

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

វិស័យ ការពិភាក្សា

រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺ
រៀនពីការឧបស្ថាភក្តីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍

Learning about the history of Democratic
Kampuchea is to prevent genocide.

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

♦ ការដំឡើងប្រះសេចក្តីដ៏មានសារៈសំខាន់បំផុតនៃសំណុំរឿង២០០២

♦ ចំណុចរបស់ដីបង្កើត និងចម្រុះចម្រាសជាការបង្កើត

ឧបសគ្គនៃប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលកម្មវិធី

លេខ១៣៨ ថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១

មាតិកា

♦ការជំរុញប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលកម្មវិធីឆ្នាំ២០០២.....១

ផ្នែកឧបសគ្គ

♦ទិសប្រាប់ការចងចាំនិងការអប់រំ.....២

♦នីតិវិធីប្រើប្រាស់.....៦

♦ការចងចាំរបស់ស្រ្តីចាប់ពីការរៀនរាំក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម.....១០

ផ្នែកប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលស្រាវជ្រាវ

♦មាន សម្បត្តិ : អតីតអនុប្រធានកុរុបស័ត្តបន្ត.....២២

♦ពេល បូព៌ា : រៀបរាប់ពីប្រវត្តិម្តាយ.....២៤

♦នៅស្ថានភាពនិងបង្កើន.....២៦

ផ្នែកបណ្តុះបណ្តាល

♦សេចក្តីសម្រេចដ៏សំខាន់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ.....៣១

♦វេទនាភាពការណ៍សាធារណៈ

♦ការពិនិត្យទៅលើសៀវភៅរបស់ ចូអេល ព្រីងឃី.....៣៩

♦ចំណុចរបស់វេទនា និងប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលជាប្រភេទ.....៤៩

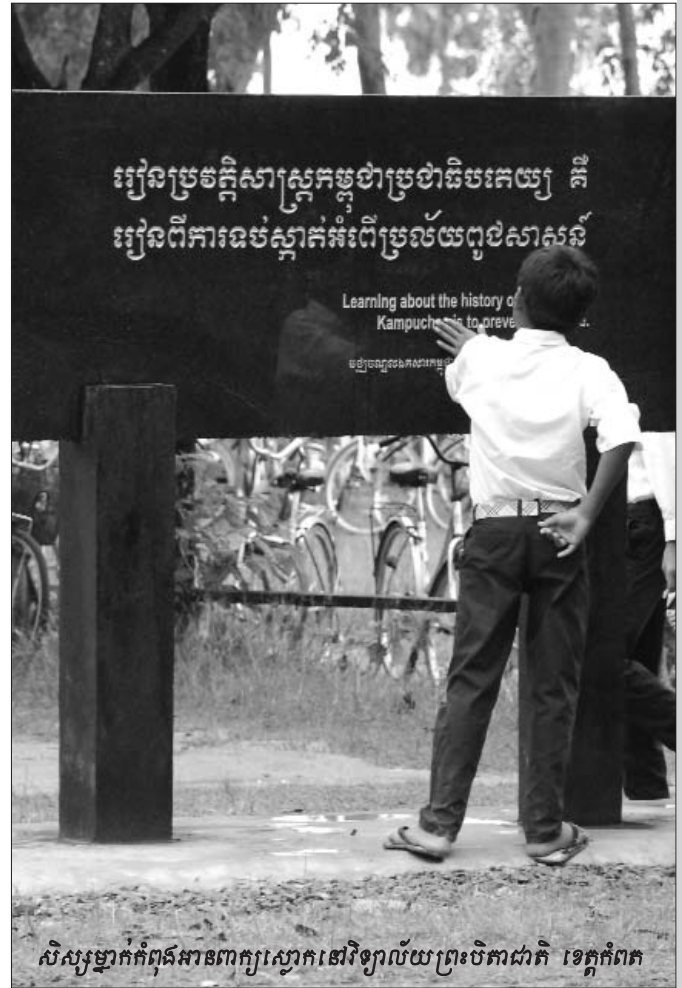
ជំពូកស្រាវជ្រាវក្រសួង

♦ខ្មែរក្រហមផ្សិតខ្ចី.....៥២

♦ស្វែងរកកុមារកម្ពុជាមកពីជំហានផ្ទាល់.....៥៦

♦មានជីវិតព្រោះមានជំនាញ.....៥៨

♦សាសនាប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាល.....៦០

រក្សាសិទ្ធិ

ប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលកម្មវិធី

អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន

លេខ០២៩១៣២/៩៩

ចុះថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារ : ប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលកម្មវិធី
និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរ

ស្នេហាខ្មែរ : ផេរីង សេហ្គុរ, អានប៊ុនី ឌីញ, អេង កុកថាយ, ដេហ្គី ប្រេន, អ៊ុម ពិសិដ្ឋ, ឌី សុផាតា, លន់ ដាលីន អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ : តាត លក្ខណា, សោម ប៊ុនថន, ស៊ុន សុផាតា អ្នកបកប្រែ : ជា ផល្លា, ខែន សុខស្រីនីត វិទ្យាសាស្ត្រ : ឆាន់ យុ ជំនួយការវិទ្យាសាស្ត្រ : ព្រាណ សុផាតា ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ : ស៊ុម សុភក្រ្ត គ្រប់គ្រងការចែកចាយ : ម៉ម សុផាតា Email: dccam@online.com.kh, Homepage: www.dccam.org

ការជំនុំជម្រះសេចក្តីដ៏មានសារសំខាន់បំផុតនៃសំណុំរឿង ជាប្រវត្តិសាស្ត្រលេខ០០២

សំណុំរឿងលេខ០០២នឹងស្ថិតនៅក្នុងការជំនុំជម្រះសេចក្តីដ៏មានសារសំខាន់បំផុតរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដោយមូលហេតុថាសំណុំរឿងនេះពាក់ព័ន្ធនឹងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនបំបែកប្រទេស ដែលនៅរស់រានមានជីវិតរួមមាន នួន ជា, អៀង សារី, អៀង ធីតា និង ខៀវ សំផន។ មានសំណួរជាច្រើនអំពីរបបគ្រប់គ្រងនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងអំឡុងពេល៣ឆ្នាំ ៨ខែ ២០ថ្ងៃ មិនទាន់ត្រូវបានឆ្លើយបំភ្លឺនៅឡើយ។ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនទាំងនេះមិនព្រមទទួលខុសត្រូវលើទម្រង់កម្មវិធីទាំងឡាយដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនោះទេ ប៉ុន្តែបែរជាទម្លាក់កំហុសទៅលើកម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម និងអ្នកដទៃផ្សេងទៀតទៅវិញ។ ការជំនុំជម្រះសេចក្តីលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនទាំងនេះផ្តល់នូវឱកាសដ៏សំខាន់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយក្នុងការបង្ហាញឲ្យឃើញថា របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានធ្វើការសម្រេចចិត្តជាច្រើនដែលបង្កឲ្យមានការ

ស្លាប់បាត់បង់ជីវិតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណពីរលាននាក់។ ព័ត៌មានជាច្រើនដែលអាចប្រើប្រាស់បាននៅក្នុងតុលាការដើម្បីបង្ហាញឲ្យឃើញថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនទាំងនេះពិតជាមានទោសកំហុស។ ព័ត៌មានទាំងនោះរួមមានឯកសារដ៏ច្រើនសន្លឹកសន្ធាប់ដែលរៀបរាប់ពីអ្វីដែលមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនទាំងនោះបានបញ្ជា និងសាក្សីជាច្រើននាក់ដែលអាចចូលរួមក្នុងអង្គសវនាការ ហើយរៀបរាប់អំពីអ្វីដែលមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុនទាំងនោះបានប្រព្រឹត្ត។ សំណុំរឿង០០២នេះអាចផ្តល់ចម្លើយយ៉ាងច្រើនចំពោះសំណួរដែលប្រជាជនកម្ពុជាបានចោទសួរអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងផ្តល់ឱកាសក្នុងការនាំមកនូវយុត្តិធម៌ជូនប្រជាជនកម្ពុជាតាមរយៈការផ្តន្ទាទោសលើជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវលើការឈឺចាប់ និងការស្លាប់របស់ប្រជាជនកម្ពុជា។

ឆាន់ យ៉ា

និស្សិតសាកលវិទ្យាល័យកំពុងដើរចូលក្នុងបន្ទប់សវនាការរបបនៃករណី០០២ ថ្ងៃទី២៧-៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១

ទិវាសម្រាប់ការចងចាំនិងការអប់រំ

“ទិវានៃការចងចាំ” ដែលប្រារព្ធឡើងនៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ជារៀងរាល់ឆ្នាំគឺជាថ្ងៃដ៏មានសារៈសំខាន់មួយសម្រាប់ការចងចាំ និងការអប់រំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាពីរបបខ្មែរក្រហមក្រោយពី របបនេះដួលរលំទៅ។ សាមសិបប្រាំពីរឆ្នាំមុន នៅថ្ងៃទី២០ ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមបង្កើតសហករណ៍ ដោយជំរុញឲ្យមានការដកហូតកម្មសិទ្ធិឯកជន បំបិទលំហូរសេដ្ឋកិច្ច ដោយមិនឲ្យមានការលក់ដូរនិងប្រើប្រាស់ក្រដាសប្រាក់នានា ហើយប្រែក្លាយទៅជាការហូបរួម ធ្វើការរួមនិងរស់នៅរួមជា សហករណ៍។ ក្រោយពីបានអំណាចពេញលេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានអនុវត្តសហករណ៍ទូទាំងប្រទេស ហើយជាលទ្ធផល ប្រជាជនជិតពីរលាននាក់បានបាត់បង់ជីវិតដោយសារការធ្វើការ បាក់កម្លាំង ជំងឺ អត់ឃ្លាន និងការយកទៅសម្លាប់ចោល។

ក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅ ប្រជាជនកម្ពុជា ទាំងអស់បានកសាងជីវិតឡើងវិញទាំងមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ដោយសារ តែបានជួបប្រទះឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការស្លាប់ឬការចាប់ ខ្លួនរបស់បងប្អូនសាច់ញាតិឬមិត្តភក្តិ។ ដូច្នេះដើម្បីជាការរំលឹកដល់ អតីតកាលដ៏ឈឺចាប់នេះ ហើយក៏ប្រហែលជាដើម្បីឲ្យអង្គការ សហប្រជាជាតិនៅពេលនោះទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលថ្មី ហើយ ឈប់កំទ្រៃខ្មែរក្រហម រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា បានអនុម័តយកថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ធ្វើជា “ទិវាចងកំហឹង” ទៅលើ របបខ្មែរក្រហម។ ពិធីនេះត្រូវបានប្រារព្ធជារៀងរាល់ឆ្នាំទូទាំង ប្រទេស ជាពិសេសនៅតាមសាលារៀន វត្តអារាម និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍នានាដែលធ្លាប់ទទួលវិនាសកម្មយ៉ាងទម្ងន់ ដោយការគ្រប់គ្រងរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម។ កាលពីទសវត្សរ៍ ៨០ និង៩០ ពិធីនេះត្រូវបានប្រារព្ធដោយមានការហែរបដា នានានិងទិស្សប្រជុំផ្សេងៗ ដែលមានខ្លឹមសារបកអាក្រាតនិងថ្កោល ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហមឆ្ពោះទៅកាន់កន្លែង ប្រារព្ធពិធីដែលមានតំណាងជនរងគ្រោះឡើងថ្លៃសុទ្ធតែជាជនរងគ្រោះ។

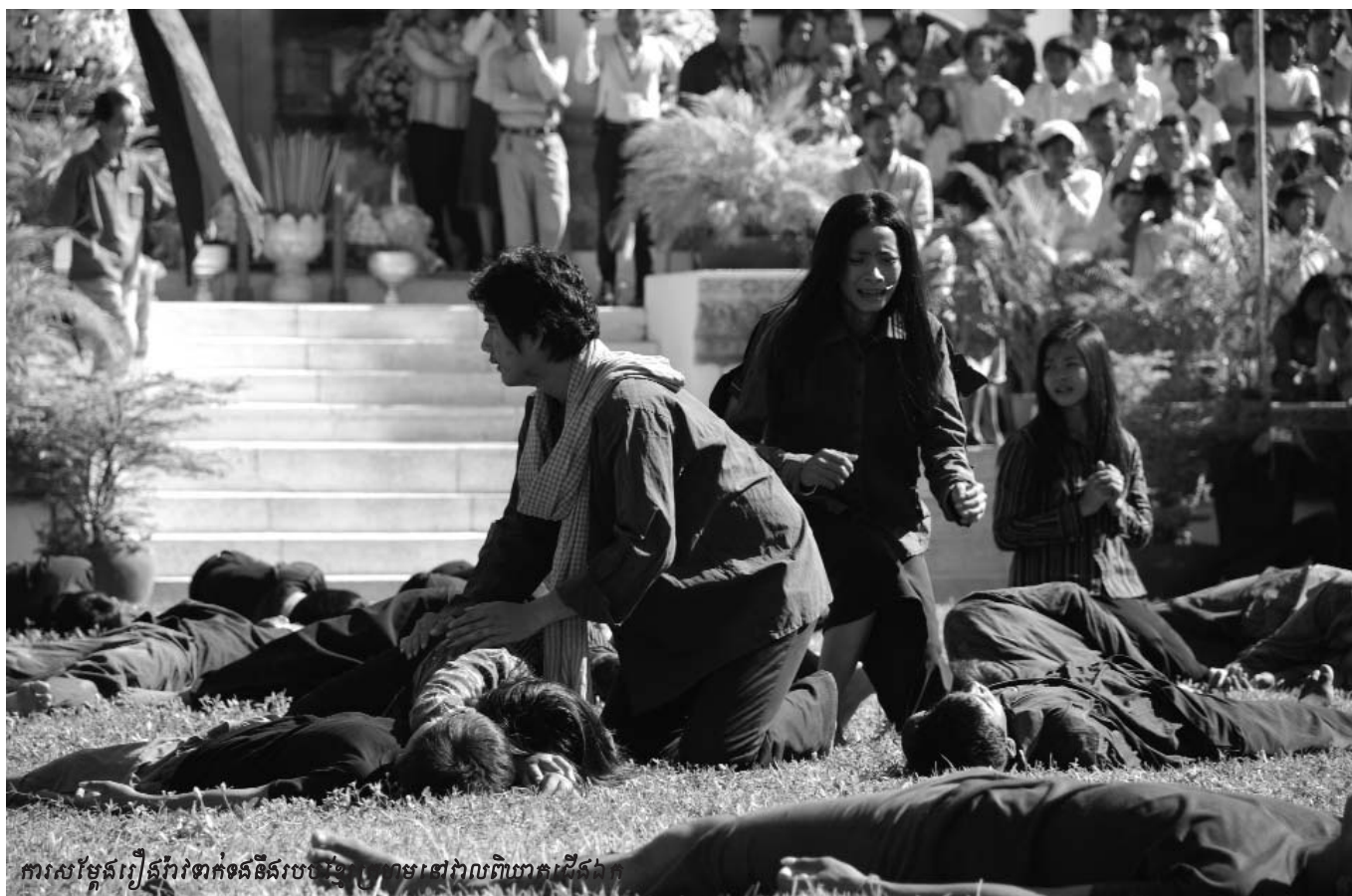
រៀបរាប់ពីការឈឺចាប់ដែលខ្លួនបានជួបប្រទះផ្ទាល់និងការរៀបចំ ពិធីបង្កុំកូលទទួលសកុសលដល់បុណ្យដល់អ្នកដែលបានបាត់បង់ ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ នៅបូជនីយដ្ឋានជើងឯកមានការ សម្តែងដោយនិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈពីសកម្ម ភាពដែលខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជន ការធ្វើបាប ការធ្វើ ទារុណកម្ម និងការសម្លាប់ចាប់គាំទ្រពីការចាប់ផ្តើមនៃរបបនេះ រហូតដល់ការចូលមកដល់របស់កងទ័ពវៀតណាម។ មានការ ចូលរួមពីសាធារណជនរាប់ពាន់នាក់ដូចជា សិស្សានុសិស្ស មន្ត្រី រាជការ ព្រះសង្ឃ ដូនដី អ្នកកាសែត និងអ្នកដែលនៅរស់ពីរបប ខ្មែរក្រហម។

ដោយសារយល់ឃើញពីសារៈសំខាន់នៃការទប់ស្កាត់អំពើ ប្រល័យពូជសាសន៍ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាក្រោមកិច្ចសហការ ជាមួយនឹងក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា បានកំពុងតែដាក់គាំទ្រ ពាក្យស្លោកនៅតាមវិទ្យាល័យទាំងអស់នៅទូទាំងប្រទេស។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានជ្រើសរើសយកថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ នេះធ្វើជាថ្ងៃពិសេសមួយសម្រាប់វិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទ ដើម្បីរៀបចំពិធីសម្ពោធពាក្យស្លោកប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍។ ដូចគ្នានឹងប្រជាជនជាច្រើននាក់ដែលបានជួបជុំគ្នា នៅវាលពិឃាតជើងឯក សិស្សានុសិស្សរាប់រយនាក់នៅវិទ្យាល័យ ព្រះយុគន្ទបានជួបជុំគ្នានៅក្នុងបរិវេណសាលាដើម្បីសិក្សាពី អត្ថន័យនៃពាក្យស្លោកប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំនួនពីរ ហើយសួរសំណួរទៅកាន់អ្នកជំនាញបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជាដើម្បីលុបបំបាត់រាល់ចម្លងរបស់ខ្លួន។

ការធ្វើដូច្នេះពាក្យស្លោកនេះឡើងគឺដើម្បីឲ្យសិស្សានុសិស្ស ដែលជាក្មេងជំនាន់ក្រោយយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មោចនឹកនិង ឈឺចាប់ដែលបានធ្វើឲ្យម្តេញទៅលើប្រជាជននៅជំនាន់នោះដែល បច្ចុប្បន្នអ្នកដែលរួចរស់ពីវិវាទនោះគឺជាឪពុកម្តាយ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និងសាច់ញាតិចាស់ទុំរបស់ខ្លួន។ គោលបំណងនៃដូច្នេះពាក្យ

ការសម្តែងរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហមនៅវាលពិឃាតជើងឯក

ការសម្តែងរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហមនៅវាលពិឃាតជើងឯក

លោក ឆាំង យុ កំពុងចែកចាយឯកសារព័ត៌មានស្នេហាអភិវឌ្ឍន៍ដល់សិស្សានុសិស្សានៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទរ

លោកជំទាវ ទន់ សាវ៉ិច, លោក ឆាំង យុ និងលោក ជា ជាតិ អំឡុងពេលសម្ពោធពាក្យស្នេហាអភិវឌ្ឍន៍នៅវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទរ

ស្មោះនេះគឺមិនមែនចង់ឲ្យកេរ្តិ៍ឈ្មោះ មានការកុំកូននិងសងសឹកទេ តែ ដើម្បីឲ្យការចាប់អារម្មណ៍របស់សិស្សានុសិស្សមកលើការ សិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្មោចឆឺតដែលខ្លួនមានដើម្បីសិក្សាពីកំហុស ពីអតីតកាល ចេះអត់ទាន អធ្យាស្រ័យនិងយោគយល់គ្នាទៅវិញទៅ មកដើម្បីឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សា និងអភិវឌ្ឍន៍សង្គមជាតិនៅពេល អនាគត ។

ដូចដែលបានសង្កត់ធ្ងន់ដោយលោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ុម និង លោកនាយកវិទ្យាល័យ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងដើម្បីឲ្យមានការចងចាំ អំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហមនិងជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម គឺដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងការសងសឹក ។ ហៀម ជីវិត អាយុ១៩ឆ្នាំជាសិស្សថ្នាក់ទី១២បានទទួលស្គាល់ថា ខ្លួន មិនបានដឹងថាថ្ងៃទី២០ ឧសភាគឺជាថ្ងៃពិសេសរបស់ជនរងគ្រោះ នៃរបបខ្មែរក្រហមទេ ប៉ុន្តែឱកាសដែលបានចូលរួមពិធីសម្ពោធនៃ ពាក្យស្លោកនៅសាលារបស់ខ្លួនដែលរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជាបានធ្វើឲ្យខ្លួនពង្រីកចំណេះដឹងស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជានិងជំរុញឲ្យខ្លួនបានរៀនសូត្រ និងចងចាំការឈឺចាប់របស់ អ្នកដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។

ចំណែកឯសិស្សនារីឈ្មោះ ខាន់ វត្តី អាយុ១៨ឆ្នាំជា សិស្សថ្នាក់ទី១២ជឿថា ពាក្យស្លោកទាំងពីរនិងថ្ងៃនៃការចងចាំ នេះនឹងបង្រៀនយុវជនជំនាន់ក្រោយឲ្យចេះទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍កុំឲ្យកើតឡើងម្តងទៀតនាពេលអនាគត និងធ្វើឲ្យ យុវជនរំសាយនូវអារម្មណ៍កុំកូនដែលមានចំពោះខ្មែរក្រហម ដើម្បីសន្តិភាពក្នុងប្រទេស ។ ប៉ុន្តែនៅពេលសួរទាក់ទងនឹងមេដឹកនាំ ខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងនៅតុលាការខ្មែរក្រហមនោះ វត្តី បានជឿថាមេដឹកនាំទាំងនោះនៅតែលាក់បាំងការដឹកនាំ របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើប្រជាជន កម្ពុជា ហើយក៏មិនដែលចង់ទទួលខុសត្រូវឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នោះ ដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ វត្តី បានសង្ឃឹមថាតុលាការនឹងជួយរក យុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះនិងអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរ ក្រហមនេះ ។

កន សុផិសា ដែលជាសិស្សថ្នាក់ទី១១ បាននិយាយពី អត្ថន័យនៃការសម្ពោធពាក្យស្លោកឡើងថា “ពិធីសម្ពោធនៅថ្ងៃ

នេះពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះវាអាចធ្វើឲ្យខ្ញុំដែលជា ក្មេងជំនាន់ក្រោយកាន់តែមានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ការសិក្សាពីរបបនេះ អាចធ្វើឲ្យក្តីដូចជា មិត្តភក្តិរបស់ខ្ញុំយល់ដឹងពីផលវិបាកនៃការកាប់សម្លាប់គ្នានិងដើម្បី ទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍មិនឲ្យកើតមានម្តងទៀត” ។ ស្រេង វលកុណី ដែលជាមិត្តរួមថ្នាក់របស់ សុផិសា ក៏បានបន្ថែម ទៀតថា “ពាក្យស្លោកទាំងពីរនេះនឹងរំលឹកឲ្យខ្ញុំនូវការឈឺចាប់ដែលអ្នក ជំនាន់នោះធ្លាប់ជួបប្រទះ ហើយធ្វើឲ្យខ្ញុំកាន់តែមានការអត់ទាន អធ្យាស្រ័យគ្នា និងយោគយល់គ្នា ហើយការសម្ពោធនៅថ្ងៃ២០ ឧសភានេះដែលស្របពេលនឹងទិវាចងកំហឹងនឹងកាន់តែធ្វើឲ្យខ្ញុំនិង សិស្សផ្សេងទៀតកាន់តែចាប់អារម្មណ៍នឹងប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ” ។

វីង ណេង គីនីន ដែលមានអាយុ១៥ឆ្នាំ និងរៀនថ្នាក់ ទី៩ បាននិយាយថា “យាយរបស់ខ្ញុំតែងតែប្រាប់ខ្ញុំពីអ្វីដែលគាត់ បានជួបប្រទះនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដូចជាការជម្លៀសគាត់ពី កន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយនិងទុកវេទនាដែលបណ្តាលមកពីផែនការ រស់នៅជាសហករណ៍របស់ខ្មែរក្រហម ។ នៅពេលដែលខ្ញុំឮគាត់ និយាយពីរឿងនេះម្តងៗ ខ្ញុំមានការឈឺចាប់ជំនួសគាត់ ហើយមាន កំហឹងខឹងខឹងមេដឹកនាំទាំងនោះទៀតផង ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីដឹង ថាមានតុលាការកាត់ទោសអ្នកទាំងនោះ ខ្ញុំយល់ថា ប្រជាជនទាំង អស់នឹងទទួលបានយុត្តិធម៌ជាមិនខាន ហើយខ្ញុំក៏ប្រកបំហឹងនោះទៅ ជាការខិតខំសិក្សាអត់ទាននិងយោគយល់គ្នាវិញដើម្បីមិនឲ្យមាន របបនោះកើតឡើងម្តងទៀត” ។

សរុបសេចក្តីមក ថ្ងៃទី២០ ឧសភានេះគឺជាឱកាសដ៏មាន ប្រយោជន៍សម្រាប់សិស្សានុសិស្សរបស់វិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទរ ដើម្បីរៀនសូត្រពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហមនិងចងចាំជន រងគ្រោះនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់ខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបាន សម្លាប់នៅវាលពិឃាតជើងឯក ។ ខណៈពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជា និងសិស្សានុសិស្សរាប់ពាន់នាក់ធ្វើការចងចាំជនរងគ្រោះនៃអំពើ ឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម យើងខ្ញុំឆ្ងល់ថាតើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ខ្មែរក្រហមទាំងប៉ុន្មាននាក់នោះអាចធ្វើដូចប្រជាជនផ្សេងទៀតដែរ ឬទេ ។

រំណ សុខស្រីនិក និង ថា ផល្លា

នីតិវិធីប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធប្រកាស

រាល់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដែលខ្ញុំ បានជួបបានបាត់ទុក «ទិវានៃការចងចាំ» ដែលប្រារព្ធឡើងនៅ ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ថាជាថ្ងៃដ៏ចាំបាច់ដែលអ្នក រាល់គ្នាត្រូវតែរំលឹក និងចងចាំចំពោះអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុង អំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ទិវានេះត្រូវបានប្រារព្ធឡើងតាម ទឹកនៃផ្សេងៗដែលខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់រង្គាល់ ។ នៅទីក្រុង ភ្នំពេញ វាលពិឃាតដើរឯកគឺជាទីកន្លែងដែលមន្ត្រីរាជការ ព្រះសង្ឃ ដូនដី សិស្សានុសិស្ស និងអ្នករស់រានមានជីវិតបានមក រៀបចំប្រារព្ធធ្វើ «ទិវានៃការចងចាំ» នេះ ។

សម្រាប់អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមវិញ «ទិវានៃការ ចងចាំ» នេះមិនមានសារសំខាន់ដើម្បីធ្វើការចងចាំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ទេ ។ កម្មាភិបាលខ្លះបានបាត់ទុកថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា នេះ ជាថ្ងៃ ពិសេសនៅវិញទេដោយយោងតាមព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រ ។

ការយល់ឃើញបែបនេះមិនមានការខុសឆ្គងទេសម្រាប់ កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលធ្លាប់ស្រមៃចង់ប្រែក្លាយប្រទេស កម្ពុជាទៅជាសង្គមជាតិគ្មានរំណៀល ដែលប្រជាជនគ្មានរបស់របរ ប្រើប្រាស់ទំនើប តាមរយៈការបង្កើតជាសហករណ៍ដែលតម្រូវឲ្យ ប្រជាជនទាំងអស់រស់នៅនឹងហូបរួម ។ អំឡុងពេលសង្គ្រាមរវាង ក្រុមកុម្មុយនីស្តខ្មែរក្រហម និងរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ ខ្មែរក្រហម បានបង្កើតសហករណ៍ជាលើកដំបូងនៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧៣ ហើយខ្មែរក្រហមបានបាត់ទុកថាជាជំហានដ៏ជោគជ័យ មួយឆ្ពោះទៅរកកោលដៅធំរបស់ខ្លួននាពេលអនាគត ។ មិនដល់ រយៈពេលពីរឆ្នាំដង ខ្មែរក្រហមបានបង្កើតសហករណ៍ទូទាំងប្រទេស នៅពេលដែលខ្លួនបានឡើងកាន់កាប់អំណាចពេញលេញ ។ យោងតាមសៀវភៅថ្នាក់ទីពីរដែលបោះពុម្ពនៅឆ្នាំ១៩៧៦ បានឲ្យដឹងថា “សហករណ៍យើងបានចាប់កំណើតនៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៣ ក្នុងភ្លើងសង្គ្រាមបដិវត្តន៍ដ៏សន្តោសនូវ ប្រជាជនបានវាយឈ្នះចក្រពត្តិអាមេរិក និងពួកអាក្សត្រជាតិ” ។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋ ប្រជាមានិតកម្ពុជាថ្មីបានប្តូរថ្ងៃទី២០ ខែឧសភានេះ ពីថ្ងៃពុធត៍ ជ័យជម្នះមកជា «ទិវាចងកំហឹង» ឬ «ទិវានៃការចងចាំ» ថ្នាក់ ជាតិវិញ ។ សម្រាប់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម «ថ្ងៃទី ២០ ឧសភា» បានរំលឹកនូវបទពិសោធន៍ដ៏ឈឺចាប់នៃទុក្ខលំបាក

ការសម្តែងរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហមនៅវាលពិឃាតដើរឯក

រវាងកាលពីរបបខ្មែរក្រហម ។ ជាក់ស្តែង ថ្ងៃនេះគឺជាថ្ងៃអ្នក ដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមមានកំហឹងខ្លាំងចំពោះខ្មែរក្រហម ជាងថ្ងៃណាៗទាំងអស់ ។

ទោះបីជាមានអារម្មណ៍សោកសៅក៏ដោយ ក៏ប្រជាជន កម្ពុជាដែលខ្ញុំបានជួបអះអាងថា «ថ្ងៃទី២០ ឧសភា» នេះមិនគួរ បំភ្លេចចោលទេ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបបានចូលរួម ឬមើលពី ការប្រារព្ធពិធីនេះយ៉ាងហោចណាស់ម្តង ។ ខ្ញុំនៅចាំបានថា កាល

ពីខ្ញុំនៅរៀនថ្នាក់អនុវិទ្យាល័យនៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ ខ្ញុំបានចូលរួមពិធីនេះរៀងរាល់ឆ្នាំនៅវត្តអំពែក្នុង ជាទីតាំងវាលពិឃាតមួយកាលពីសម័យខ្មែរក្រហម ។ កាលនោះ ខ្ញុំមិនសូវយល់ដឹងច្រើនពីអត្ថន័យនៃការប្រារព្ធពិធីនេះទេ ក្រៅតែពីមានអារម្មណ៍រីករាយក្នុងវ័យកុមារភាពនៅពេលខ្ញុំបានជិះកង់ជាមួយមិត្តភក្តិទៅកាន់វត្តអំពែក្នុងនេះព្រោះទីនេះគឺជារមណីយដ្ឋានផង ។

ពេលប្រារព្ធពិធីនោះ ខ្ញុំនិងសិស្សដទៃទៀត ព្រមទាំងអ្នកភូមិបានអង្គុយជាជួរនៅពីមុខមន្ត្រីរាជការ ដែលបានចូលរួមជាក្រៀវអធិបតី ។ ផ្ទាំងពាក្យស្លោកជាច្រើនត្រូវបានចងក្រងបន្តិចមើល

ឈើដែលសរសេរពី “ការឈឺចាប់និងការចងចាំ” នៃរបបខ្មែរក្រហម ។ មន្ត្រីរាជការ អ្នករស់រានមានជីវិត និងសិស្សមួយចំនួនត្រូវបានអញ្ជើញឲ្យឆ្លើយនិយាយចែករំលែកបទពិសោធន៍ដែលធ្លាប់ជួបប្រទះ ។ អ្នកទាំងអស់នោះយំ ខណៈពេលរៀបរាប់រឿងរ៉ាវវិជ្ជមានរបស់ខ្លួន ។ អ្នកចូលរួមភាគច្រើនដែលកំពុងអង្គុយស្តាប់ក៏នាំគ្នាយំឡើងឡូលដែរ ។

ការយំនេះគឺចេញពីចិត្ត ។ អ្នកដែលធំដឹងក្តីក្នុងអំឡុង

ទសវត្សរ៍៨០ ហើយរស់នៅទីជនបទសុទ្ធតែដឹងពីការកំរាមកំហែងពីសំណាក់ទ័ពព្រៃខ្មែរក្រហម ។ ខ្លួនខ្ញុំផ្ទាល់ក៏ត្រូវបានបំភិតបំភ័យពីសំណាក់ទ័ពព្រៃខ្មែរក្រហមដែរ ។ ដោយសារតែឪពុករបស់ខ្ញុំគឺជាមន្ត្រីរាជការ គាត់តែងតែប្រចាំការនៅការិយាល័យជារៀងរាល់យប់ ដើម្បីការពារការវាយប្រហារណាមួយពីសំណាក់ខ្មែរក្រហមពេលយប់ព្រោះទ័ពព្រៃខ្មែរក្រហមតែងចុះមកឆក់ប្លន់ប្រជាជននៅពេលយប់ស្ងាត់ ។ ម្តាយខ្ញុំ និងបងប្អូនខ្ញុំពីរនាក់ទៀតនៅផ្ទះ ហើយយើងទាំងអស់គ្នាមានការភ័យខ្លាចជាប់ជានិច្ច ។ នៅអំឡុងពេលនោះ ខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្មែរក្រហមជានរណានោះទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាខ្ញុំស្អប់ខ្មែរក្រហម ។ ហើយក្រោយពេលដែលខ្ញុំបានចូលរួម “ទិវាចងកំហឹង” រៀងរាល់ថ្ងៃទី២០ ឧសភា ខ្ញុំស្អប់ខ្មែរក្រហមកាន់តែខ្លាំងឡើង ។ លុះរហូតមកដល់ទសវត្សរ៍៩០ ទើបស្ថានភាពមានភាពប្រសើរជាងមុន ជាពិសេសនៅពេលដែលទាហានរក្សាសន្តិភាពរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបិទបញ្ចប់បានមកដាក់តាំងការិយាល័យនៅក្បែរផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ។ អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំក្រោយពីខ្ញុំរៀនចប់នៅវិទ្យាល័យកំពង់ស្ពឺ ខ្ញុំមិនដែលបានចូលរួមពិធី “ទិវាចងកំហឹង” នេះទៀតទេ ហើយខ្ញុំក៏បានភ្លេចរឿងរ៉ាវពីខ្មែរក្រហមមួយរយៈ ។

នៅចុងខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ មិនដល់មួយខែក្រោយពេលដែលខ្ញុំចូលធ្វើការនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យចុះទៅស្រាវជ្រាវនៅតំបន់កោះស្វា ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត ជាតំបន់មួយធ្លាប់គ្រប់គ្រងដោយទ័ពព្រៃខ្មែរក្រហម ។ កាលនោះ កោះស្វាគឺជាតំបន់មួយមិនទាន់មានអ្នកស្រាវជ្រាវណាបានចុះទៅដល់ទេ ដោយសារតែផ្លូវធ្វើដំណើរមានការលំបាកខ្លាំង ។ ខ្ញុំមិនដឹងអ្វីទាំងអស់ពីតំបន់នោះ ។ អ្វីដែលខ្ញុំដឹងតាមរយៈប្រធានក្រុមរបស់ខ្ញុំគឺថា យោធាខ្មែរក្រហមដែលរស់នៅតំបន់នោះធ្លាប់ប្រចាំការតំបន់ខ្លះក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលជាស្រុកកំណើតរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំគិតក្នុងចិត្តថា យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានអតីតទាហានខ្មែរក្រហមខ្លះធ្លាប់បំភ័យខ្ញុំកាលពីទសវត្សរ៍៨០ ដែរ ។

មុនថ្ងៃចេញដំណើរទៅកោះស្វា ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ចង់ដឹងយ៉ាងខ្លាំងថាតើខ្មែរក្រហមមានរូបរាងដូចម្តេច? តើខ្មែរក្រហមសាហាវយ៉ាងណា? ហើយតើអតីតទាហានខ្មែរក្រហមទាំងនោះ

នឹងឆ្លើយសំណួរខ្ញុំទេបើសិនជាខ្ញុំសួរតាត?

ពេលថ្ងៃចេញដំណើរមកដល់ ក្រុមស្រាវជ្រាវមួយក្រុម ចំនួនប្រាំមួយនាក់ ដែលក្នុងនោះពីរនាក់គឺជានិស្សិតច្បាប់ជនជាតិ អាមេរិកបានធ្វើដំណើរទៅកោះស្វា ។ នៅតាមផ្លូវ ខ្ញុំអង្គុយនៅ ផ្នែកខាងក្រោយនៃរថយន្ត ដូច្នេះខ្ញុំមិនសូវបាននិយាយស្តីច្រើន ជាមួយនឹងសមាជិកក្រុមការងារផ្សេងទៀតឡើយ ដែលជាហេតុ ធ្វើឲ្យខ្ញុំមានពេលវេលាវិញក្នុងអំឡុងពេលខ្ញុំនៅក្នុងនោះពេល ដែលទ័ពព្រៃខ្មែរក្រហមធ្វើទុក្ខបុកម្នេញមកលើក្រុមស្រាវជ្រាវខ្ញុំ ។

ផ្លូវធ្វើដំណើរមានភាពលំបាកដោយសារតែរដូវភ្លៀង ទើបតែចាប់ផ្តើម ។ ក្រុមការងាររបស់យើងបានទៅដល់ទីនោះនៅ វេលាថ្ងៃត្រង់ ។ ក្មេងប្រុសម្នាក់ដែលមានអាយុប្រមាណជាប្រាំឆ្នាំ បានស្រែកយំឲ្យម្តាយជួយ ពេលដែលក្មេងនោះឃើញមុខមាត់ របស់និស្សិតជនជាតិអាមេរិកម្នាក់ ។ ក្មេងនោះប្រហែលជាទើប តែឃើញជនជាតិអាមេរិកជាលើកដំបូងដែលមានសំបុរ-ស សក់

ពណ៌ទង់ដែងខុសពីប្រជាជនខ្មែរដែលជាហេតុធ្វើឲ្យក្មេងនោះខ្លាច ។ ក្រោយមក យើងហូបអាហារថ្ងៃត្រង់នៅក្រោមដើមឈើមួយក្នុង បរិវេណវត្ត រួចហើយពិភាក្សាគ្នាអំពីប្រធានឃុំពីររូបដែលជា អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ពេលនោះខ្ញុំឆ្ងល់ថា ហេតុអ្វីបានជា មានការតែងតាំងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមធ្វើជាមេឃុំនៅ វិញ ។ ខ្ញុំពិតជាចង់ឃើញមុខកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនោះ ។ អ្វីដែលខ្ញុំដឹងនៅពេលនោះគឺថាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាមនុស្ស ឈោរឈៅ ។

ក្រោយពីហូបអាហារថ្ងៃត្រង់រួច យើងទាំងអស់គ្នាបាន ដើរច្រមុះប្រមាណជាម្ភៃនាទីដើម្បីទៅកាន់ផ្ទះប្រធានក្រុមម្នាក់ដែលជា អតីតយោធាខ្មែរក្រហម ។ ប្រធានក្រុមនោះឈ្មោះ សាញ់ ដែល បានចូលធ្វើជាយោធាខ្មែរក្រហមចាប់តាំងពីដើមទសវត្សរ៍៧០ រហូតដល់ដើមឆ្នាំទសវត្សរ៍៩០ ។ សាញ់ ពិការជើងម្ខាង ដោយ សារក្រាបមិនពេលប្រយុទ្ធនៅសមរភូមិ ។ នៅពេលដែលក្រុម

កុមារសម្ព័ន្ធរៀងរាំរាំទាក់ទងនឹងរបបខ្មែរក្រហមនៅវាលពិឃាតជើងឯក

ស្រាវជ្រាវយើងទៅដល់ដូចគាត់ សាញ់ កំពុងតែអង្គុយនៅលើ ក្រែលើតូចមួយនៅក្រោមដូងមួយប្រពន្ធរបស់គាត់ និងកូនស្រី ម្នាក់នៅក្នុងអង្រឹងដោយអារម្មណ៍ក្រៀមក្រំ ។ សាញ់ និងប្រពន្ធ គាត់មិនបានទទួលរក់ទាក់ ឬអញ្ជើញយើងឲ្យចូលដូងរបស់គាត់ទេ ពេលដែលយើងធ្វើដំណើរជិតទៅដល់គាត់ ។ គាត់មានទឹកមុខ ព្រួយបារម្ភ និងភ័យស្លេកស្លាំង ។ យើងក៏អង្គុយនៅលើក្រែក្បែរ គាត់ ហើយពេលនោះ សាញ់ មិនបាននិយាយអ្វីទាំងអស់ ក្រៅតែ ពីញញឹមមករកយើង ។ ក្រុមយើងបានសួរសុខទុក្ខគាត់ ទើបយើង ដឹងថា គាត់មិនសូវសប្បាយចិត្តដោយសារកូនស្រី និងគោររបស់ គាត់ឈឺអស់រយៈពេលពីរបីថ្ងៃមកហើយ ។ សាញ់ មិនបាន និយាយអ្វីមករកយើងច្រើនទេ គាត់គ្រាន់តែឆ្លើយនឹងសំណួរដែល ក្រុមយើងសួរទៅកាន់គាត់ប៉ុណ្ណោះ ។ មួយរយៈក្រោយមក សាញ់ ចាប់ផ្តើមរៀបរាប់ពីប្រធានបទផ្សេងៗដូចជា បទពិសោធន៍ជីវិត កាលពីពេលគាត់ធ្វើទាហានក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍៨០ និងកិច្ចការ បច្ចុប្បន្នរបស់គាត់ក្នុងឋានៈជាប្រធានភូមិ ។ ពេលគាត់និយាយ ជាមួយយើង គាត់ដើរដោយឈើច្រត់ទៅមើលគោររបស់គាត់ ដែលកំពុងឈឺ ។ គាត់បានម្តុំកូនស្រី និងគោររបស់គាត់ដែល ឈឺពីរបីថ្ងៃមកហើយ ។

សាញ់ បាននិយាយរៀបរាប់ពីជីវិតរបស់គាត់ពេល ដែលគាត់ធ្វើជាទាហានខ្មែរក្រហមកាលពីទសវត្សរ៍៨០ ។ សាញ់ បានប្រាប់យើងថា គាត់មិនបានវាយឆក់ឬនឹងសម្លាប់ប្រជាជន កម្ពុជាទេ គាត់ច្បាំងតែជាមួយទាហានវៀតណាមដែលលុកលុយ ទឹកដីកម្ពុជា និងរំលោភលើបូរណភាពដែនដីរបស់កម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្ញុំមិនបានបង្អាក់ការនិយាយរបស់គាត់ឡើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំគិតថាអ្វីដែល គាត់បាននិយាយនោះមិនត្រឹមត្រូវទាំងស្រុងទេ ។ ឪពុកម្តាយ របស់ខ្ញុំធ្លាប់ប្រាប់ខ្ញុំថា ខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ដូចជា ប្រធានភូមិ ឬប្រធានឃុំនៅពេលដែលទ័ពខ្មែរក្រហមចូល ដល់ភូមិម្តងៗ ។ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំក៏ធ្លាប់ជាគោលដៅវាយប្រហារពី សំណាក់ទ័ពខ្មែរក្រហមដែរ ។

សាញ់ បានបន្តរៀបរាប់ពីដំណើរជីវិតរបស់គាត់ ខណៈ ពេលដែលសមាជិកក្រុមការងាររបស់ខ្ញុំខ្លះបានទៅមើលកូនស្រី របស់គាត់ដែលដេកឈឺនៅក្នុងអង្រឹងក្បែរ សាញ់ ។ សាញ់ បាន

បន្ថែមថា មានម្តងនោះរថក្រោះវៀតណាមមួយត្រឡឹងបានធ្លាក់ ចូលក្នុងរណ្តៅដែលក្រុមរបស់គាត់បានដឹកដើម្បីធ្វើជាអន្ទាក់ ។ បន្ទាប់មក គាត់បាននិយាយពីការធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះដោយគាត់ និងសមាជិកប្រាំទៅប្រាំមួយនាក់ទៀតបានវាយឆ្លុះទៅលើទាហាន វៀតណាម ។ ជីវិតជាយោធារបស់គាត់បានបញ្ចប់ ក្រោយពេល ដែលគាត់ដើរជាន់មិនដែលជាហេតុធ្វើឲ្យគាត់ពិការជើងម្ខាងរហូត ដល់សព្វថ្ងៃ ។

ជាចុងក្រោយ សាញ់ បានប្រាប់ថា គាត់មិនចង់រស់នៅ ជាមួយនឹងខ្មែរក្រហមទេក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុន្តែ គាត់គ្មានជម្រើស អ្វីផ្សេងឡើយ ។ សាញ់ បានប្រាប់យើងថា ការរស់នៅដោយ លាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃពិតជាលំបាកណាស់ គាត់ត្រូវប្រឈមនឹង បញ្ហាផ្សេងៗដូចជា គ្មានកន្លែងសមរម្យសម្រាប់សម្រាក និងគ្មាន មធ្យោបាយបាយធ្វើដំណើរអ្វីទាំងអស់ ។ សាញ់ ត្រូវបានព្រមាន ដោយមេដឹកនាំរបស់គាត់ថា ប្រសិនបើគាត់ត្រឡប់ទៅភូមិកំណើត វិញ គាត់នឹងត្រូវទាហានវៀតណាមធ្វើទារុណកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ។ ទី បញ្ចប់ សាញ់ បាននិយាយបន្ថែមថា គាត់ «ឆ្កែត» នឹងជីវិតជា ទាហានហើយ ។

នេះគឺជាលើកទីមួយហើយដែលខ្ញុំបានជួបជាមួយនឹង អតីតយោធាខ្មែរក្រហម ។ ជំនួបនេះបានផ្លាស់ប្តូរការគិតរបស់ ខ្ញុំខ្លះដែលមានពីមុនមក ។

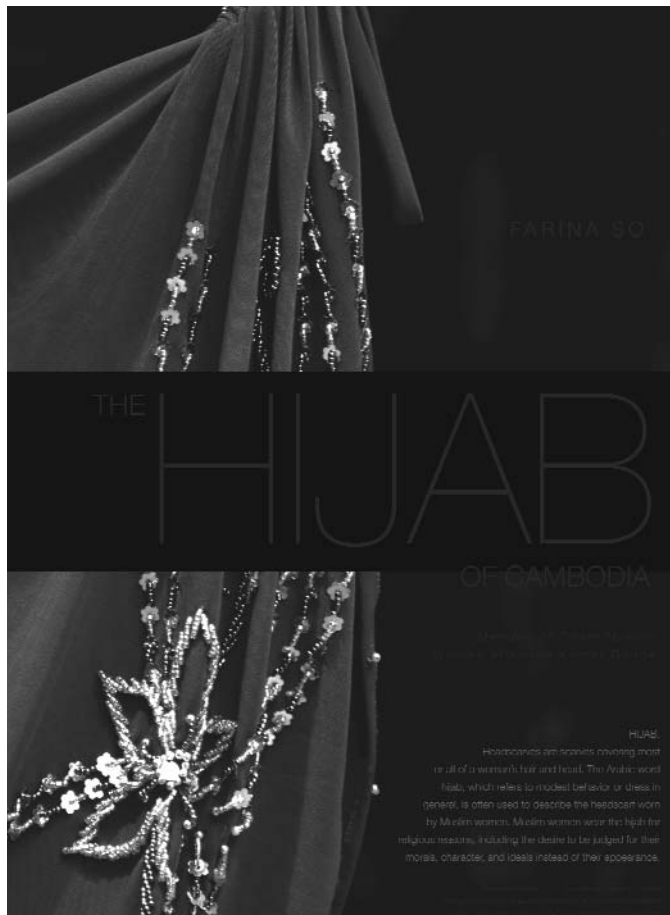
ប៉ុន្តែ សាញ់ មិនចង់និយាយពីរបបខ្មែរក្រហមទេ ហើយ ក៏មិនចង់ចងចាំអ្វីទាំងអស់ពីអតីតកាលដែរ ។ «ទិវានៃការចងចាំ» នេះមិនមានសារសំខាន់អ្វីឡើយសម្រាប់គាត់ដូចគ្នានឹងកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហមផ្សេងៗទៀតដែរ ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់ជនរងគ្រោះដែល រស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ទិវានេះពិតជាមានសារសំខាន់ ណាស់ដើម្បីឲ្យមានការចងចាំព្រោះអ្នកទាំងអស់គ្នានេះបានបាត់ បង់សាច់ញាតិ បង់ប្អូន ដោយសារតែរបបខ្មែរក្រហម ។ ទោះជា យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមានសិទ្ធិ និង មិនចាត់ទុកទិវានោះថាមិនសំខាន់ ព្រោះកម្មាភិបាលទាំងនោះ មិនមានសមាជិកដែលស្លាប់ ហើយនឹងត្រូវបង់ចំណីថ្លៃទៀតផង ដែរ ។

ញាណ សុផាតិ

ការចងចាំរបស់ស្រ្តីចាមពីរឿងរ៉ាវក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅថ្មីមួយទៀតមានចំណងជើងថា “ការចងចាំរបស់ស្រ្តីចាមមូស្លីម អំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ដែលនិពន្ធដោយកញ្ញា សូហ្គារីណា ។ ហ្គារីណា គឺជាស្រ្តីចាមម្នាក់ដែលបានស្រាវជ្រាវអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រចាមមូស្លីមក្រោមរបបខ្មែរក្រហមចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ២០០៣ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ២០០៣ ហ្គារីណា បានចាប់ផ្តើមធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រចាមមូស្លីមនៅជុំវិញវិហារអ៊ីស្លាមជាង៤០០ទូទាំងប្រទេសដែលសង្កត់ធ្ងន់លើបទពិសោធន៍ក្រោមរបបខ្មែរក្រហមនិងការកសាងសហគមន៍ឡើងវិញ ។ សៀវភៅថ្មីនេះត្រូវបានបោះពុម្ពជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ ។

សៀវភៅនេះពិនិត្យលើបទពិសោធន៍របស់ស្រ្តីចាមមូស្លីម

ក្រោមរបបខ្មែរក្រហមតាមរយៈភាពប្រឆាំងក្រឡាគ្នារវាងការចងចាំនិងការរៀបរាប់ ហើយលាតត្រដាងរឿងរ៉ាវដែលអាចធ្វើឲ្យគាត់រស់រានជីវិត និងការតស៊ូដើម្បីជីវិតរស់ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ។ គោលនយោបាយយោធារបស់ខ្មែរក្រហមធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទាំអត្តសញ្ញាណសាសនា និងជាតិពន្ធុ ហើយជាលទ្ធផលបង្កឲ្យមានការកាប់សម្លាប់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើជនជាតិចាមនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ និង១៩៧៩ ។ ដោយសេចក្តីប៉ងប្រាថ្នាដើម្បីថែរក្សាក្រុមគ្រួសារនិងអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌របស់ខ្លួន ស្រ្តីចាមមូស្លីមធ្វើតាមគោលនយោបាយខ្មែរក្រហម ហើយជួនកាលប្រឆាំងដោយសម្ងាត់ ។ ការរំលោភបំពានចងចាំអំពីរបបនេះនិងសាច់ញាតិដែលបានបាត់បង់រួមចំណែកដល់ការថែរក្សាអត្តសញ្ញាណនិងសហគមន៍ចាមសម្រាប់ក្មេងជំនាន់ក្រោយ ក៏ដូចជារួមចំណែកដល់ការចងចាំជំនួសរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទាំងអស់ ។

សៀវភៅនេះចែកចេញជាបួនជំពូក ។ ជំពូកទីមួយបកស្រាយអំពីការជម្លៀសជនជាតិចាមមូស្លីមចេញពីទីក្រុងនិងទីប្រជុំជននានាទូទាំងប្រទេសទៅកាន់ទីជនបទដើម្បីធ្វើការងារពលកម្មធ្ងន់ៗ និងកិច្ចការដទៃទៀតដោយកម្លាំងដើម្បីអនុវត្តតាមគោលនយោបាយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ហើយជំពូកនេះក៏រៀបរាប់ពីការតាំងទីលំនៅនៅកន្លែងថ្មីក្រោយពេលដែលអ្នកទាំងនោះទៅដល់គោលដៅដែលខ្មែរក្រហមបានជម្លៀស ។

ជំពូកទីពីររៀបរាប់អំពីគោលនយោបាយដែលខ្មែរក្រហមបានអនុវត្តមកលើភូមិភាគ និងឋានៈរបស់ស្រ្តីនៅក្នុងគ្រួសារនិងសង្គមនិងរៀបរាប់អំពីការប្តូរជាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដែលស្រ្តីទាំងនោះក៏ដូចជាស្រ្តីទូទៅបានធ្វើដើម្បីថែរក្សាគ្រួសារ និងភូមិភាគបុរាណនិងវប្បធម៌ដែលស្រ្តីទាំងនោះធ្លាប់បានប្រណិប័តន៍កាលពីមុនរបបខ្មែរក្រហម ។

ជំពូកទីបីពិភាក្សាអំពីវិធីផ្សេងៗ ដែលខ្មែរក្រហមបានហាមឃាត់ការប្រណិប័តន៍សាសនាអ៊ីស្លាម និងអត្តសញ្ញាណជាតិពន្ធុ ដែលប៉ះពាល់នៃគោលនយោបាយទៅលើបញ្ហាស្រ្តី និងការឆ្លើយតប

ផ្សេងៗរបស់ស្រ្តី ។ ជំពូកនេះពិភាក្សាលើគោលការណ៍អហិង្សា និងការអត់ធ្មត់ក្នុងសាសនាអ៊ីស្លាមដែលផ្តល់ឲ្យស្រ្តីចាមមូស្លីមនូវស្មារតីរឹងមាំដើម្បីចេះអត់ធ្មត់និងរស់នៅក្រោមលក្ខខណ្ឌដ៏លំបាក ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ស្រ្តីចាមមានអារម្មណ៍ថា ខ្លួនបានប្រព្រឹត្តខុសនឹងសាសនានៅពេលដែលខ្លួនខកខានមិនបានប្រណិប័តន៍ពិធីតាមបែបសាសនា ឬមិនអាចធ្វើតាមតួនាទីបែបពីបុរសបុរាណរបស់ខ្លួន ។

ជំពូកទីបួនពិនិត្យមើលលើការឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទដែលស្រ្តីចាមបានជួបប្រទះ ។ ជំពូកនេះនិយាយអំពីបទពិសោធន៍ដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ សាច់រឿងរបស់ស្រ្តីចាមពីរនាក់ដែលត្រូវបានចាប់ដាក់ក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខផ្សេងគ្នាត្រូវបានបំបាត់ភាពថ្លៃថ្នូរជាមនុស្ស និងទទួលរងនូវការធ្វើទារុណកម្មទាំងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្តព្រមទាំងសាច់រឿងរបស់ស្រ្តីពីររូបដែលទទួលរងការបំពានផ្លូវភេទពីកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។

លោកស្រី អេលីហ្សាបេត បើកឃើ អ្នកនិពន្ធសៀវភៅ «នៅពេលដែលសង្គ្រាមរលត់ទៅ : កម្ពុជានិងបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម» បានសរសេរទាក់ទងនឹងសៀវភៅថ្មីនេះថា «សៀវភៅនេះគឺជាសំណេរបន្ថែមថ្មីមួយទៀតទាក់ទងនឹងការស្រាវជ្រាវបទពិសោធន៍

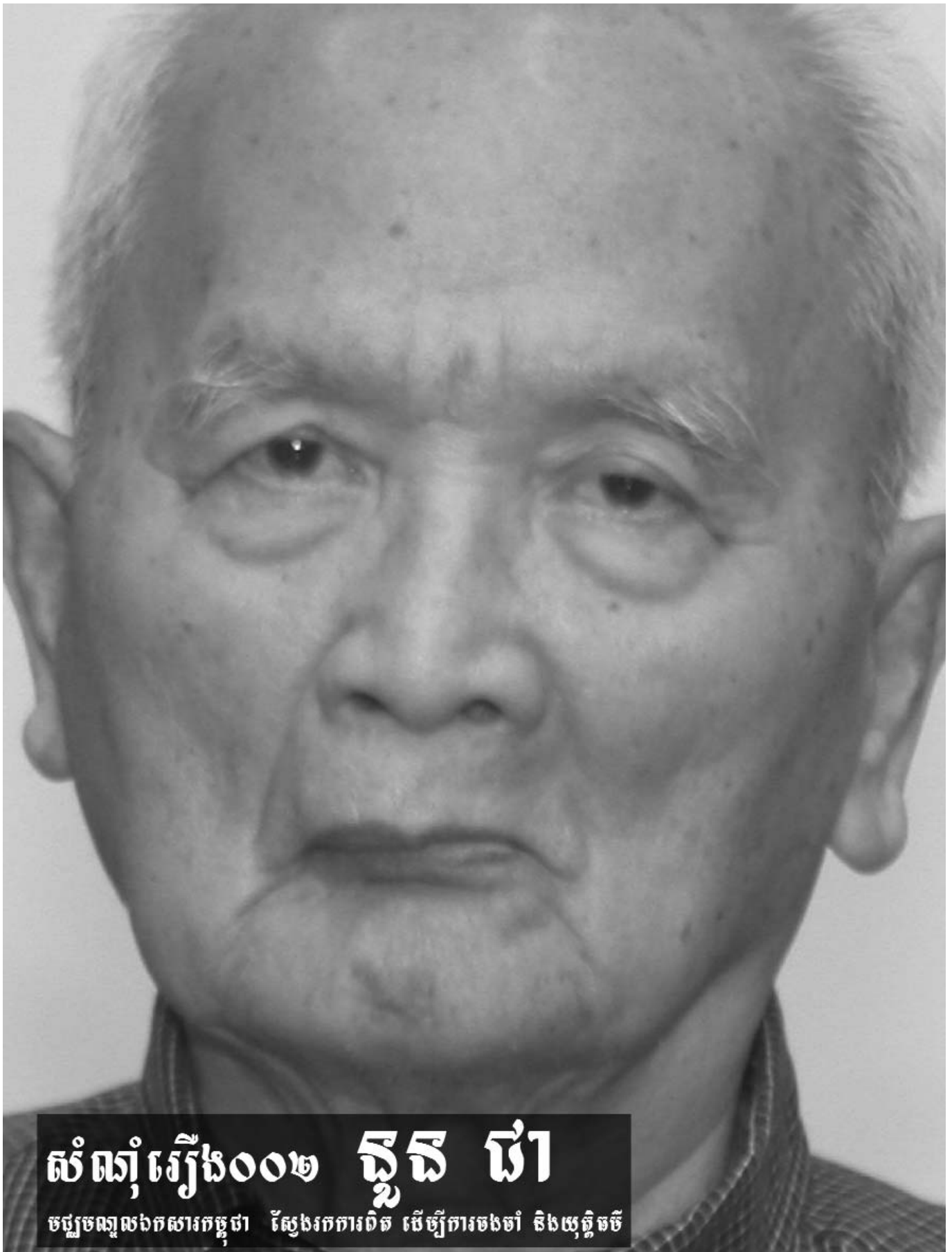
ជនជាតិចាមមូស្លីមក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ» ។

លោក អេនឌ្រូ ខេលី សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានសរសេរថា «បុរសចាមត្រូវបានកំណត់គោលដៅក្នុងការសម្លាប់ ហើយបានបន្ទុកទុកស្រ្តីមេម៉ាយជាច្រើននាក់ដើម្បីចិញ្ចឹម និងអប់រំកូនចៅបន្តទៀតនិងកសាងសហគមន៍របស់ខ្លួនឡើងវិញ» ។ លោកសហព្រះរាជអាជ្ញាអេនឌ្រូ ខេលី បានបន្តថា «ទុក្ខវេទនារបស់ជនជាតិចាមដែលទទួលរងដោយរបបខ្មែរក្រហមត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមថាជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិចាម» ។ ទីបញ្ចប់ លោក អេនឌ្រូ ខេលី បានសរសេររាប់បញ្ចូលទាក់ទងនឹងសៀវភៅនេះថា «សៀវភៅនេះរៀបរាប់អំពីភាពទន់ភ័យ ហើយជួនកាលបង្ហាញពីធាតុផ្សំដែលផ្តល់កម្លាំងចិត្តដល់លក្ខខណ្ឌជាមនុស្សដែលត្រូវបានមើលឃើញតាមរយៈក្រសែភ្នែកស្រ្តី ដូចជាអំពីគ្រួសារ ជំនឿ ការឈឺចាប់ សេចក្តីស្លាប់ ការរស់រាន និងការអត់ធិន» ។

សៀវភៅនេះអាចរកបាននៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិង Monument Books ព្រមទាំងនៅបណ្ណការផ្សេងទៀតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ញាណ សុខាភិ

សំណុំរឿង០០២ ជួន ជាំ
បញ្ជីបណ្តាញសាងសង់កម្ពុជា ស្នងការកណ្តាល បើកការបង្ហាញ និងយុត្តិធម៌

នួន ជា

ប្រវត្តិរូបសង្ខេប

នួន ជា កើតនៅថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩២៦ នៅភូមិវត្តក្រវា ឃុំវត្តក្រវា ស្រុកសង្កែ ខេត្តបាត់ដំបង ។ នួន ជា បានចូលរៀនថ្នាក់វិទ្យាល័យ និងចូលរៀនច្បាប់នៅទីក្រុងបាងកក ដែលនៅទីនោះ នួន ជា បានចូលរួមក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ។ នៅពេលវិលត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនៅឆ្នាំ១៩៥០ នួន ជា បានចូលរួមក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តក្នុងស្រុក ហើយនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦០ នួន ជា បានក្លាយទៅជាសមាជិកជាន់ខ្ពស់មួយរូប ។ នួន ជា គឺជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់មួយរូបនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយបានកាន់តំណែងដ៏សំខាន់ៗមានតំណែងជាប្រធានសភាប្រជាជន និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីស្តីទី ។ នួន ជា គឺជាសមាជិកទី២ ដែលមានអំណាចបំផុតក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបន្ទាប់ពី ប៉ុល ពត ។ មានការជឿជាក់ថា នួន ជា ធ្លាប់ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងលើមន្ទីរសន្តិសុខរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រាប់ទាំងមន្ទីរស-២១ (ទួលស្មែង) ។ ក្រោយមរណភាព របស់ ប៉ុល ពត នៅឆ្នាំ១៩៧៨ នួន ជា បានចាប់ផ្តើមការពិភាក្សាជាមួយសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ដែលជាអ្នកបញ្ចុះបញ្ចូលឲ្យ នួន ជា ចាកចេញពីខ្មែរក្រហម ។

បទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រកាន់

នៅឯអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា នួន ជា ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរដែលក្នុងនោះរួមមាន “អំពើប្រល័យពូជសាសន៍” “ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ” (មនុស្សឃាត, ការធ្វើទារុណកម្ម, ការដាក់ឃុំឃាំង, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, ការសម្លាប់បំផុតពូជ, ការនិរទេស, ការជម្លៀសប្រជាពលរដ្ឋដោយបង្ខំ, ការដាក់ជាទាសករ, និងអំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត) ព្រមទាំងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម (ការសម្លាប់ដោយចេតនា, ការធ្វើទារុណកម្ម, ការប្រព្រឹត្តអមនុស្សធម៌, ការបង្កព្យាបាទកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ឬការធ្វើឲ្យឈឺចាប់ខ្លាំងដោយចេតនាដល់រាងកាយនិងសុខភាព, ការដកហូតដោយចេតនានូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌, ការនិរទេស ឬជម្លៀសដោយបង្ខំ ឬការបង្ខំជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់) ។ នួន ជា ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថែមទៀតអំពីបទមនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការធ្វើទារុណកម្ម, និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនាក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ។ នួន ជា ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំ២០០៧ ហើយត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។ នួន ជា កំពុងត្រូវបានការពារដោយមេធាវីកម្ពុជាម្នាក់ឈ្មោះ សុន អរុណ ដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការការពារជនកម្ពុជាដែលត្រូវបានចោទពីបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរព្រមជាមួយមេធាវីអន្តរជាតិ២នាក់ផ្សេងទៀតដែលម្នាក់មកពីប្រទេសហុល្លង់ដ៍ឈ្មោះ ម៉ាយយ៉ែល ដៃស្តមែន (Michael Pestman) និងម្នាក់ទៀតឈ្មោះ វិកទ័រ កូបពេ (Victor Koppe) ។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹង នួន ជា សូមមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង :

www.eccc.gov.kh/khmer/case002.aspx

សំណុំរឿង០០២ សៀង ចិនី ថ្ម

ច្បាប់បណ្តាលពីសវនកម្មជាតិ ស្នងការកណ្តាល ដើម្បីការពារចំណី និងយុត្តិធម៌

អង្វេង ធីរិទ្ធ

ប្រវត្តិរូបសង្ខេប

អង្វេង ធីរិទ្ធ កើតនៅថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៣២ នៅសង្កាត់លេខ៥ ក្រុងភ្នំពេញ។ អង្វេង ធីរិទ្ធ បានចូលរៀននៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយបន្ទាប់មកទទួលបានសញ្ញាបត្រអក្សរសាស្ត្រអង់គ្លេសនៅប្រទេសបារាំង។ អង្វេង ធីរិទ្ធ បានរៀបការជាមួយ អង្វេង សារី នៅឆ្នាំ១៩៥១។ បងស្រីរបស់ខ្លួនឈ្មោះ ខៀវ ប៊ុណ្ណារី បានរៀបការជាមួយ ប៉ុល ពត។ អង្វេង ធីរិទ្ធ បានវិលត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញនៅឆ្នាំ១៩៥៧ ហើយធ្វើការជាក្រុមប្រឹក្សានាយកដ្ឋានអង់គ្លេស។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អង្វេង ធីរិទ្ធ គឺជាសមាជិកជាន់ខ្ពស់ម្នាក់នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ហើយបានកាន់មុខតំណែងជាអគ្គនាយកស្រូវស្រែ និងសុខាភិបាល។ អង្វេង ធីរិទ្ធ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅស៊ើបអង្កេត និងរាយការណ៍ពីបញ្ហាសុខាភិបាលមួយចំនួននៅភូមិភាគខេត្ត ហើយទំនងជាបានរើសថាប្រជាជនកម្ពុជា ជាច្រើននាក់កំពុងអត់ឃ្លានក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ អង្វេង ធីរិទ្ធ ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់សមាជិកមកពីក្រសួងស្ថាប័ននិងសុខាភិបាល។ នៅឆ្នាំ១៩៩៦ អង្វេង ធីរិទ្ធ និង អង្វេង សារី បានចាកចេញពីខ្មែរក្រហម។

បទឧក្រិដ្ឋដែលរងការប្រកាន់

នៅឯអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អង្វេង ធីរិទ្ធ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិដែលក្នុងនោះរួមមាន «អំពើប្រល័យពូជសាសន៍» «ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ» មនុស្សឃាត, ការដាក់ឃុំឃាំង, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, ការសម្លាប់បំផុតពូជ, និងអំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត) ព្រមទាំងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម។ អង្វេង ធីរិទ្ធ ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថែមទៀតពីបទមនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការធ្វើទារុណកម្ម និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនាក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចាប់ខ្លួន អង្វេង ធីរិទ្ធ នៅឆ្នាំ ២០០៧ ហើយដាក់ឃុំឃាំងបណ្តោះអាសន្នចាប់តាំងពីពេលនោះមក។ អង្វេង ធីរិទ្ធ កំពុងត្រូវបានការពារដោយមេធាវីកម្ពុជាម្នាក់ឈ្មោះ ដាត់ ពេស៊ាង ដែលគឺជាសាស្ត្រាចារ្យម្នាក់នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ព្រមជាមួយនឹងមេធាវីអង់គ្លេសម្នាក់ឈ្មោះ ដាយអាណា អែលលីស (Diana Ellis QC) ដែលមានបទ ពិសោធន៍នៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិជាច្រើន។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹង អង្វេង ធីរិទ្ធ សូមមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង :

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹង អង្វេង ធីរិទ្ធ សូមមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង :

www.eccc.gov.kh/khmer/case002.aspx

សំណុំរឿង០០២ ឆៀង សាវី

បញ្ឈប់ឧទ្ធរណ៍ក្នុងសាលាដំបូង ស្នេហាអាការពិត បើកការចងចាំ និងយុត្តិធម៌

អង្រែ សារី

ប្រវត្តិរូបសង្ខេប

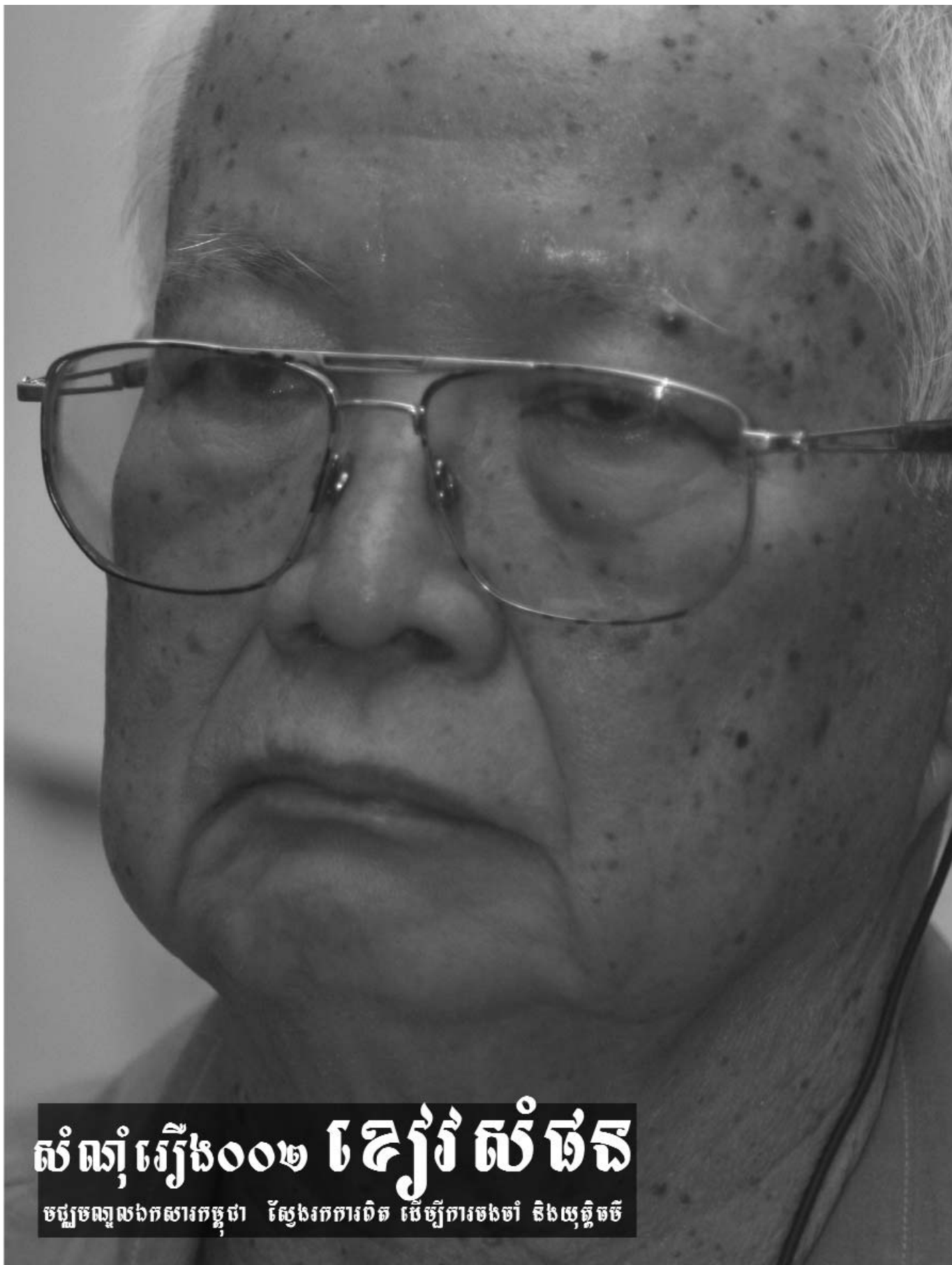
អង្រែ សារី កើតនៅថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩២៥ នៅភូមិល្បើងវ៉ា ឃុំល្បើងវ៉ា ខេត្តត្បាញ ប្រទេសវៀតណាម ។ អង្រែ សារី បានរៀននៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយបន្ទាប់មកបានបន្តការសិក្សានៅប្រទេសបារាំង ។ អង្រែ សារី បានរើសក្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ហើយក្លាយទៅជាក្រុមប្រឹក្សានៅឆ្នាំ១៩៥៧ ។ អង្រែ សារី ទំនងជាបានចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៦៣ ។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អង្រែ សារី គឺសមាជិកជាន់ខ្ពស់ម្នាក់នៅក្នុងជួររដ្ឋាភិបាល ហើយបានកាន់មុខតំណែងជាទីបំណងរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស ។ អង្រែ សារី ត្រូវបានជឿជាក់ថាបានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបញ្ជូនសមាជិកមួយចំនួន ដែលបម្រើការនៅក្នុងក្រសួងការបរទេសយកទៅដាក់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរស-២១ (ទួលស្លែង) ដែលនៅទីនោះជនដែលត្រូវបានបញ្ជូនទៅទាំងអស់មានបញ្ហាស្នូលនៃការស្វ័យច្រើននិងការសម្លាប់ផ្ដាច់ជីវិត ។ ក្រោយពេលដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរងការរំលោភនៅឆ្នាំ១៩៧៩ អង្រែ សារី ត្រូវបានកាត់ឲ្យជាប់ទោសដោយកំបាំងមុខពីបទ «ប្រល័យពូជសាសន៍» ហើយសម្រេចឲ្យប្រហារជីវិតដោយតុលាការប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា ។ នៅឆ្នាំ១៩៩៦ អង្រែ សារី បានចាកចេញពីខ្មែរក្រហម រួមនិងអ្នកដែលនៅក្រោមបង្គាប់របស់ខ្លួនរាប់ពាន់នាក់ដើម្បីជាម្ចាស់នឹងការប្រធានការអត់ទិសទៅសំណាក់ព្រះមហាក្សត្រលើការសម្រេចទោសប្រហារជីវិត និងការសន្យាថា ខ្លួននឹងមិនត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសក្រោមច្បាប់ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលបានចែងថា រចនាសម្ព័ន្ធអង្គការរបស់ខ្មែរក្រហមគឺមានលក្ខណៈមិនស្របច្បាប់ ។ នៅពេលនោះ អង្រែ សារី បានផ្លាស់មកនៅទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយប្រពន្ធរបស់ខ្លួនឈ្មោះ អង្រែ ធីរិទ្ធ ដែលនឹងត្រូវធ្វើការកាត់ទោសនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ។

បទឧក្រិដ្ឋដែលចោទប្រកាន់

នៅឯអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អង្រែ សារី ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរ ដែលក្នុងនោះរួមមាន «អំពើប្រល័យពូជសាសន៍» «ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ» (មនុស្សឃាត, ការដាក់ឃុំឃាំង, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, ការសម្លាប់បំផុតពូជ និងអំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត) ព្រមទាំងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម, មនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការបង្កព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ឬការធ្វើឲ្យឈឺចាប់ខ្លាំង ដោយចេតនាដល់រាងកាយ និងសុខភាព, ការដកហូតដោយចេតនាពីអ្នកទោសសង្គ្រាម និងជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌, ការរើសអើង ឬជម្លៀស ឬការបង្ខំជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់) ។ អង្រែ សារី ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថែមទៀតអំពីបទមនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនាក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចាប់ខ្លួន អង្រែ សារី នៅឆ្នាំ២០០៧ ហើយដាក់ឃុំខ្លួនឈ្មោះអាសន្នចាប់គាំពារពេលនោះមក ។ អង្រែ សារី កំពុងត្រូវបានការពារដោយមេធាវីកម្ពុជាម្នាក់ឈ្មោះ អាន់ ឌុកម ដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការការពារជនកម្ពុជាដែលត្រូវបានចោទពីបទឧក្រិដ្ឋផ្សេងៗព្រមជាមួយមេធាវីអាមេរិកាំងម្នាក់ឈ្មោះ ម៉ាយឡែន ខាណីវ៉ាស (Michael Karnavas) ដែលមានបទពិសោធន៍ការពារក្តីឲ្យជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិ ។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹង អង្រែ សារី សូមមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង :

www.eccc.gov.kh/khmer/case002.aspx

សំណុំរឿង០០២ ជឿន សំផិន

បញ្ឈប់ការឯកសារកម្ពុជា ស្នេហាអាការពិត ដើម្បីការសង្ខេប និងយុត្តិធម៌

ខៀវ សំផន

ប្រវត្តិរូបសង្ខេប

ខៀវ សំផន កើតនៅថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៣១ នៅខេត្តស្វាយរៀង ។ ខៀវ សំផន បានធ្វើដំណើរទៅសិក្សានៅប្រទេសបារាំងនៅឆ្នាំ១៩៥៥ ។ នៅឆ្នាំ១៩៦២ ខៀវ សំផន ត្រូវបានតែងតាំងជារដ្ឋមន្ត្រីពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងរាជការរបស់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ។ ដោយមានការគំរាមកាច់បង្ខំ ខៀវ សំផន បានរត់ទៅលាក់ខ្លួនក្នុងឆ្នាំ១៩៦៧ ហើយនៅដើមទសវត្សរ៍៧០ ខៀវ សំផន បានចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហម ។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខៀវ សំផន បាន កាន់មុខតំណែងជាប្រមុខរដ្ឋ ប្រធានគណៈប្រធានរដ្ឋ ។ បន្ទាប់ពី ប៉ុល ពត បានចូលនិវត្តន៍ពីតំណែងប្រធានក្រុមខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ខៀវ សំផន បានក្លាយជាប្រធានក្រុមខ្មែរក្រហម និងតំណាងឲ្យអង្គការចាត់តាំងនៅឯសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ក្រោយពីមរណភាពរបស់ ប៉ុល ពត ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ខៀវ សំផន បានចាកចេញពីខ្មែរក្រហម ។

បទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រកាស

នៅឯអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ខៀវ សំផន ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរដែលក្នុងនោះរួមមាន «អំពើប្រល័យពូជសាសន៍» «ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ» (អំពើមនុស្សឃាត, ការដាក់ឃុំឃាំង, ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ, ការសម្លាប់បំផុតពូជនិងអំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត) ព្រមទាំងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម (អំពើមនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការបង្កព្យាបាទកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ឬការធ្វើឲ្យឈឺចាប់ខ្លាំងដោយចេតនាដល់រាងកាយ និងសុខភាព, ការដកហូតដោយចេតនាពីអ្នកទោសសង្គ្រាម និងជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌, ការនិរទេស ឬជម្លៀស ឬការបង្ខំជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់) ។ ខៀវ សំផន ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថែមទៀតពីបទមនុស្សឃាតដោយចេតនា, ការធ្វើទារុណកម្ម និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើសាសនាក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបានចាប់ខ្លួន ខៀវ សំផន នៅឆ្នាំ ២០០៧ ហើយដាក់ឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចាប់តាំងពីពេលនោះមក ។ ខៀវ សំផន កំពុងត្រូវបានការពារដោយមេធាវីកម្ពុជាម្នាក់ឈ្មោះ ស សួរ៉ាន ដែលពីមុនធ្លាប់ធ្វើជាទីប្រឹក្សាច្បាប់ឲ្យរដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជា និងជាអ្នកជំនាញនៅក្នុងក្រសួងយុត្តិធម៌ ព្រមជាមួយនឹងមេធាវីបារាំងឈ្មោះ ហ្សាក វ៉េហ្សេស (Jacques Vergès) ដែលធ្លាប់ការពារឲ្យកូនក្តីជាច្រើនដែលទទួលបានបទចោទពីឧក្រិដ្ឋកម្មទាក់ទងនឹងភេរវកម្ម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹង ខៀវ សំផន សូមមើលព័ត៌មានទាក់ទងនឹងសំណុំរឿង :

www.eccc.gov.kh/khmer/case002.aspx

ពិធីសម្ពោធពាក្យស្នាក់ និងចែកចាយសៀវភៅនៅវិទ្យាល័យ

សម្ភារៈប្រតិបត្តិការ ខេត្តកំពត ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១

មាន សម្បត្តិ : អតីតអនុប្រធានកុករបស់តំបន់៥

មាន សម្បត្តិ ហៅ អូន អាយុ៥៥ឆ្នាំ កើតនៅភូមិវល្លស ឃុំស្វាយចេក បច្ចុប្បន្ន (ឃុំវល្លស) ស្រុកស្វាយចេក ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ សម្បត្តិ ជាអតីតអនុប្រធានកុករបស់តំបន់៥ ភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ គាត់បានចូលបម្រើក្នុងជួរកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលដោយប្តូរឈ្មោះមក លីម ហុង និងបានផ្លាស់មករស់នៅក្នុងក្រុងសិរីសោភ័ណវិញ ។

សម្បត្តិ មានឪពុកឈ្មោះ ទុយ វ៉ុធ ជាទាហានរបស់សម្តេច សីហនុ ស្លាប់ឆ្នាំ១៩៧០ និង ម្តាយឈ្មោះ ជាម និល សព្វថ្ងៃរស់នៅក្រុងសិរីសោភ័ណ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ សម្បត្តិ មានបងប្អូនប្រាំមួយនាក់ ហើយគាត់ជាកូនទីពីរ ។

កាលពីក្មេង សម្បត្តិ រៀននៅសាលាស្វាយចេក ហើយបានឈប់រៀនត្រឹមថ្នាក់ទី៩ បន្ទាប់មកគាត់បានចូលបួសអស់រយៈពេលបីសប្តាហ៍នៅវត្តស្វាយចេក ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ សម្បត្តិ បានសឹករួចត្រឡប់មកជួយធ្វើស្រែឪពុកម្តាយវិញ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ មេភូមិឈ្មោះ ពេញ បានមកជ្រើសរើស សម្បត្តិ ឲ្យចូលយោធាខ្មែរក្រហម ដោយពេលនោះអង្គការបានបញ្ចូលគាត់ទៅក្នុងកងវរសេនាតូច៤២៥ យោធាតំបន់៥ ស្ថិតក្នុងស្រុកថ្មពួក ។ ចំណែកអ្នកផ្សេងទៀតអង្គការបញ្ចូលទៅនៅក្នុងវរសេនាតូច៥១៣ យោធាស្រុកថ្មពួកក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ ភា ។

ក្រោយមក អង្គការបានបែងចែកកម្លាំងមួយចំនួនទៅក្នុងវរសេនាតូច៤២៥ឲ្យទៅការពារព្រំដែន ចំណែក សម្បត្តិ ត្រូវបានតែងតាំងជាអនុក្រុមរបស់ សួត (ប្រធានក្រុម) នៅការពារឃ្លាំងអារ៉ុធដែលយោធាខ្មែរក្រហមប្រមូលបាននិងនៅការពារមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់៥ ដែលបច្ចុប្បន្នស្ថិតនៅខាងលិចផ្សារថ្មពួក ។ មន្ទីរសន្តិសុខតំបន់នេះមានអគារមួយខ្នង និងខណ្ឌចែកជា៥ប្រឡោះដែលក្នុងមួយប្រឡោះអាចដាក់អ្នកទោសបាន៧ទៅ៨នាក់និងមានកងសន្តិសុខចំនួនប្រាំពីរនាក់ដែលស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជារបស់ សម្បត្តិ នៅយាមការពារ ។ អ្នកទោសដែលជាប់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនេះភាគច្រើនជាអ្នកជម្លៀសពីភ្នំពេញមករស់នៅ

ស្វាយស៊ីសុផុននិងស្រុកព្រះនេត្រព្រះដែលមានបំណងរត់ចូលប្រទេសថៃ ហើយត្រូវកងឈ្លបចាប់បាននៅតាមភូមិ រួចបញ្ជូនមកឲ្យសម្បត្តិ និងខ្លះទៀតបញ្ជូនទៅស្វាយស៊ីសុផុន ចំណែកអ្នកដែលនៅសេសសល់ត្រូវកងឈ្លបសម្លាប់នៅឃ្លាំងកន្លែងតែម្តង ។

សម្បត្តិ និយាយថា អ្នកទោសដែលជាប់ឃុំនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់៥ទទួលបានរបបបាយលាយជាមួយសម្ល ឬស្បូវបីពេលក្នុងមួយថ្ងៃ ។ រាល់ពេលសួរចម្លើយ កងសួរចម្លើយបានយក

មាន សម្បត្តិ

ឈ្មោះអ្នកទោសមកប្រកល់ឲ្យ សម្បត្តិ ដើម្បីពិនិត្យ ក្រោយមកសម្បត្តិ បញ្ជាឲ្យកងសន្តិសុខពីរនាក់នាំអ្នកទោសទៅប្រកល់ឲ្យឈ្មោះ ធា (អ្នកសួរចម្លើយ) នៅផ្ទះមួយកន្លែងក្នុងទីរួមស្រុកថ្មពួក ។ នៅទីនោះ អ្នកសួរចម្លើយបានធ្វើទារុណកម្មទៅលើអ្នកទោសដោយយកស្បូវឆ្មាស្លឹកមកប្រកក្បាលដើម្បីឲ្យថប់ដង្ហើម ហើយបន្ទាប់ពីសួរចម្លើយចប់រួចរាល់ហើយ ទើប ធា គណៈស្រុកថ្មពួកមានប្រពន្ធឈ្មោះ ភា យកឈ្មោះអ្នកទោសដែល

ត្រូវសម្លាប់ទៅប្រគល់ឲ្យកងសន្តិសុខ ។ នៅវេលាម៉ោង៧/៧៨ យប់កងសន្តិសុខចង់ស្លាប់សេកអ្នកទោសបណ្តើរទៅក្នុងព្រៃស្ថិតនៅខាងក្រោយកុក ។ អ្នកទោសមួយចំនួនដែលដឹងខ្លួនមុនបាននិយាយរឿងរ៉ាវនិងពាក្យអន្ទរករជាច្រើនដើម្បីសុំឲ្យកងសន្តិសុខដោះលែង ប៉ុន្តែត្រូវបានបដិសេធដោយ សម្បត្តិ ។

ពេលទៅដល់កន្លែងសម្លាប់ កងសន្តិសុខបានយកកង្វែងចបវាយកញ្ជិន់កងអ្នកទោសពីក្រោយទម្លាក់ចូលក្នុងរណ្តៅដែល សម្បត្តិ បញ្ជាឲ្យកូនចៅគាត់ដឹកគ្រឿងចម្លងជាស្រេច ។ ក្រៅពីកងសន្តិសុខប្រុសៗ ក៏មានប្រធាននិងអនុប្រធាននារីសេនាជនតំបន់ ៥ ដូចជា អេង ជនជាតិកួយសព្វថ្ងៃរស់នៅស្រុកស្រីស្នំ ខេត្ត

សៀមរាប, យន និង លាវ បានចូលរួមវាយសម្លាប់អ្នកទោសទាំងនោះដែរ ។ បន្ទាប់ពីសម្លាប់រួច កងសន្តិសុខបានស្រាយខ្សែចំណងពីអ្នកទោសចេញ (ដើម្បីទុកចងអ្នកទោសក្រោយទៀត) រួចកាយដឹកបំរែរណ្តើរវិញ ដែលក្នុងមួយរណ្តៅមានសាកសព (អ្នកទោសស្រី-ប្រុស) ចំនួនពីររឿងទៀតនាក់ ។ ក្រោយមកមានអ្នកទោសបីនាក់ដែលចាប់មកពីស្រុកព្រះនេត្រព្រះបានត្រូវបាន ដែលពេលនោះ សម្បត្តិ ត្រូវទទួលការទិតៀនយ៉ាងខ្លាំងពីការធ្វើសប្បាយរបស់គាត់នៅក្នុងអង្គប្រជុំពីសំណាក់កម្មាភិបាល

ថ្នាក់លើ ។

រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការបានផ្លាស់ សម្បត្តិ ពីមន្ទីរសន្តិសុខតំបន់ទៅក្នុងវិសេនាតូច៤២៥ ប្រចាំការនៅព្រំដែនក្បាលរមាស រួចដក រាម ពីស្រុកព្រះនេត្រព្រះមកជំនួសតំណែងរបស់ សម្បត្តិ វិញ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការដក សម្បត្តិ ពីវិសេនាតូច៤២៥ឲ្យមកធ្វើជាប្រធាន-៦ គ្រប់គ្រងកងចល័តនៅការដ្ឋានមេបុណ្យ ។ មួយរយៈក្រោយមក អង្គការបានចាត់តាំង

សម្បត្តិ ឲ្យធ្វើអនុប្រធានកងចល័តស្រុកថ្មពួកដឹកនាំប្រជាជននៅលើកទំនប់អាងត្រពាំងថ្មទៀត ដោយពេលនោះអង្គការកំណត់ឲ្យមនុស្សម្នាក់ត្រូវរែកដីឲ្យបាន៤ម៉ែត្រក្នុងមួយថ្ងៃដែលមានប៉េង ពាន់ (សព្វថ្ងៃជាក្របស្រៀន) ជាអ្នកវាស់ដៃក្រឡាដីនិងការបែងចែក ។ ចំពោះអ្នកកងចល័តណាដែលរែកដីមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលការកំណត់ត្រូវបាន សម្បត្តិ ហៅមកណែនាំទើបអនុញ្ញាតឲ្យត្រឡប់ទៅកងវិញ ។ ក្រៅពីការងារគ្រប់គ្រងកងចល័ត សម្បត្តិ បានមកចូលរួមប្រជុំជាមួយកម្មាភិបាលតំបន់មកពីស្វាយស៊ីសុផុន, រាម, ដល និង យាយចែម នៅមុំស្ពានលេខ១ដើម្បីស្តាប់ផែនការណែនាំបន្ថែមពីថ្នាក់លើ ។

ក្រោយពីចប់ផែនការលើកទំនប់ អង្គការបានដក សម្បត្តិ មកធ្វើអនុប្រធានរបស់ សៅ ស្លា បច្ចុប្បន្ននៅស្រុកបន្ទាយអំពិល ខេត្តបន្ទាយមានជ័យដែលជាប្រធានកងចល័តស្រុកថ្មពួកវិញ ។ ក្រោយមក ដោយសារ ស្លា ភ័យខ្លាច សម្បត្តិ ដណ្តើមតួនាទីរបស់គាត់ ទើបគាត់ចោទ សម្បត្តិ ថាជាកងអង្គរឲ្យខ្លាំង រួចហើយរាយការណ៍ឲ្យ រាម ដើម្បីយក សម្បត្តិ ទៅសម្លាប់ចោល ។ ប៉ុន្តែសំណាងល្អ យុន ជាសមាជិកស្រុកថ្មពួកអតីតគណៈស្រុកថ្មពួកមកពីភូមិភាគបូព៌ាបានស្នើទៅ រាម ឲ្យលើកទោស ទើប សម្បត្តិ បានរួចខ្លួនរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ សម្បត្តិ បានរៀបការជាមួយប្រពន្ធដែលជានារីតម្បាញស្រុកថ្មពួក ។ នៅពេលកងទ័ពវៀតណាមវាយចូលមកប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៩ សម្បត្តិ បាននាំប្រពន្ធត្រឡប់មករស់នៅភូមិកំណើតនៅឃុំស្វាយចេកវិញ ។ ក្រោយមក សម្បត្តិ បានចូលបម្រើក្នុងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ដោយប្តូរឈ្មោះមកលីម ហុង និងបានផ្លាស់មករស់នៅក្នុងក្រុងសិរីសោភ័ណរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

សម្បត្តិ បានបញ្ជាក់ថា «ទោះបីក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានធ្វើអនុប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខក៏ដោយ ក៏ប្រជាជនជននៅក្នុងភូមិនិងស្រុកថ្មពួកមិនដែលរករឿងនិងចង់គំនុំជាមួយខ្ញុំដែរព្រោះនៅក្នុងរបបនោះខ្ញុំមិនដែលបានសំឡកកំរាមកំហែងបាញ់ ឬសម្លាប់ប្រជាជនដោយផ្ទាល់ដែរទេ គឺខ្ញុំមានតួនាទីត្រឹមតែយាយអ្នកទោសមិនឲ្យរត់រួចនិងធ្វើតែទៅតាមថ្នាក់លើបញ្ជាមកប៉ុណ្ណោះ» ។ **សោម ប៊ុនថន**

៣ បូពា រៀបរាប់ពីប្រវត្តិម្តាយ

៣ បូពា ជាគ្រូបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រនៅវិទ្យាល័យ សណ្តាន់ ខេត្តកំពង់ធំ ។ បូពា មិនបានកើតនៅក្នុងប្រពៃណីប្រមាណ ប៉ុន្តែគាត់បានដឹងរឿងរ៉ាវតាមរយៈម្តាយរបស់គាត់ប្រាប់ ។ បូពា ជាប្អូនបងប្អូនចំណាស់បងប្អូនស្រីប្រាំនាក់មានស្រុកកំណើត នៅភូមិកំពង់ត្បែង ឃុំសណ្តាន់ ស្រុកសណ្តាន់ ខេត្តកំពង់ធំ ។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ម្តាយរបស់ បូពា ឈ្មោះ ចិន សុផា រស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។ គាត់បានចូលរៀនសូត្រនៅសាលាភូមិកម្ម ចម្ការដូង រួចចូលបម្រើការងារនៅក្រុងភ្នំពេញ ។

ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ យោធាខ្មែរក្រហម បានចូលមកដល់មុខផ្ទះ រួចបង្ខំឲ្យក្រុមគ្រួសាររបស់ បូពា ធ្វើ ដំណើរទៅខេត្តពោធិ៍សាត់តាមផ្លូវជាតិលេខ៥ ។ បូពា បាន និយាយថា នៅតាមដងផ្លូវ ម្តាយរបស់គាត់បានឃើញប្រជាជន ជាច្រើននាក់ធ្វើដំណើរប្រជ្រៀតគ្នា មនុស្សស្លាប់នៅតាមផ្លូវនិង មានសាកសពស្តុយរលួយជាច្រើននាក់ ។ នៅទីនោះ ក្រុមគ្រួសារ

របស់ សុផា ត្រូវបានផ្លាស់ទៅរស់នៅស្រុកភ្នំក្រវាញ ដោយធ្វើ ការលើកទំនប់ រែកដីនិងស្ទូងស្រូវ ។

ចំណែកយាយរបស់ បូពា ដោយសារតែមិនអាចទ្រាំ នឹងការបង្ខំឲ្យធ្វើការធ្ងន់ និងហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ គាត់ក៏ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ រហូតដល់ស្លាប់ ។ ក្រោយពី សុផា ពង្សនិងពិបត្តក្តីរបស់គាត់ និយាយប្រាប់ គាត់ក៏បានទៅសុំការអនុញ្ញាតពីប្រធានកងទ័ពដូច ប៉ុន្តែប្រធានកងបដិសេធ ។ បូពា បានរៀបរាប់ពីម្តាយថា ពេល ម្តាយដោយសារនឹកកូនស្រីខ្លាំងពេក គាត់បានទៅសុំអង្គរពីកណៈ ប្រធានកងដើម្បីអាចទៅសួរសុខទុក្ខកូនស្រីរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែត្រូវ បានបដិសេធ ។ ដោយសារតែមិនដឹងជាធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីទៅ ជួបកូនបាន ម្តាយរបស់គាត់ក៏បានសម្រេចចិត្តយកកូនស្រីរបស់ គាត់ឈ្មោះ ឈុំ សុម៉ានី ហៅ (ប៉ូច) មកនៅជាមួយគាត់វិញ ទោះបីមានការហាមឃាត់ក៏ដោយ ។ ក៏ប៉ុន្តែមានថ្ងៃមួយ ឈ្មួញ ពីរនាក់បានរត់ដេញតាម ។ ខណៈពេលនោះ ម្តាយរបស់ បូពា

៣ បូពា នៅក្នុងបរិវេណសាលាដែលគាត់បង្រៀន

បានប្តូរកូនកំបែបចេញឆ្ងាយ រហូតកងឈូបតាមលែងទាន់។

ដោយសារធ្វើដំណើរកាន់តែអស់កម្លាំងខ្លាំងពេក ម្តាយរបស់ បូពា បានចូលទៅលួចកាច់អំពៅនៅក្នុងចម្ការដោយមិនឲ្យនរណាម្នាក់ឃើញឡើយ។ ក្រោយពីបាននាំគ្នាបរិភោគរួច ម្តាយរបស់ បូពា ជាមួយកូនស្រីរបស់គាត់បានធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅកាន់សហគមន៍វិញ។ ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ ម្តាយរបស់ បូពា តែងតែមានការភ័យខ្លាចយ៉ាងខ្លាំងដោយសារតែគាត់បានធ្វើខុសនឹងវិន័យរបស់អង្គការ។ ប៉ុន្តែការប្តូរម្តាយរបស់គាត់បែរជាខុសស្រឡះទាំងស្រុង ព្រោះពេលមកដល់អ្នកនៅក្នុងមិនបានស្តីបន្ទោសគាត់ទេ។ បន្ទាប់ពីបានយកកូនស្រីមករស់ជាមួយ ម្តាយរបស់ បូពា តែងតែលួចយកអាហារយកទៅចែកឲ្យកូនហូបដោយមិនឲ្យអង្គការដឹងទេ។ ម្តាយរបស់ បូពា នៅចាំបានថា បន្ទាប់ពីបានលួចយកកូនស្រីរបស់គាត់មកនៅជាមួយទោះបីជាអង្គការចង់សម្លាប់គាត់ចោល ក៏គាត់សុខចិត្តដែរ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ នៅពេលដែលរៀនណាមចូលមករំដោះខេត្តពោធិ៍សាត់ ខ្មែរក្រហមក៏បានរៀបចំប្រជាជនជាច្រើនឡើងទៅលើភ្នំជិតព្រំប្រទល់ខេត្តកោះកុង។ ចំណែកប្រជាជនដែលមិនព្រម

ស្លាប់តាមបញ្ជាអង្គការ អ្នកទាំងនោះត្រូវបានខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់ចោលតែម្តង។ បន្ទាប់ពីម្តាយរបស់ បូពា បានឃើញព្រឹត្តិការណ៍បែបនេះ គាត់ក៏បានសម្រេចចិត្តទៅជាមួយអង្គការទៀត។ នៅទីនោះ ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យម្តាយរបស់ បូពា ដឹករណ្តៅដែលមានសាកសពជាច្រើននៅក្នុងរណ្តៅនោះ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ពេលដែលទាហានរៀនណាមបានចូលមករំដោះទាំងស្រុងក៏ទ័ពខ្មែរក្រហមក៏បានដកថយ ហើយមួយចំនួននាំគ្នាដោះខោអាវចេញ ដើម្បីបង្ខំខ្លួនធ្វើជាប្រជាជនធម្មតាវិញ។ ក៏ប៉ុន្តែការបង្ខំខ្លួននោះត្រូវបានទាហានរៀនណាមដឹង ហើយចាប់បានជាច្រើននាក់។

បន្ទាប់មក ម្តាយរបស់ បូពា បានធ្វើដំណើរអស់រយៈពេលជាច្រើនថ្ងៃទើបមកដល់ភូមិលាច ស្រុកភ្នំក្រវាញ។ ប៉ុន្តែនៅទីនោះបានតែប្រាំថ្ងៃ ម្តាយរបស់ បូពា ជាមួយ និងកូនស្រី ព្រមទាំងប្រជាជនជាច្រើននាក់ក៏បាននាំគ្នាត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញ។ ប៉ុន្តែដោយសារនៅពេលនោះម្តាយរបស់ បូពា បានបែកបាក់គ្រួសារគាត់និងកូនស្រីរបស់គាត់ក៏បានសម្រេចចិត្តមកធ្វើដំណើរទៅរស់នៅខេត្តកំពង់ធំវិញ។ **ស៊ុន សុមីតា**

ពេល បូពា អំឡុងពេលវត្តបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

នាស្មោះត្រង់នឹងបង្អំ

រថីម ទន់ ឬ ភី ភួន អាយុ៦៣ឆ្នាំ រស់នៅខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ រថីម ទន់ មានឈ្មោះបង្កើតថា ចៀម ។ ចៀម បានចូលធ្វើជានិស្សិត និង កងការពារជាលំដាប់ ប៉ុល ពត, អៀង សារី និង ទួន ជា ចាប់កំណត់កាត់ចូលបង្កើតនិងបង្កនៅក្នុងព្រៃ ក្នុងខេត្តរតនគិរីមកម្ល៉េះ ។ ចៀម ធ្លាប់បានជួបដំណើរសម្តេច សីហនុ និងព្រះអគ្គមហេសី និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗទៅតំបន់រំដោះ និងកន្លែងផ្សេងៗទៀត ។ ក្រោយមក ចៀម ត្រូវបានប៉ុល ពត ចាត់តាំងឲ្យមកធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ ចៀម នៅតែគោរពនិងស្រឡាញ់ចំពោះមេដឹកនាំរបស់គាត់ដែល ។

ភី ភួន ហៅ ចៀម

ចៀម ជាជនជាតិចារាយ កើតនៅភូមិកែប ឃុំញ៉ាន់ ស្រុកអណ្តូងមាស ខេត្តរតនគិរី ។ ចៀម មានបងប្រាំនាក់ ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៦ ចៀម បានចាកចេញពីផ្ទះទៅចូលរួមជាមួយចលនាខ្មែរក្រហម តាមរយៈបងថ្លៃឈ្មោះ ឡាវ ។ ដំបូង ចៀម បានជួបជាមួយ អៀង សារី នៅមន្ទីរ១០០ ហើយគាត់ត្រូវបានជ្រើសរើសជាកងការពារមន្ទីរ ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៧ ចៀម បានឃើញ ប៉ុល ពត, ទួន ជា និង កុយ ជួន ទៅដល់ទីនោះ ។ ក្រោយមក ប៉ុល ពត

បានបង្កើតមន្ទីរមួយទៀតគឺមន្ទីរ១០២ ដោយប្តូរឲ្យ អៀង សារី ទៅធ្វើការ និងគ្រប់គ្រងនៅទីនោះវិញ ។

នៅមន្ទីរ១០០ ចៀម បានរៀនសូត្រឯកសារជាច្រើនដែលនិយាយអំពីការធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះ និងសង្គ្រាមប្រជាជន ។ ចៀម ក៏តែងតែទទួលបានការណែនាំពីមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗអំពីការកសាងខ្លួន របៀបរបបដឹកនាំការងារ សីលធម៌ល្អៗ ការរស់នៅ ការយល់ដឹងពីបញ្ហាមិត្តភក្តិ និងថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ខ្លួន ។

ក្រោយមកនៅឆ្នាំ១៩៦៨ អង្គការបានឲ្យប្រជាជនធ្វើស្រែដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិពូនលៃ ឃុំបរខាំ ស្រុកបរកែវ ខេត្តរតនគិរី ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់មន្ទីរ និងកងទ័ពប្រមាណ៣០០ នាក់ ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៩ ប៉ុល ពត ចាកចេញទៅទីក្រុងហាណូយ និងទីក្រុងប៉េកាំង ។ រហូតដល់ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧០ (បន្ទាប់ពី លន់ នល់ ធ្វើរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេច សីហនុ) ប៉ុល ពត និងប្រពន្ធ ខៀវ ប៊ុណ្ណារី បានត្រឡប់មកតំបន់កន្ទុយនាគ (ជាប់ព្រំប្រទល់ខេត្តរតនគិរី ឡាវ និងវៀតណាម) រួចបន្តដំណើរមកខេត្តកំពង់ចាម ដោយបានជ្រើសរើស ចៀម, កែន (ស្លាប់), ហួន (ស្លាប់), ផាត (ស្លាប់), ភាត (ស្លាប់), សឹម (ស្លាប់), គី (ស្លាប់) ដែលមានដើមកំណើតពីជនជាតិចារាយ ទំពួន គ្រីង កាវ៉ែត ព្រៅ និងជនជាតិកាចកមកធ្វើជាកងការពារផ្ទាល់ ។ ចំណែក អៀង សារី បានចាកចេញទៅទីក្រុងប៉េកាំងវិញ ដើម្បីអមដំណើរសម្តេច សីហនុ យាងត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។

ចៀម រួមជាមួយបញ្ជាជនដែលក្នុងចំណោមនោះមាន ទីវ អុល, ប៉ង់, យ៉ែន, សូ ហុន (ក្មួយរបស់ ប៉ុល ពត) និងជនជាតិភាគតិចសរុបទាំងអស់ប្រមាណជាង៨០ នាក់ ដឹកនាំដោយ ប៉ុល ពត បានធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងមកខេត្តកំពង់ចាម ។ ការធ្វើដំណើរនេះបានចំណាយពេលប្រាំពីរខែ គឺចាប់ពីខែឧសភា រហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧០ ។ ប៉ុល ពត និង ចៀម បានមកស្នាក់បណ្តោះអាសន្ននៅមន្ទីរ ប១៧, ប១៩, ប២០, ប២៤, ប២០

និងប្រាង្គ ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងចម្ការកៅស៊ូស្រុកស្ទឹងត្រែង ។ ដំបូង ចៀម បានឃើញ នួន ជា និង ខៀវ សំផន នៅទីនោះ ។ ក្រោយមកមាន ហ៊ុំ នឹម, ហ៊ុយន់ និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ មកពីគ្រប់ភូមិភាគមកជួបជុំគ្នា ។ កម្មាភិបាលទាំងអស់ត្រូវចូល មកមន្ទីរនៅពេលយប់ ដោយមាននិរសារជាអ្នកនាំផ្លូវនឹងត្រូវ ប្រជុំ និងធ្វើការងារជាមួយ ប៉ុល ពត នៅពេលថ្ងៃ ។ ក្រោយពីធ្វើ ការងាររួច ប៉ុល ពត បានត្រូវនាំផ្លូវកម្មាភិបាលទាំងនោះត្រឡប់ទៅមន្ទីរ និងភូមិភាគរៀងៗខ្លួនវិញនៅពេលយប់ដែរ ។

ក្រៅពីការងារការពារ ចៀម បានធ្វើជានិរសារទទួល សំបុត្រផ្ទាល់ពី ប៉ុល ពត ទៅប្រគល់ឲ្យ សុន សេន នៅសមរភូមិ និងប្រគល់ឲ្យមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតដោយជិះកង់ ។ ប៉ុន្តែ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៣ ទើប ចៀម ប្តូរមកជិះម៉ូតូយកសំបុត្រពីស្តុន ទៅព្រែកក្តាម, ខត្តក្តី និងមន្ទីររបស់ ប៉ុល ពត នៅមុំអមលាំងវិញ ។

នៅរដូវវស្សា ឆ្នាំ១៩៧១ ចៀម បានជួនដំណើរ ប៉ុល ពត ទៅចូលរួមពិធីបើកវត្តយោធានៅតាមភូមិភាគ និងនៅតាមតំបន់ ផ្សេងៗ ។ ខណៈនោះ ចៀម ក៏បានជួនដំណើរ នួន ជា ទៅជួបនិង ធ្វើការងារជាមួយ សោ ភឹម នៅមន្ទីរភូមិភាគបូព៌ាដែរ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧២ នួន ជា និង ចៀម បានធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងទៅ ធ្វើការងារជាមួយ រស់ ញឹម និងអ្នកផ្សេងទៀតនៅសំឡូត ។ ការធ្វើដំណើរនេះត្រូវឆ្លងកាត់កំពង់ថ្ម (ក្នុងស្រុកបារាយណ៍ ខេត្ត កំពង់ធំ) ស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងបានចំណាយពេល បួនខែ ព្រោះ នួន ជា ជាប់រវល់ធ្វើការងារនៅមូលដ្ឋានអមលាំង ។ នួន ជា និង ចៀម បានស្នាក់នៅសំឡូត រយៈពេលមួយសប្តាហ៍ ទើបត្រឡប់មកវិញ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧២ ដដែល ចៀម បានរៀបការ ប្រពន្ធឈ្មោះ ស្រេង ប៊ុនលី នៅមន្ទីរក្នុងស្រុកស្ទឹងត្រែង ។ ប៊ុនលី មានស្រុកកំណើតនៅស្រុកជើងព្រៃ ខេត្តកំពង់ចាម និងជាយុវនារី នៅមន្ទីរ៣០៤ (ផ្នែកសិល្បៈ) ជាមួយ កុយ ធួន ។ បន្ទាប់ពី រៀបការរួច ប៊ុនលី បានផ្លាស់មកនៅដាំបាយឲ្យ ប៉ុល ពត និង នួន ជា វិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ប៉ុល ពត ចេញពីមន្ទីរទៅបញ្ជាកងទ័ព ខ្មែរក្រហមនៅសមរភូមិអមលាំង ហើយគាត់បានបង្កើតមន្ទីរ មួយទៀតក៏មន្ទីរក៤ (នៅជាប់ជើងភ្នំព័ស) ស្ថិតក្នុងភូមិតាំងពួន

ស្រុកកំពង់ត្រឡាច ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ ចំណែក នួន ជា ត្រូវប្តូរមក ធ្វើការនៅមន្ទីរក្នុងស្រុកស្ទឹងត្រែងវិញ ដូច្នេះ ចៀម ត្រូវធ្វើ ការងារចល័តនៅមន្ទីរអមលាំងរបស់ ប៉ុល ពត និងនៅមន្ទីរ ស្ទឹងត្រែងរបស់ នួន ជា ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ដដែល ចៀម បានទៅទទួលសម្តេច សីហនុ និងព្រះអគ្គមហេសីព័ត៌បន្តកន្ទុយនាគដែលមាន អៀង សារី អមដំណើរពីទីក្រុងប៉េកាំង ។ នៅទីកាសនោះ ក៏មាន ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន, ហ៊ុំ នឹម, ហ៊ុយន់, សុន សេន, ណែ សារ៉ាន់, កុយ ធួន និងអ្នកបច្ចេកទេស អ្នកយកព័ត៌មានចិន និងវៀតណាមមួយ ចំនួនចាំទទួលព្រះអង្គយាងទៅទស្សនកិច្ចតំបន់រំដោះនៅខេត្ត សៀមរាប ។ សម្តេច សីហនុ ព្រះអគ្គមហេសី និងគណៈប្រតិភូ ទាំងអស់បានមកស្នាក់នៅស្រុកសៀមប៉ាន់ ខេត្តស្ទឹងត្រែង រយៈ ពេលបីយប់, នៅអន្លង់ក្រមួនស (ជិតស្រុកថាឡាបវិវាត់) រយៈ ពេលបីយប់, នៅស្រុកស្ទឹងសែន ខេត្តកំពង់ធំ រយៈពេលបីយប់ និងនៅអូរក្បាលឈូស (ស្ថិតនៅខាងជើងភ្នំគូលេន) រយៈពេលបី យប់ ។ ពេលធ្វើដំណើរ សម្តេច សីហនុ និងព្រះអគ្គមហេសី បាន យាងតាមរថយន្តហ្សឺបដល់ត្រពាំងចិនរបស់ព្រះអង្គ ដោយ ចៀម ជាអ្នកនាំផ្លូវនៅពេលយប់ ព្រោះខ្លាចយន្តហោះអាមេរិកាំង ទម្លាក់គ្រាប់ ។ ប៉ុន្តែពេលមកដល់ខេត្តសៀមរាប កុយ ធួន បានយករថយន្តប៊ីហ្សូ៤០៤ មកទទួលសម្តេច សីហនុ និងព្រះ អគ្គមហេសីវិញ ដោយសាររថយន្តរបស់ព្រះអង្គមិនអាចបើកបរ លើផ្លូវលំបាន ។ នៅយប់ថ្ងៃមួយ អ្នកបើកបរបានបើករថយន្តនៅ លើផ្លូវឡាច ធ្វើឲ្យអំពូលទៅបុកនឹងគល់សំរោងបណ្តាលឲ្យសម្តេច សីហនុ និងព្រះអគ្គមហេសីរងរបួសឈាមមាត់ ។ ខណៈនោះ សម្តេច សីហនុ មានបន្ទូលថា “ព្រះអង្គបានបង្ខំឈាមលើ សមរភូមិហើយ” ។ សម្តេច សីហនុ អគ្គមហេសី និងគណៈប្រតិភូ បានទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅភ្នំគូលេន ប្រាសាទបន្ទាយស្រី និងបន្ទាប់ មកទៅប្រាសាទអង្គរធំដែលកងទ័ពបដិវត្តន៍ទើបវាយរំដោះបាន ទើបព្រះអង្គ និងព្រះអគ្គមហេសី យាងត្រឡប់ទៅវិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ចៀម បានមកធ្វើការជាមួយ ប៉ុល ពត នៅស្ថានីយរទេះភ្លើង ។ ប៉ុន្តែ ពេលនោះ ប៉ុល ពត បានស្នាក់នៅ ចល័តច្រើនកន្លែងនៅមន្ទីរ៨៧០ ឬហៅថា (មន្ទីរក៣) ដែលមាន

ទីតាំងនៅជាប់មាត់ទន្លេបាសាក់ នៅជាប់រាជធានី និងពេលខ្លះគាត់ ចេញទៅស្នាក់នៅតាមភូមិភាគផ្សេងៗ ។ ចំណែក នួន ជា និង ខៀវ សំផន ក៏ស្នាក់នៅចល័តដែរ ។

មួយរយៈក្រោយមក ប៉ុល ពត បានចាត់តាំង ចៀម ឲ្យ មកធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស ឬហៅថា មន្ទីរ១ (បច្ចុប្បន្ន ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី) ជាមួយ អៀង សារី ។ ចំណែកប្រពន្ធ ចៀម នៅរៀបចំម្ហូបអាហារសម្រាប់ ប៉ុល ពត, នួន ជា ដដែល ។ ក្រោយពីធ្វើការងារចប់ ប៉ុល ពត និង នួន ជា និងមេដឹកនាំខ្មែរ ក្រហមសំខាន់ៗ តែងតែមកហូបបាយជុំគ្នានៅសហករណ៍មជ្ឈិម ឬមន្ទីរ៣ (ជាប់មាត់ទន្លេបាសាក់) និងស្នាក់នៅតាមផ្ទះល្វែង ជុំគ្នា ។ ថ្ងៃមួយ នៅពេលកំពុងហូបបាយជុំគ្នា គាម៉ុក លើកឡើងថា សោ ភឹម, កុយ ផួន និង សុន សេន មិនបានដឹកនាំកងទ័ពវាយចូល ក្រុងភ្នំពេញមុនគេទេគឺមានតែគាត់ម្នាក់ទេដែលបានវាយចូលក្រុង ភ្នំពេញមុនគេ ។ ពាក្យសម្តីនេះបានធ្វើឲ្យមេដឹកនាំភូមិភាគទាំងអស់ ចាប់ផ្តើមមានទំនាស់គ្នា ប៉ុន្តែពេលនោះ ប៉ុល ពត បានជួយ ដោះស្រាយដោយលើកឡើងថា “រំដោះភ្នំពេញបានមិនមែន កម្លាំងតែមួយទេ គឺយើងសាមគ្គីគ្នា និងរួបរួមគ្នា” ។ ទោះបីជា មានការសម្រុះសម្រួលពី ប៉ុល ពត យ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ គាម៉ុក នៅតែប្រកែកតវ៉ាដែរ ។

នៅមន្ទីរ១ ចៀម មានតួនាទីរៀបចំបន្ទប់ទឹក បន្ទប់ដេក បន្ទប់ធ្វើការងារ និងរៀបចំម្ហូបអាហារសម្រាប់ភ្ញៀវរៀតណាម ចិន ឡាវ យូហ្គោស្លាវី រ៉ូម៉ានី អាល់បានី កុយបា ទីម័រខាងកើត និងភ្ញៀវមកពីប្រទេសផ្សេងៗទៀត ។ ការងារទាំងនោះ ចៀម ទទួលបានការណែនាំផ្ទាល់ពី ឡុង ណូរិន និង ស្ទង់ ស៊ីគៀន ។ ក្រោយមកមានការជ្រើសរើសនិស្សិតមកពីបារាំងមួយចំនួនដែល ស្នាក់នៅបឹងត្របែកដូចជា សេង ហុង ឲ្យមកធ្វើជាជំនួយការ ហើយមនុស្សមួយចំនួនទៀតដូចជា អ៊ុក សុកន្ទ, ជួន ប្រាសិទ្ធ, ចាន់ យូរ៉ាន់, អ៊ុន សុភាព, ឡុង ណូរិន, ប៊ុន ហេង និង ទិត សំណាង ក៏ធ្វើការនៅផ្នែកនយោបាយនេះដែរ ។ ចំណែក សូ ហុង ជាអ្នក ទទួលខុសត្រូវខាងផ្នែកនយោបាយរួម ។

រាល់ថ្ងៃ ចៀម មានរបបអាហារបីពេលគឺ ពេលព្រឹក ហូបបបរ ពេលថ្ងៃត្រង់ និងពេលល្ងាចហូបបាយ ។ ចំណែកម្ហូប

មានចាប់ពីពីរមុខឡើងទៅ និងមានបន្លែម មានផ្លែឈើថែមទៀត ផង ហើយនៅពេលត្រូវការម្ហូបអាហារបន្ថែមខាងចុងភៅត្រូវទៅ យកនៅផ្សាររដ្ឋ (បច្ចុប្បន្នផ្សារថ្មី) ដែលមានខាងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។ ថ្ងៃខ្លះ ពេលដែល អៀង សារី ជាប់រវល់ធ្វើ ការងារនៅមន្ទីរ១ ហើយមិនអាចទៅហូបបាយនៅសហករណ៍ មជ្ឈិមទាន់ពេល គាត់បានមកហូបបាយជុំគ្នាជាមួយ ចៀម ដែរ ។ ជារឿយៗ ចៀម នៅធ្វើការងារជាមួយ អៀង សារី ដើម្បីអម ដំណើរទូកផ្សេងៗចុះទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅតាមភូមិភាគនានា ។ ពេលខ្លះ ចៀម បានជួនដំណើរ អៀង សារី ទៅជួបនិស្សិតនៅបឹង ត្របែកដើម្បីនិយាយប្រាប់ពីសភាពការណ៍ក្នុងនិងក្រៅប្រទេស និងណែនាំឲ្យនិស្សិតទាំងអស់ខិតខំសាងសង់ទៅតាមសភាពការណ៍ ជាក់ស្តែង ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ចៀម បានអមដំណើរ ប៉ុល ពត រួមទាំង កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម វ៉ន វ៉េត និង ខៀន ទៅទស្សនកិច្ច រយៈពេលប្រមាណជាងមួយខែនៅខេត្តក្រចេះ សៀង ហៃ ប៉េកាំង និងខេត្តមួយចំនួនទៀតដែលជាមូលដ្ឋានតស៊ូរបស់ ម៉ៅ សេទុង ។ ក្រៅពីធ្វើការងារជាមួយ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ចៀម ក៏បានអមដំណើរសម្តេច សីហនុ ទៅទតកន្លែងផ្សេងៗក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ចៀម បានរៀបចំព្រះរាជដំណាក់ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ (បច្ចុប្បន្នស្ថានទូតកូរ៉េខាងជើង) ដើម្បី ថ្វាយសម្តេច សីហនុ យាងមកកាន់នៅ ដោយពេលនោះព្រះអង្គ មានព្រះបន្ទូលថា “ទុកព្រះបរមរាជវាំងជាកន្លែងសម្រាប់ទទួល ភ្ញៀវ” វិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ដដែល ចៀម បានអមដំណើរ ប៉ុល ពត ទៅទស្សនកិច្ចភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ ទៅដល់ខេត្តពោធិ៍សាត់ ចៀម បានឃើញប្រជាជនជាច្រើនហូបបបរលាយជាមួយត្រកូន ។ ឃើញដូច្នេះ ចៀម បាន និយាយលេងសើចជាមួយ រស់ ញឹម លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យថា “បើតាមឯកសាររបស់បក្ស បើកន្លែង ណាមានប្រជាជនហូបបបរលាយត្រកូន បានន័យថា កម្មាភិបាល នោះមិនមានសមត្ថភាពទេ” ។ ចំណែក ប៉ុល ពត ដែលបានដឹង រឿងនេះដែរ តែងតែនិយាយចំអកថា “សហករណ៍ជឿនលឿន”

ប៉ុន្តែមានន័យថាធ្វើឲ្យប្រជាជនអត់បាយ ។ ចៀម និង ប៉ុល ពត បានធ្វើដំណើរឆ្លងទៅសៀមរាប បន្ទាប់មកក៏ជិះកប៉ាល់ត្រឡប់មក ភ្នំពេញវិញ ។

ក្រោយមក នៅពេលរៀនសូត្រម្តងៗ ចៀម បានឮអ្នក ឡើងទទេសនិយាយពីចលនាចង់ផ្តួលរំលំបដិវត្តន៍ ដែលមានក្រុម សេ.អ៊ី.អា, កា.ហ្ស.បេ និងកុកម៉ិញតាង ជាអ្នករៀបចំ ហើយ អង្គការតែងតែណែនាំកម្មាភិបាលឲ្យមានការប្រុងប្រយ័ត្ន ។ ចំណែករៀនណាម អង្គការបានលើកឡើងថា “ជាអ្នកដែលមាន មហិច្ឆតាយកប្រទេសខ្មែរចូលសហព័ន្ធតណ្ឌចិន” ។ ចាប់តាំងពី ពេលនោះមក ចៀម សង្កេតឃើញកម្មាភិបាលសំខាន់ៗ បាត់ខ្លួន ជាបន្តបន្ទាប់ ចំណែកយោធារបស់ តាម៉ុក បានចាប់ធ្វើការបោស សម្អាតទៅលើកម្មាភិបាលក្នុងភាគផ្សេងៗ ។ រហូតដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ទើបអង្គការបានចេញឯកសារណែនាំឲ្យមានការអនុគ្រោះ និងលើកលែងការបោទប្រកាន់គ្នា ។

នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ អៀង សារី ប្រជុំប្រាប់ ចៀម ថា “ឥឡូវយួនវាយចូលមកហើយ ដូច្នេះត្រូវដើរច្រើន ព្រះបាទសម្តេច សីហនុ ទៅជួយប៉ែត” ។ នៅរវលាយប៉ែត ដដែល ចៀម បានជួនដំណើរសម្តេច សីហនុ ព្រះអគ្គមហេសី សម្តេច ប៉ែន នុត អ្នកម្នាង និងអ្នកបម្រើបីនាក់តាមឡានម៉ាក ស៊ីដេសពីរគ្រឿងដោយយកឡានហ្សឺបមួយគ្រឿងនាំមុខ និងមួយគ្រឿងទៀតការពារពីក្រោយ ។ ចៀម បានជួនដំណើរ សម្តេច សីហនុ មកដល់ស្វាយស៊ីសុផុន នៅរវលាយប៉ែតកន្លះព្រឹក ពេលនោះ ចៀម បាន ទទួលបញ្ជាបន្ថែមពី អៀង សារី ថា “ប្រសិន បើយួនវាយចូលដល់ទីនោះ គាត់ត្រូវចាំស្តាប់បញ្ជារបស់អង្គការ ថានាំព្រះអង្គទៅទីណាត្រូវនាំទៅទីនោះ ហើយប្រសិនបើអង្គការ បញ្ជាឲ្យចូលថែ ត្រូវនាំព្រះអង្គចូលទៅថែ” ។

ចៀម ស្នាក់នៅជួយប៉ែតរហូតដល់ថ្ងៃទី៤ ខែមករា ទើប អៀង សារី បញ្ជាឲ្យគាត់ជួនដំណើរសម្តេច សីហនុ ព្រះអគ្គ មហេសី សម្តេច ប៉ែន នុត អ្នកម្នាង និងអ្នកបម្រើបីនាក់ត្រឡប់ មកភ្នំពេញវិញ ។ ចៀម បានជួនដំណើរ សម្តេច សីហនុ មកដល់ ដំណាក់ស្ថិតនៅខាងកើតវិមានឯករាជ្យរវលាយប៉ែតប្រាំបួន ថ្ងៃទី៥ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ នៅថ្ងៃដដែល អង្គការបានធ្វើពិធី

ដប់លៀងដើម្បីទទួលសម្តេច ។ នៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុល ពត, នួន ជា, សុន សេន និង អៀង សារី បានបើកប្រជុំនៅ ផ្ទះលេខ១១ (បច្ចុប្បន្ន ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍកម្ពុជា) ដើម្បីស្នើសុំឲ្យ សម្តេច សីហនុ យាងទៅប៉ែតាំង និងទៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីលើកឡើងពីការដែលយួនវាយចូលប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅ រវលាយប៉ែតប្រាំបួនថ្ងៃទី៦ ខែមករា ចៀម បានជួនដំណើរ សម្តេច សីហនុ ឡើងយន្តហោះចេញទៅ ។

នៅយប់ថ្ងៃទី៦ ដដែល ចៀម បានប្រមូលកម្លាំងយុវជន និងយុវនារីនៅក្រសួងការបរទេសបានមួយរវលេនាំគ្រឿង ការពារ ។ រហូតដល់ម៉ោង១២យប់ ទើប ចៀម ឮសូរផ្ទុះអាវុធ របស់កងទ័ពរៀនណាមដែលវាយចូលតាមផ្លូវទឹក និងតាមផ្លូវជាតិ លេខ១១ ។ នៅម៉ោងប្រាំបីព្រឹក ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ចៀម បានជួប តាម៉ុក ។ តាម៉ុក បានណែនាំ ចៀម ឲ្យប្រមូលកម្លាំងទៅទប់ទល់ជា មួយយួននៅអ្នកល្បឿនដោយគាត់ប្រាប់ថានឹងបញ្ជូនរថក្រោះ ២០គ្រឿងទៅឲ្យ ហើយឲ្យគាត់ចាំស្តាប់បញ្ជាពី ស៊ូ ម៉េត នៅ អគ្គសេនាធិការកងទ័ព ។ ប៉ុន្តែក្រោយមក ចៀម មិនបានទទួល បញ្ជាណាមួយពី ស៊ូ ម៉េត ទេ ។ ចៀម បានពង្រាយកងទ័ពការពារ ចាប់ពីស្ថានីយរថភ្លើងរហូតដល់ពេទ្យលោកសង្ឃ ។ ចំណែក អៀង សារី ក្រុមគ្រួសារ និង អ្នកធ្វើការនៅទូតចិន បានចាកចេញទៅ ព្រំដែនថៃមុនហើយ ។

ម៉ោងប្រហែលជាង១២ថ្ងៃត្រង់ ពេលសភាពការណ៍ កំពុងជ្រុលច្របល់ ចៀម បានបញ្ជានិរសាទៅស៊ីបទីតាំងរបស់ រៀនណាម ទើបដឹងថាកងទ័ពរៀនណាមបានចូលដល់ក្រុងភ្នំពេញ និងផ្សារថ្មីហើយ ។ ចៀម ក៏ដកកម្លាំងមកនៅភ្នាតពន្លឺ ។ នៅពាក់ កណ្តាលខែមីនា ចៀម ក៏ដកកងទ័ពចេញពីភ្នាតពន្លឺ និងបញ្ជា កងទ័ពឲ្យវាយទប់ទល់ជាមួយយួនបណ្តើរ រហូតដល់ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៩ ទើបគាត់មកដល់ប៉ែតាំង ។

នៅខែឧសភា ចៀម បានទៅជួប ប៉ុល ពត អៀង សារី នៅសំឡូតដើម្បីស្តាប់ការណែនាំបន្ថែម ។ ពេលនោះ អង្គការបាន ណែនាំ ចៀម ឲ្យរៀបចំអ្នកភៀសខ្លួនទាំងនោះទៅជាពួក ក្រុមអនុ សេនាតូច អនុសេនាធំ រវលេនាតូច រវលេនាធំ កងពល ហើយ ចាត់តាំងយុវជនទៅប្រយុទ្ធនៅសមរភូមិនារីទៅនៅខាងដឹកជញ្ជូន

ក្មេងៗ និងចាស់ៗនៅជុំវិញ ចំណែកការងារខាងផ្នែកនយោបាយ យោធា សេដ្ឋកិច្ច និងបច្ចេកទេសអង្គការជាអ្នកទទួលដោះស្រាយ ។

នៅឈ្មោះនោះ មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមក៏បានបែងចែកតំបន់ គ្រប់គ្រងរៀងៗខ្លួន ដោយ អៀង សារី គ្រប់គ្រងតំបន់ប៉ៃលិន និងតំបន់ម៉ាឡៃ, សុខ សេន និង ឆន ជា គ្រប់គ្រងតំបន់សំពៅលូន ឬហៅថាសមរភូមិខាងលិច, ភាម៉ុក និង កែ ពក គ្រប់គ្រងចាប់ពី ខាងជើងដោយប៉ៃត ព្រះវិហារ រតនកិរី រហូតដល់មណ្ឌលកិរី ចំណែក ប៉ុល ពត និង ខៀវ សំផន គ្រប់គ្រងនៅតំបន់អន្លង់វែង ។ ចំណែក ចៀម នៅផ្នែកភ័ស្តុភារ ផ្នែកដឹកជញ្ជូន នឹងគ្រប់គ្រង ក្នុងពេល៤៥០ តំបន់ម៉ាឡៃ ដោយមាន សុខ ភាព ជាមេបញ្ជាការ យោធា និង សូ ហុង គ្រប់គ្រងផ្នែកនយោបាយ ។

ក្រោយមក ប៉ុល ពត និងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមសំខាន់ៗ បានទៅប្រជុំនៅភ្នំត្រស័កក្នុងព្រៃម្យ៉ាងទីក្រុងប៉ារីស ដែលស្មើ ឲ្យមានបទដ្ឋានបំប៉ន និងការចូលរួមបោះឆ្នោត។ ប៉ុន្តែ ភាម៉ុក បានបដិសេធ និងបញ្ជាឲ្យកងទ័ពខ្មែរក្រហមវាយប្រយុទ្ធជាមួយ រដ្ឋាភិបាលក្រុងភ្នំពេញបន្តទៀត។ មិនយូរប៉ុន្មាន វិទ្យុខ្មែរក្រហម បានចោទប្រកាន់ អៀង សារី និង សុខ ភាព បញ្ជាការ ក្នុងពេល៤៥០ នៅតំបន់ម៉ាឡៃ និង អ៊ុំ ឈាន បញ្ជាការក្នុងពេល

៤១៥ ថាគួរតែ ទើបធ្វើឲ្យកងទ័ពដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង របស់ អៀង សារី ទាំងអស់ធ្វើការបះបោរ និងធ្វើការផ្តាច់ខ្លួន ចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាលនៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ចៀម ត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលបញ្ជូនទៅ ខេត្តស្ទឹងត្រែង រតនកិរី មណ្ឌលកិរី និងខេត្តក្រចេះ ដើម្បីបំផុស និងចលនាឲ្យខ្មែរក្រហមផ្តាច់ខ្លួនចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាល ។ ចុងក្រោយ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមនៅតំបន់អន្លង់វែងទាំង អស់បានមកចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាលបន្តទៀត ដែលធ្វើឲ្យចលនា ខ្មែរក្រហមបាត់បង់ចាប់តាំងពីពេលនោះមក។ ចៀម ត្រូវបាន តែងតាំងជាអភិបាលរងស្រុកម៉ាឡៃ និងក្រោយមកកាត់បានផ្ទាល់ មកធ្វើជាគណៈអចិន្ត្រៃយ៍បក្សប្រចាំស្រុកម៉ាឡៃវិញ ។

ចៀម បានចូលបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម តាំងពីគាត់មាន អាយុ១៨ឆ្នាំ ហើយទោះបីជាមកដល់ពេលនេះមានការចោទប្រកាន់ថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបង្កឲ្យមានការសម្លាប់ប្រជាជនរងគ្រោះដោយ ក៏ ចៀម នៅតែគោរព និងស្រឡាញ់មេដឹកនាំរបស់គាត់ដែរ ។ ប៉ុន្តែ គាត់បានស្លាប់នៅស្ថានភាពលើ ភាម៉ុក ដែលជាអ្នកកាប់សម្លាប់ ប្រជាជន និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមយ៉ាងច្រើនទៅវិញ ។

សោម ម៉ុនថង

សេចក្តីប្រកាសរកបងថ្លៃឈ្មោះ អ៊ុំ រសៀន

នាងខ្ញុំឈ្មោះ សុខ រុំ សព្វថ្ងៃរស់នៅក្នុងភូមិស្តេចគង់ខាងត្បូង ឃុំតាដុន ស្រុកបន្ទាយមាន ស ខេត្តកំពត។ នាងខ្ញុំសូមសួររក បងថ្លៃ ឈ្មោះ អ៊ុំ រសៀន ដែលបានបាត់ខ្លួននៅសម័យខ្មែរក្រហម។ មុនខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាច សៀន រស់នៅក្នុងឃុំក្បែរខ្ញុំដែរ នៅភូមិស្រឡៅ ឃុំស្តេចគង់ខាងជើង ស្រុកទួកមាស ខេត្តកំពត ដោយគាត់មានអាយុប្រហែលជា២០ឆ្នាំ។ ក្រោយបែកភ្នំពេញនៅ ឆ្នាំ១៩៧៥ បងថ្លៃរបស់ខ្ញុំក៏បានស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើជាទាហានខ្មែរក្រហម។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនដែលបានទទួលដំណឹងពី គាត់សោះ។

ប្រសិនបើជាបង អ៊ុំ រសៀន នៅរស់ ឬក៏បងប្អូនណាដែលស្គាល់ ឬដឹងពីដំណឹងពីឈ្មោះនាងលើនេះ សូមមេត្តាទាក់ទង មកនាងខ្ញុំតាមរយៈទូរស័ព្ទ ០៣៣ ៦៦ ៣៣ ៣៣១ ឬមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ។

សូមអរគុណ

សេចក្តីសម្រេចដ៏សំខាន់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

លើទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមសម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គល

សេចក្តីផ្តើម

ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីបញ្ហាប្រឈមមុខមួយចំនួនស្តីពីការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលចំពោះអំពើហិង្សាធ្ងន់ធ្ងរដែលមិនប្រព្រឹត្តឡើងដោយបុគ្គលតែម្នាក់ ពោលគឺប្រព្រឹត្តឡើងជារួម ។ ក្នុងសូម្បីនេះជាអ្នកបញ្ចេញយោបល់ គោលដៅនៃការអនុវត្តគោលការណ៍ច្បាប់ «ចំពោះស្ថានភាពវិកល និងសុកស្វាញនៃដង្ហើមប្រដាប់អាវុធ និងអំពើសាហាវយឺតយ៉ាវដែលកើតមានឡើងនាពេលបច្ចុប្បន្នគឺជាការគាំទ្រដ៏មហិមាមួយដែលមតិខ្លះយល់ឃើញថាវាគួរតែប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលចំពោះអំពើហិង្សាជាលក្ខណៈប្រវត្តិសាស្ត្រនេះនឹងមិនអាចសម្រេចជាលទ្ធផលបានទេ» ។

ការណែនាំពីទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺជាឧទាហរណ៍មួយនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជំរុញឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអំពើសាហាវយឺតយ៉ាវដ៏សុកស្វាញ (ដូចជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និង ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមធ្ងន់ធ្ងរជាដើម) ។ យោងតាមការណែនាំនេះ បុគ្គលម្នាក់មានការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងតាមគម្រោងបទឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមួយ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យបុគ្គលម្នាក់នោះទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមត្រូវតែបង្ហាញឲ្យឃើញថាបុគ្គលនោះបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មផ្ទាល់ ។ ការធ្វើដូច្នេះ នឹងធ្វើឲ្យមានការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវដល់ជនដែលរួមចំណែកនៅក្នុងការសម្រេចផែនការឧក្រិដ្ឋមួយ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលជននោះមិនបានប្រព្រឹត្តការសម្លាប់ ធ្វើឧរុណកម្ម និងការរំលោភលើមនុស្សរាប់លាននាក់នោះទេ ។ ដូច្នេះ ទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមផ្តល់ជាមធ្យោបាយមួយដើម្បីធ្វើការបែងចែកការទទួលខុសត្រូវដល់មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ដែលមិនមែនជា

ជនប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មផ្ទាល់ ប៉ុន្តែជាជនដែលមានពិទ្ធភាពខ្ពស់សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ។

នៅថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថាការណែនាំពីទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនឹងយកមកអនុវត្តចំពោះមុខសាលាក្តីខ្មែរក្រហម (សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ) ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះគឺជាសេចក្តីសម្រេចដ៏មានសារសំខាន់ដែលមិនដែលធ្លាប់មានពីមុនមកនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ សេចក្តីសម្រេចនេះធ្វើឡើងជាកិច្ចឆ្លើយតបនឹងបណ្តឹងទទួលរំលែករបស់ជនជាប់ចោទបីរូបដែលប្រឆាំងនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រាប់ការអនុម័តទ្រឹស្តីប្រភេទទាំងបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ។ នៅក្នុងការពន្យល់បកស្រាយទ្រឹស្តីនេះ ទ្រឹស្តីប្រភេទទីមួយ (ទម្រង់មូលដ្ឋាន) គឺយកទៅអនុវត្តលើក្រុមបុគ្គលដែលមានចេតនាប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលធ្វើឡើងស្របទៅតាមផែនការរួមដើម្បីប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ។ លក្ខណៈនៃប្រភេទទីមួយនេះគឺជាអ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់មានគោលដៅរួមដូចគ្នាមួយក្នុងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ។ ទ្រឹស្តីប្រភេទទីពីរនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (ទម្រង់ប្រព័ន្ធ) គឺធ្វើឲ្យជនណាម្នាក់ទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការចូលរួមនៅក្នុងគម្រោងរបស់ស្ថាប័នណាមួយដូចជាជំរុំប្រមូលផ្តុំដែលនៅទីនោះផែនការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានរៀបចំឡើង ។ ទ្រឹស្តីប្រភេទទីបីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (ទម្រង់ទូលាយ) គឺធ្វើការចោទប្រកាន់ជនណាម្នាក់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមិនមែនជាផ្នែករបស់ផែនការរួម ប៉ុន្តែបង្កជាដំណើរការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានមើលឃើញជាក់ស្តែង ។

អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថាប្រភេទទីមួយ និងប្រភេទទីពីរនៃទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺជាច្បាប់ទម្រង់អន្តរជាតិហើយអាចយកមកអនុវត្តបានចំពោះមុខសាលាក្តីខ្មែរក្រហមបាន ។

ប៉ុន្តែអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចមិនអនុម័តប្រភេទទីបីនៃទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះទេ ។

ដំណើរឆ្ពោះទៅរកការជំរាស់តិច ឬដំណើរឆ្ពោះទៅរកការជំរាស់ច្រើន?

អ្នកបញ្ចេញយោបល់នៅលើគេហទំព័រនេះម្នាក់បានអះអាងថា “ដំណើរឆ្ពោះទៅរកការជំរាស់ផ្នែកនយោបាយបាយតិច” គឺជាហេតុផលមួយដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែអនុម័តទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះ ។ វាជាការពិតដែលទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះត្រូវបានអនុម័តដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី រ៉ូនដា និងតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអ៊ូន ដើម្បីដោះស្រាយទម្រង់កម្មវត្ថុសាហាវយង់ឃ្នងដែលកើតមានតាមសហគមន៍នីមួយៗ ។

យ៉ាងណាមិញ ការអនុវត្តនេះធ្វើការជំរាស់នឹងនិន្នាការប្រឆាំងនឹងទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជាកាលពីថ្មីៗនេះ ។ សេចក្តីជំរាស់នឹងការអនុម័តទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជាលើកចុងក្រោយត្រូវបានធ្វើឡើងនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលនៅទីនោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានច្រានចោលទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះ បើទោះបីជាមានការជិតទទួលស្គាល់ពីតុលាការពិសេសដែលអនុវត្តច្បាប់ទម្រាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ ។ នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីវិញ ខណៈពេលដែលការអនុវត្តនៃទ្រឹស្តីនេះត្រូវបានយល់ស្របតាមផ្លូវច្បាប់នោះ នៅក្នុងរឿងក្តីរបស់ Stakic អង្គជំនុំជម្រះបានច្រានចោលទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជាក៏ដោយ មិនមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ ។ សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់នេះត្រូវបានធ្វើឡើងស្របពេលដែលមានមតិរិះគន់ពីទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជារបស់តាំងពីពេលដែលតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី បានអនុវត្តទ្រឹស្តីទាំងអស់នេះមុនដំបូងគេ ។ ចំណែកឯនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមវិញ ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះហាក់បីដូចជាពិបាកក្នុងការសម្រេចចិត្តថាតើត្រូវតែអនុវត្តទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជាឬយ៉ាងណា ។ ចៅក្រមធ្លាប់បានគេចវេះពីបញ្ហានេះម្តងនៅពេលដែលមានបណ្តឹងទទួលបានប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយសំណុំរឿង ខុច ហើយបានសុំជំនួយពីអ្នកប្រឹក្សាយោបល់ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ។

ការពិភាក្សាវែកញែកពីទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះ បានក្លាយជាប្រធានភាពស្តីពីធម្មនុបនៃច្បាប់ ដែលត្រូវយកមកអនុវត្តនៅតុលាការពិសេសទាំងអស់នេះ ។ នេះគឺជាបញ្ហាដ៏លំបាកមួយសម្រាប់តុលាការទាំងអស់ រួមទាំងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ដែលទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះត្រូវបានបង្កើតឡើងយ៉ាងហ្មត់ចត់ ។ ដោយសារតែសាលាក្តីខ្មែរក្រហមត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបញ្ហាពុករលួយ និងភាពលម្អៀងចាប់តាំងពីដំណើរការដំបូងរបស់ខ្លួននោះ ទស្សនៈដែលថាតុលាការកំពុងតែអនុវត្តគោលការណ៍ច្បាប់មិនច្បាស់លាស់អាចនឹងបង្កជាបញ្ហានយោបាយដល់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ ដូច្នេះនិន្នាការថ្មីប្រឆាំងនឹងទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញថាដើម្បីឲ្យមានការជំរាស់តិចតួច អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវតែមិនអនុវត្តទ្រឹស្តីនៃសហគម្មនក្រុងកម្ពុជានេះទេ ។

ការត្រួតពិនិត្យសាឡើងវិញដ៏យូរមួយ : សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើការពិនិត្យសាឡើងវិញលើយុត្តិសាស្ត្រមូលដ្ឋានរបស់ទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជា

នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចកាលពីថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានដួលជាការពិនិត្យសាឡើងវិញដ៏លម្អិតបំផុតលើប្រវត្តិ និងយុត្តិសាស្ត្រមូលដ្ឋានរបស់ទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជារបស់តាំងពីមានសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងទទួលបានរបស់រឿងក្តី Tadic ។ បើទោះបីជាតុលាការពិសេសជាច្រើនបានអនុម័តទ្រឹស្តីសហគម្មនក្រុងកម្ពុជាយ៉ាងទូលំទូលាយក៏ដោយ ក៏តុលាការទាំងអស់នេះបានពឹងផ្អែកលើការវិភាគរបស់តុលាការ Tadic ស្ទើរតែទាំងស្រុង ។ ទាំងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉ូនដា និងតុលាការពិសេសសម្រាប់សៀរ៉ាឡេអ៊ូន មិនបានពិនិត្យសាឡើងវិញលើយុត្តិសាស្ត្រដែលតុលាការ Tadic ផ្អែកលើនោះទេ ។ តុលាការទាំងនេះបានអនុម័តតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ Tadic នេះទាំងស្រុងដោយជឿជាក់លើកត្តាដែលថាតុលាការទាំងអស់នេះបានប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាដូចគ្នា ដែលធ្លាប់កើតមាននៅក្នុងតុលាការ Tadic ពីមុនមក និងដោយភាពងាយស្រួលក្នុងការយកកុំរតាមលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ។ កត្តានេះបានធ្វើឲ្យតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉ូនដានិង

តុលាការពិសេសសម្រាប់សៀវភៅអូន មិនចាំបាច់សម្រេចថា តើទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាជាច្បាប់ទម្រង់អន្តរជាតិនោះទេ ខណៈពេលដែលព្រឹត្តិការណ៍នេះបានកើតឡើងនៅក្នុងតុលាការទាំង ពីរហើយមិនចាំបាច់សម្រេចថាតើលក្ខន្តិកៈគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន អនុញ្ញាតឲ្យមានការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជានោះទេ ។

ហេតុការណ៍ដែលកើតមានចំពោះមុខសាលាក្តីខ្មែរ ក្រហមនាពេលនេះឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីបញ្ហាប្រឈមមុខដែល ធ្លាប់បានកើតឡើងនៅយូហ្គោស្លាវីកាលពីពីរទសវត្សរ៍មុន ។ ដូច្នេះយើងឃើញថាបញ្ហានេះកំពុងនៅក្រៅវិសាលភាពរបស់តុលាការ Tadic ។ បន្ថែមលើនេះ លក្ខណៈកូនកាត់របស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម បានបង្ហាញឲ្យឃើញពីបញ្ហាប្រឈមមុខបន្ថែមទៀតក្នុងការសម្រប សម្រួលច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិសម្រាប់សាលាក្តីខ្មែរ ក្រហម ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានជំរុញឲ្យធ្វើការពិនិត្យមើល មូលដ្ឋានដើម *denovo* ដើម្បីទទួលស្គាល់ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជា និងតួនាទីកំណត់យកយុត្តិសាស្ត្រណាមកអនុវត្តនៅចំពោះមុខ សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ ដូច្នេះសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះរួមមានការពិនិត្យដល់មូលដ្ឋានលើលក្ខន្តិកៈក្រោយសង្គ្រាមលោក លើកទី២ដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដំបូង ច្បាប់ករណីរបស់តុលាការដែលអនុលោមទៅតាមលក្ខន្តិកៈ ទាំងអស់នេះកិច្ចការរបស់គណៈកម្មការច្បាប់អន្តរជាតិរបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិដែលតំណាងឲ្យការអនុវត្តរបស់សហគមន៍ អន្តរជាតិ និងការអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេស ដែលពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតកាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។

យោងតាមការពិនិត្យនេះ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេ ជំនុំជម្រះមានលក្ខណៈស៊ីជម្រៅជាងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ Tadic និងធ្វើការបកស្រាយបញ្ជាក់ដែលតុលាការ Tadic មិនបាន លើកឡើង ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា គោលការណ៍ សំខាន់នៃទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាបានក្លាយជាច្បាប់ទម្រង់ទៅហើយ នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិចាប់ពីទសវត្សរ៍៤០ មកម្ល៉េះ ។ លើសពីនេះ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ អង្គជំនុំជម្រះក៏បញ្ជាក់ថា តុលាការមិនចាំបាច់ពិចារណាលើកត្តា ដែលហួសពីយុត្តិសាស្ត្រក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ដើម្បី

សម្រេចថាទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាជាច្បាប់ទម្រង់អន្តរជាតិនោះ ទេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថាខ្លួនមិនចាំបាច់ពិចារណា ពីសេចក្តីព្រាងលក្ខន្តិកៈក្រុងវ៊ីមនិងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិសម្រាប់ការ បង្ក្រាបភេរវកម្មទម្លាក់គ្រាប់បែកដែលតុលាការ Tadic បានផ្អែក លើដែលទទួលការរិះគន់នោះទេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយោង សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនដោយផ្អែកលើលក្ខន្តិកៈគ្រប់គ្រងតុលាការ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២និងច្បាប់ករណីរបស់តុលាការទាំង នេះ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថាយុត្តិសាស្ត្រនេះមាន លក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចាត់ទុកទ្រឹស្តីនៃសហគមន៍កម្ពុជាជាច្បាប់ ទម្រង់អន្តរជាតិនិងជាទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាមានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះចាប់តាំងពីទសវត្សរ៍៤០ មក ។

អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបកស្រាយទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទ ទី៣ខុស

យ៉ាងណាមិញ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបកស្រាយទ្រឹស្តី សហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី៣ខុស ។ ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជា ប្រភេទទី៣គឺជាប្រភេទដែលពិបាកបកស្រាយបំផុត ។ ទ្រឹស្តី ប្រភេទនេះគឺធ្វើឲ្យជនណាម្នាក់មានការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការ ប្រព្រឹត្តទុក្ខក្នុងប្រយោលដែលមិនបានគ្រោងទុកជាមុន ប៉ុន្តែ បានកើតឡើងនៅពេលដែលជននោះបានបង្កើតផែនការទុក្ខក្នុង ខ្លួនឯង ។ ទុក្ខក្នុងទាំងនោះត្រូវតែបានមើលឃើញ ហើយមាន លក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងចេតនាទុក្ខក្នុងដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ព្រហ្មទណ្ឌក្នុងស្រុក ។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិពិសេសផ្សេង ទៀតបានសម្រេចទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី៣ គឺជាច្បាប់ ទម្រង់អន្តរជាតិ ហើយវាគឺជាប្រភេទមួយដែលផ្ដោតការយកចិត្ត ទុកដាក់នៅពេលដែលតុលាការ Tadic បានទទួលស្គាល់ទ្រឹស្តី សហគមន៍កម្ពុជាជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការមិនទទួល យកទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី៣ គឺបណ្តាលមកពីការអាក់ ខានមិនបានពិចារណាលើអនុសញ្ញាច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដែល ពាក់ព័ន្ធ និងការយល់ឃើញរបស់តុលាការពីលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នា មិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រកំណត់ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជា ប្រភេទទី៣ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានធ្វើការបដិសេធទទួល

អនុវត្តប្រភេទទីបីក្នុងរដ្ឋប្បវេណីការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទេ ។

ជាន់នេះទៅទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញការបដិសេធស្តីពីឯកសារយោងដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់និងមិនច្បាស់លាស់ ។ ដំបូងអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅ សាលាក្តីខ្មែរក្រហមបានកត់សម្គាល់ថា ច្បាប់ករណីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ “មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មប្រភេទទី៣” ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់ថាហេតុផលនិងការវិនិច្ឆ័យរបស់តុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២មានលក្ខណៈស្របទៅតាមការអនុវត្តរបស់ទ្រឹស្តីប្រភេទទីបីនេះ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធមិនទទួលយកទ្រឹស្តីនេះមកអនុវត្តពីព្រោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ថាដោយសារតែកង្វះខាតខាងកំណត់ត្រារបស់តុលាការទើបអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិន “ច្បាស់លាស់” ថាច្បាប់ករណីទាំងអស់នេះអាចយកមកអនុវត្តទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មប្រភេទទី៣បានឬយ៉ាងណា ។ ជាមួយគ្នានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ឃើញថាធម្មនុញ្ញរបស់តុលាការនូវមីកនិងច្បាប់ក្រមប្រឹក្សាសន្តិសុខទី១០ មិនបានផ្តល់ជាការកំណត់ទ្រព្យ បានដាក់លាក់សម្រាប់ទម្រង់ទូលាយនៃទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនេះទេ ។

បញ្ហាដំបូង អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាលើលក្ខន្តិកៈព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសំខាន់មួយដែលជាផ្នែកមួយនៃអង្គជំនុំជម្រះរបស់តុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះខកខានមិនបានធ្វើការពិចារណាច្បាប់ធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូដែលយកមកអនុវត្តនៅតុលាការសម្រាប់ទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនៅអាស៊ី ។ តុលាការសម្រាប់ទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនេះបានធ្វើការវិនិច្ឆ័យទោសទាំងទ្រឹស្តីក្នុងស្រុកនិងទ្រឹស្តីអន្តរជាតិនៅអាស៊ី ហើយបានដំណើរការស្របជាមួយនឹងតុលាការទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនៅអឺរ៉ុប ។ មាត្រា៥ (ក) នៃ (ធម្មនុញ្ញរបស់តុលាការយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់ចុងបូព៌ាធម្មនុញ្ញរបស់ទីក្រុងតូក្យូ) ចែងថា :

“មេដឹកនាំ អ្នករៀបចំគម្រោងការ អ្នកមេតំណែង និងអ្នកសមគំនិតដែលចូលរួមនៅក្នុងការរៀបចំគម្រោង ឬផែនការសម្រាប់រួមបញ្ចូលគម្រោងការសម្លាប់ទាំងអស់ដើម្បីប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មត្រូវតែទទួលខុសត្រូវលើទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មទាំងអស់នេះដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយជនណាម្នាក់នៅក្នុងគម្រោងសម្លាប់នោះ” ។

សេចក្តីចែងខាងលើរបស់ធម្មនុញ្ញតូក្យូនេះផ្តល់ការគាំទ្រជាលាយលក្ខណ៍អក្សរយ៉ាងច្បាស់ និងដាក់លាក់ស្តីពីការទទួលខុសត្រូវនៃទ្រឹស្តីប្រភេទទី៣នៃសហគ្រាសកម្មរួមដល់តុលាការកាត់ទោសព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ។ ដោយមិនបានពិចារណាពីធម្មនុញ្ញនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាក់ខានមិនបានពិចារណាពីធនធានសំខាន់មួយនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ឬផ្តល់មូលហេតុដ៏សមហេតុផលសម្រាប់ការច្រានចោលនូវធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូ ស្របពេលដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្តល់ការគោរពដល់ធម្មនុញ្ញរបស់ប្រទេសអឺរ៉ុប ។

ទាក់ទងនឹងយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ តុលាការមិនបានវិនិច្ឆ័យអង្គហេតុនៃរឿងក្តីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មប្រភេទទី៣ទេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានធ្វើសេចក្តីយោងតាមភាសាដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់តុលាការ Tadic ដើម្បីអះអាងថាភាពមិនច្បាស់លាស់បានកើតមានឡើង ។ ប៉ុន្តែ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនបានពិចារណាករណីរឿងក្តីរបស់ Borkum Island និង Essen Lynching ឡើយ ។ រឿងក្តីទាំងពីរនេះមិនរាប់បញ្ចូលការកាត់ទោសជាដូចការរបស់តុលាការទេ ប៉ុន្តែរឿងក្តីនេះធ្វើការដាក់បញ្ចូលកំណត់ត្រារបស់អង្គហេតុភ័ស្តុតាង និងលទ្ធផលសម្រេចបាន ។ បើទោះបីជា “ភាពច្បាស់លាស់” គឺត្រូវតែធ្វើជាសេចក្តីយោងដោយ ក៏វាជាការយល់ខុសក្នុងការនិយាយថា ភាពច្បាស់លាស់គឺជាបទដ្ឋានដែលតុលាការតម្រូវឱ្យគោរពតាមខណៈពេលដែលអនុវត្តតាមយុត្តិសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ ។ អង្គហេតុ និងការវិនិច្ឆ័យទោសនៅក្នុងរឿងក្តី Borkum និង Essen ផ្តល់ជាសេចក្តីយោងដ៏ច្បាស់លាស់ ដែលជនជាប់ចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មដែលជនជាប់ចោទមិនមានបំណងដាក់លាក់ក្នុងការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនេះ ប៉ុន្តែទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មនេះកើតចេញពីសកម្មភាពរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងការចូលរួមផែនការទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្មមួយ ។ នៅក្នុងរឿងក្តីរបស់ Borkum និង Essen គ្មានភ័ស្តុតាងណាមួយចោទថាជនជាប់ចោទមានបំណងដាក់លាក់ក្នុងការសម្លាប់ជនរងគ្រោះនោះទេ ។ ប៉ុន្តែ តុលាការដាក់ទណ្ឌកម្មកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរ (ដូចជាទោសប្រហារជីវិតដោយព្យួរក) ចេញពីរឿងក្តីនេះសម្រាប់ជនជាប់ចោទដែលមិនបានប្រព្រឹត្តការសម្លាប់ដោយផ្ទាល់ដៃ ប៉ុន្តែជាជនដែលចូលរួមដឹកនាំផែនការទ្រឹស្តីសហគ្រាសកម្ម

ដើម្បីធ្វើបាបដល់នរណាៗ ។

បន្ថែមលើនេះ វាមិនទាន់ច្បាស់លាស់នៅឡើយទេថា តើ យុត្តិសាស្ត្រខាងលើមានទំនងនឹងសេចក្តីយោងផ្សេងពីយុត្តិសាស្ត្រ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ដែលជំរុញឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញ «ដោយគ្មានចម្ងល់» ថាទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទ ទី១ និងទី២ គឺជាច្បាប់ទម្លាប់អន្តរជាតិ ។ ដូចគ្នានឹងរឿងក្តីទាំងពីរ ខាងលើមូលដ្ឋាននៃទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី២ មានទំនងនឹង ករណីចំនួនពីរ ។ លើសពីនេះ ករណីជាច្រើនសម្រាប់ទ្រឹស្តីសហ គមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី១ និងទី២ មិនមានជាកំណត់ត្រាជាក់លាក់ពី សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការទេ ប៉ុន្តែវាគ្រាន់តែជាសេចក្តីសន្ទេប ជារួមដោយចេត្រកម្មផ្សេងៗ តែប៉ុណ្ណោះ ។

ជាងនេះទៅទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះសោកស្តាយចំពោះ ការខូចខាតនូវសេចក្តីយោងសម្រាប់ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី៣ នៅតុលាការយោធាអន្តរជាតិ និងច្បាប់របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់ គ្រងទាំង១០ ប៉ុន្តែវាក៏គ្មានការលើកឡើងពីទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជា រួមប្រភេទទី៣ដែរ ។ លើសពីនេះ ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទ ទី២ ក៏មិនមានភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នាស្រដៀងគ្នានឹងទ្រឹស្តីសហគមន៍ កម្ពុជាប្រភេទទី៣ដែរ ។ ស្តីពីគោលបំណងរបស់ជនដែលក្នុងការ ចូលរួមជំរុំប្រមូលផ្តុំ និងមូលហេតុជាក់លាក់ថា តើជនដែលពិតជា មានបំណងប្រព្រឹត្តទង្វើកម្ពុជាដែលកើតមាននៅក្នុងជំរំនោះដែរ ។ ដូច្នេះ គោលបំណងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការចែកចាយដាច់ ដោយឡែករវាងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទ ទី១ និងទី២ ជាមួយនឹងទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី៣ មាន លក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ឡើយ ។ ទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាប្រភេទទី១ និងទី២ ជាច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ «ដោយគ្មានចម្ងល់» ក៏ដោយ ក៏យុត្តិសាស្ត្រដែលបណ្តាលឲ្យតុលាការ សម្រេចដូច្នេះ បានតម្រូវឲ្យមានសេចក្តីយោងស្តីពីលក្ខណៈខុស ប្លែកគ្នាបន្តិចបន្តួចដូចដែលមាននៅក្នុងទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជា ប្រភេទទី ៣ ។

ការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាដោយវិវត្តគោលដៅចម្បងរបស់ សាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ

លើសពីការកំណត់ថាទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាជាច្បាប់

ទំនៀមទម្លាប់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏មានការព្រឹត្តិការណ៍សម្រេចថា តើ ទ្រឹស្តីសហគមន៍កម្ពុជាអាចយកមកអនុវត្តតាមគោលដៅចម្បង របស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមបានឬយ៉ាងណា ។ មាត្រា២ នៃច្បាប់ សាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងបានកំណត់ គោលដៅរបស់តុលាការ ។ ច្បាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមចែងថា :

មាត្រា២ : «អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើង...ដើម្បីនាំមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ និងជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់មកជំនុំជម្រះក្តី ចំពោះទង្វើកម្ពុជា និងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់កម្ពុជាដែល ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអំពើទង្វើកម្ពុជារំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ អន្តរជាតិ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ និងការរំលោភទៅលើអនុសញ្ញា អន្តរជាតិដែលប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ ហើយដែលបាន ប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។

កិច្ចព្រមព្រៀងចែងថា :

មាត្រា១ : «គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះគឺ ដើម្បីកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ចំពោះទង្វើកម្ពុជា និងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ កម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ទម្លាប់ អន្តរជាតិ និងការរំលោភទៅលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលទទួល ស្គាល់ដោយប្រទេសកម្ពុជា...» ។

យោងតាមឯកសារខាងលើនេះ គោលដៅរបស់សាលាក្តី ខ្មែរក្រហមមានពីរ គឺ : ទីមួយដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ចំពោះការប្រព្រឹត្តទង្វើកម្ពុជានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចាប់ពី ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់១៩៧៩ ។ ទីពីរដើម្បីដាក់ឲ្យបុគ្គលទទួលខុស ត្រូវចំពោះការប្រព្រឹត្តទង្វើកម្ពុជាដែលខ្លួនបានចូលរួម ។ គោល បំណងចម្បងរបស់អង្គចេញសេចក្តីព្រាងរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ដើម្បីពង្រឹង «ការទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ ការផ្សះផ្សាជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសុវត្ថិភាពគឺជាគោលដៅផ្សេងៗ គោលដៅទាំង

អស់នេះមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងគោលដៅដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងអង្គការជាតិក្នុងតំបន់ពេលព្រាងច្បាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។

អ្នកចេញសេចក្តីព្រាងដែលក្នុងនោះរួមមានលោកសាស្ត្រាចារ្យ ជេរីង សេហ្គីរ មិនបានពិចារណាមើលទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយជាពិសេសនោះទេ ។ ពេលគឺគ្មានការលើកឡើងពីទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយនៅក្នុងច្បាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមឬកិច្ចព្រមព្រៀងឡើយ ។ យ៉ាងណាមិញ គោលបំណងរបស់តុលាការក្នុងការកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយអាចយកមកអនុវត្តសម្រាប់ការកាត់សេចក្តីនៅចំពោះសាលាក្តីខ្មែរក្រហមបាន ។ យុត្តិសាស្ត្រដោយឡែករបស់តុលាការផ្ទាល់សន្មតថាជនជាប់ចោទត្រូវបានតែងតាំងឡើងនៅក្នុងអង្គភាពមួយដែលទ្រឹស្តីក្រីក្រត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងតាមរយៈប្រព័ន្ធតាក់តែងនេះ ។ តាមរយៈការជ្រើសយកតែមេដឹកនាំមកកាត់ទោសច្បាប់អនុវត្តមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការកាត់ទោសជនដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះទ្រឹស្តីក្រីក្រដែលទទួលបានប្រព្រឹត្តនោះទេ ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាព្រមទាំងការដក់ពិភាក្សានៅក្នុងរាជសភាជាតិកម្ពុជាឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អ្នកចេញសេចក្តីព្រាងសម្រេចថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់និងជនទាំងឡាយដែលមានឥទ្ធិពលនៅក្នុងអង្គភាពណាមួយនោះមានពិរុទ្ធភាពចំពោះការរំលោភច្បាប់ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង ។ ដូច្នេះ ដើម្បីធ្វើការកាត់សេចក្តីជនសង្ស័យឲ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយចំពោះពិរុទ្ធភាពដែលអ្នកចេញសេចក្តីព្រាងបានគិតទុកមុននោះតុលាការត្រូវតែកាត់ទោសជនដែលប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រនៅក្នុងលក្ខណៈសហគមន៍ក្រីក្រមួយ ។

លក្ខណៈនៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់របស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមមិនអាចឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពិរុទ្ធភាពដែលមាននៅក្នុងការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយជាលក្ខណៈរួមទេ ។ ដូច្នេះទៅវិញពិរុទ្ធភាពដែលត្រូវបានពិចារណានៅក្នុងច្បាប់ សាលាក្តីខ្មែរក្រហមមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយដែលមានចែងនៅក្នុងទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយវិញទេ ។ ទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយពិចារណាលើការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយដែលកើតឡើងដោយការប្រព្រឹត្ត

ទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយ ។ ទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយទទួលស្គាល់ថាជនទាំងឡាយដែលចូលរួមប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយ ប៉ុន្តែមិនមែនជាកត្តាបង្កឲ្យមានទ្រឹស្តីក្រីក្រនោះក៏អាចមានពិរុទ្ធភាពឬមានពិរុទ្ធភាពខ្លាំងជាងជនដែលផ្ទាល់ ។ ការទទួលស្គាល់នេះមានលក្ខណៈស្របគ្នានឹងគោលបំណងនិងគោលដៅរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមក្នុងការធ្វើឲ្យមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ចំពោះការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រទាំងឡាយណាដែលទទួលបានចូលរួម ។ ប្រសិនបើគ្មានទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយនោះតុលាការមិនអាចកាត់ទោសជនដែលទៅតាមកម្រិតពិរុទ្ធភាពយោងទៅតាមសកម្មភាពទ្រឹស្តីក្រីក្ររបស់ជននោះបានទេ ។ ដូច្នេះមានតែតាមរយៈការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហគមន៍ក្រីក្រមួយនេះទេ ទើបតុលាការអាចសម្រេចគោលបំណង និងគោលដៅរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមបាន ។

បន្ថែមលើនេះ ពាក្យពេចន៍ដែលសរសេរនៅក្នុងមាត្រា៣-៨នៃច្បាប់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលបានបង្កើតឡើងសម្រាប់ទ្រឹស្តីក្រីក្រសំខាន់ក្រោមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់តុលាការក៏ធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញថាតុលាការត្រូវតែពិចារណាពីទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រ ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ មាត្រា៣-៦ ចែងថា គោលដៅរបស់តុលាការគឺដើម្បីកាត់ទោស “ជនសង្ស័យទាំងអស់” ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទ្រឹស្តីក្រីក្រប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ។ មាត្រា៧-៨ចែងថាតុលាការត្រូវតែធ្វើការកាត់ទោស “ជនសង្ស័យដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ទាំងអស់” សម្រាប់ការបំផ្លិចបំផ្លាញកេរ្តិ៍រំលោភរបប្បធម៌និងទ្រឹស្តីក្រីក្រប្រព្រឹត្តចំពោះជនដែលត្រូវបានការពារជាអន្តរជាតិ ។ បើទោះបីជាលក្ខន្តិកៈកំណត់ឆន្ទានុសិទ្ធិផ្ទាល់របស់តុលាការធ្វើការកាត់ទោសតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ក៏ដោយ ក៏ជនសង្ស័យទាំងអស់នេះប្រហែលជាបានប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រតាមរយៈ ផែនការទ្រឹស្តីក្រីក្រមួយក៏ដោយ ។ ដូច្នេះដើម្បីឲ្យសាលាក្តីខ្មែរក្រហមសម្រេចការសម្រេចគោលនយោបាយរបស់ខ្លួននោះតុលាការពិតជាមានភារកិច្ចចាំបាច់ក្នុងការកាត់ទោសជនសង្ស័យទាំងអស់នេះដោយមិនចាំបាច់ពិចារណាពីទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រឬទម្រង់នៃការចូលរួមប្រព្រឹត្តទ្រឹស្តីក្រីក្រនោះទេ ។

កាតព្វកិច្ចសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់

លក្ខណៈដាច់ដោយឡែករបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលជំរុញឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាឡើងវិញលើទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មរួមក៏បណ្តាលឲ្យសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ ។ ដោយសាររចនាសម្ព័ន្ធរួមនៃច្បាប់មិនឡើងច្បាប់ស៊ីវិលរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចអនុវត្តបានត្រឹមតែដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្តីតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហើយសេចក្តីសម្រេចនេះមិនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ ។ សេចក្តីសម្រេចនេះមានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការិយាល័យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនិងដាក់កម្រិតលើវិសាលភាពនៃការធ្វើសកម្មភាពដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមាននៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន ។ ដោយហេតុនេះ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះតម្រូវទៅតាមកាតព្វកិច្ចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងនាមជាអ្នកត្រួតត្រាយដូចសម្រាប់សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេត ។ ជាមួយគ្នានេះ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏ធ្វើការដាក់កម្រិតលើអំណាចស៊ើបអង្កេត និងបន្ទុកការងាររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ ការដាក់កម្រិតនេះមានលក្ខណៈបណ្តោះអាសន្នតែប៉ុណ្ណោះ ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចចេញដីកាឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯងបាន នៅពេលដែលសំណុំរឿងត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងដំណាក់កាល ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏អាចដាក់ចេញពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះទាំងស្រុងបាន ហើយក៏អាចចេញសេចក្តីសម្រេចថាទម្រង់ទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មទាំងបីអាចយកមកអនុវត្ត ឬមិនអាចយកមកអនុវត្តបានទៀតផង ។

សេចក្តីសម្រេចនេះបណ្តាលឲ្យមានអសមត្ថភាពដែលមិនទាន់អាចដោះស្រាយបាន រហូតដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចេញសេចក្តីសម្រេចលើទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនេះជាមុនសិន ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវតែអនុវត្តទម្រង់ទាំងអស់ ឬទម្រង់ខ្លះនៃទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្ម ប៉ុន្តែសេចក្តីសម្រេចរបស់

អង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្តល់ជាយន្តការដ៏សំខាន់មួយដែលអនុញ្ញាតឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចអនុវត្តទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនេះបាន ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្ម គឺជាសេចក្តីសម្រេចមួយស្តីពីការឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីគោលបំណងសំខាន់ៗទាំងអស់ ។ ការដែលតុលាការសម្រេចអនុវត្តទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនេះនឹងជួយដោះស្រាយបញ្ហាដែលប្រឆាំងនឹងការប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មដែលកើតមាននាពេលថ្មីៗនេះ ។ បន្ថែមលើនេះ ក្នុងចំណោមបញ្ហាដែលមានចំពោះមុខតុលាការពិសេសទាំងអស់ បញ្ហាដែលមានចំពោះមុខសាលាក្តីខ្មែរក្រហមបានឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីទម្រង់សក្តានុពលដែលចោទសួរថា តើទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាច្បាប់ទម្រង់អន្តរជាតិទាំងពីរពេលណាមក ។ យ៉ាងណាមិញ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជំរុញឲ្យមានការជឿជាក់ថាទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានចាប់ផ្តើមកើតឡើងនៅស្បូវភ័យ៩០ ។ ដូច្នេះ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្តល់ជាសេចក្តីអនុញ្ញាតបឋមសម្រាប់ការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមប្រសិនបើតុលាការសម្រេចជ្រើសរើសធ្វើដូច្នេះ ។

សេចក្តីបញ្ចប់

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមត្រូវតែធ្វើការពិចារណាហេតុផលទាំងអស់ទាំងលើនេះនៅពេលខ្លួនប្រឈមមុខនឹងការចោទសួរថា តើអង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែអនុវត្តទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មនេះដែរឬទេ ឬអនុវត្តទ្រឹស្តីនេះដោយរបៀបណា ។ យុត្តិសាស្ត្រដើមរបស់តុលាការក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ យុត្តិសាស្ត្រទាក់ទងនឹងទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មប្រភេទទី៣គោលដៅ និងគោលបំណងរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមទាំងអស់នេះបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថាមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវនិងសមហេតុផលក្នុងការសម្រេចអនុវត្តទ្រឹស្តីសហទក្រិដ្ឋកម្មសម្រាប់រឿងក្តីដែលមានចំពោះមុខសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។ ការធ្វើឲ្យបុគ្គលម្នាក់ទទួលខុសត្រូវចំពោះទក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្លួនគឺជារឿងលំបាក ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជំរុញឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវនេះមិនមែនកើតចេញជាលើកដំបូងពីសំណាក់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះទេ ។ ហើយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី

បុគ្គលិកការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរីឡើងវិញនឹងមិនមែនជា
ប្រទេសដំបូងគេបង្អស់ដែលព្យាយាមស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់
ទម្រង់កម្មសាហាវយង់ឃ្នងដែលជនជាប់ចោទទាំងអស់នេះបាន
ប្រព្រឹត្តិដែរ ។ បណ្តឹងស្តីពីទម្រង់កម្មសាហាវយង់ឃ្នងបានរីករាល
ដាលចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧០ ដោយបង្កើតឲ្យមានជាតុលាការ
ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ ដូចដែលតុលាការនេះបានស្វែង
យល់ឃើញទ្រឹស្តីសហទម្រង់កម្មរួមគឺជាមធ្យោបាយសម្រេចមួយ
ក្នុងការនាំជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់សម្រាប់ទម្រង់កម្មអន្តរជាតិ

មកកាន់តែស ។ សង្គ្រាមដែលកើតមាននៅប្រទេសកម្ពុជារវាង
ឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ បណ្តាលឲ្យប្រជាជនចំនួន១.៧លាន
នាក់បាត់បង់ជីវិត ។ សាលាក្តីខ្មែរក្រហមត្រូវការមធ្យោបាយច្រើន
តាមតែអាចមានតាមផ្លូវច្បាប់ដើម្បីធានាថាជនដែលមានពិរុទ្ធភាព
ខ្ពស់ត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះទម្រង់កម្មដែលខ្លួន
បានប្រព្រឹត្តិ ។ ដូចដែលបានលើកហេតុផលខាងលើទ្រឹស្តីសហ
ទម្រង់កម្មរួមគឺជាមធ្យោបាយមួយក្នុងចំណោមមធ្យោបាយទាំង
អស់នោះ ។ **ដេនីដ សេហ្វ័រ និង អាឡុងឌី ឌីញ**

ដំណឹងស្វែងរកក្រុមគ្រួសារដែលបាត់ខ្លួននៅសម័យខ្មែរក្រហម

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ អូន ផល្លី ហៅ វ៉ា ឬប្រុស សព្វថ្ងៃរស់នៅក្នុងភូមិប្រក់ស្តារ ឃុំវិហារល្អង់ ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្តាល ។ ខ្ញុំបាទសូម
ប្រកាសសួររកក្រុមគ្រួសារដែលបានបាត់ខ្លួននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម រួមមាន ១) ឪពុកឈ្មោះ អូន ២) ម្តាយឈ្មោះ ហន (ពៅ) ៣)
បងស្រីទីមួយ អូន ម៉ុ ៤) បងស្រីទីពីរ អូន ម៉ា ៥) ប្អូនស្រីទី៤ អូន ស្រី និង ៦) ប្អូនស្រីពៅឈ្មោះ អូន ស្រស់ ។ ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីខ្មែរ
ក្រហមវាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសាររបស់ខ្ញុំដែលមានសមាជិកប្រាំពីរនាក់ រួមទាំងខ្ញុំដែរត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀស
ទៅនៅឃុំព្រែកក្តៅ ស្រុកពារាំង ខេត្តព្រៃវែង ។ ពេលទៅដល់នោះបានមួយរយៈទ្វី សមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំក៏បានបាត់ខ្លួនជា បន្តបន្ទាប់
ដោយមិនដឹងពីមូលហេតុ ។ កាលនោះខ្ញុំក៏មិនបានដឹងពីការបាត់ខ្លួនរបស់គាត់ដែរ ពីព្រោះថាខ្ញុំត្រូវបានចាត់ឲ្យទៅធ្វើការនៅ
កងកុមារឆ្ងាយពីភូមិ ។ បើសិនជាក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្ញុំបានឮដំណឹងនេះ ឬបងប្អូនណាបានស្គាល់គាត់ សូមមេត្តាទំនាក់ទំនងមកប្រាប់ខ្ញុំផ្ទាល់
រយៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ឬខ្ញុំបាទផ្ទាល់ តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០ ១២ ៦១២ ១០ ៦ ឬ ០ ៩៧ ៩២៥ ១៩៦៩ ។ **សូមអរគុណ**

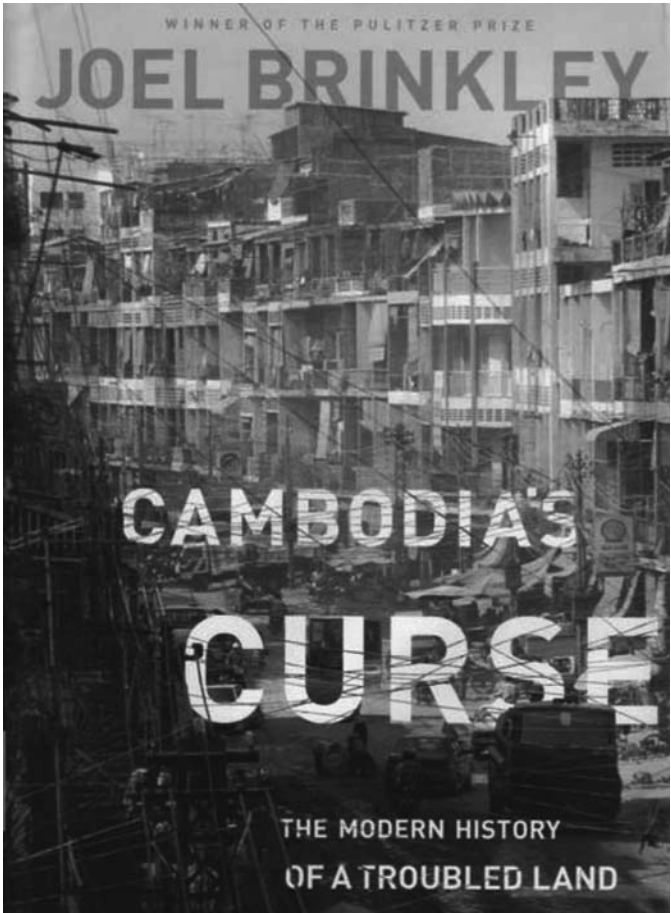
ដំណឹងស្វែងរកក្រុមគ្រួសារ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ សួន វណ្ណៈ សព្វថ្ងៃរស់នៅក្នុងភូមិជ័យក្រោម ឃុំរាជ ស្រុកព្រះស្តេច ខេត្តព្រៃវែង ។ ខ្ញុំបាទសូមប្រកាសសួររក
ក្រុមគ្រួសារដែលបានបាត់ខ្លួននៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ សួន ស្រីពៅ (ហៅ ជិន
ស្រីពៅ) បានបាត់ខ្លួននៅកងកុមាររបស់សហករណ៍វត្តល្អង់ ដែលស្ថិតនៅក្បែរភូមិទួលព្រះថ្ម ស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់ ។ កាលនោះ
ស្រីពៅ មានអាយុប្រហែល៧ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោយពេលបែកគ្នា ខ្ញុំបានឮដំណឹងថា យាយអ៊ុំម និងតាថេម ដែលជាអ្នកស្រុកពោធិ៍សាត់
បានរើសប្អូនស្រីខ្ញុំ (ស្រីពៅ) មកចិញ្ចឹម ។ តែក្រោយមកមិនដែលបានឮដំណឹងអ្វីទាល់តែសោះ ។ ក្រៅពីប្អូនស្រីពៅ បានបាត់ខ្លួន
ម្តាយខ្ញុំឈ្មោះ សារឿង ឪពុកឈ្មោះ ជិន ប្អូនប្រុស២នាក់ឈ្មោះ ថា និង ព្រីង ក៏បានបាត់ខ្លួននៅខេត្តពោធិ៍សាត់ដែរ ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានស្គាល់ឬបានឃើញ ឬក្រុមគ្រួសារបានឮដំណឹងនេះហើយ សូមមេត្តាទំនាក់ទំនងមកប្រាប់ខ្ញុំផ្ទាល់តាមរយៈ
អាសយដ្ឋានខាងលើ ឬតាមទូរស័ព្ទលេខ ០ ៩៧ ៦៨៨ ១៣២៩ ។ **សូមអរគុណ**

ការពិនិត្យទៅលើសៀវភៅរបស់ ចូអេល ព្រីងឃ្លី ដែលមានចំណងជើងថា “បណ្តាសារបស់កម្ពុជា : ប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យទំនើបនៃទឹកដីដែលមានបញ្ហា”

សៀវភៅថ្មីមួយរបស់លោក ចូអេល ព្រីងឃ្លី បោះពុម្ពនៅខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ ដែលមានចំណងជើងថា “បណ្តាសារបស់កម្ពុជា : ប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យទំនើបនៃទឹកដីដែលមានបញ្ហា” គឺជាការសិក្សាទូទៅដ៏បូរណ៍ពីប្រទេសកម្ពុជា បន្ទាប់ពីលោក អ៊ីវេន ហ្គតថេសមេន បានសរសេរសៀវភៅ “ប្រទេសកម្ពុជាបន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម” ដែលបានបោះពុម្ពនៅឆ្នាំ២០០៤ ។ លោក ហ្គតថេសមេន បានធ្វើការរិះគន់រាងស្រាល ហើយបែបបទនៃការសរសេររបស់គាត់មានលក្ខណៈផ្លូវការជាងលោក ចូអេល ព្រីងឃ្លី ។

នៅក្នុងសៀវភៅរបស់លោក ព្រីងឃ្លី មិនមានផ្នែកណាមួយនៅក្នុងនយោបាយសង្គមជាតិ ឬបរទេសដែលគាត់លើកឡើងជាឧទាហរណ៍វិជ្ជមានទេ ហើយសូម្បីតែប្រជាជននៅក្នុងប្រទេសនោះក៏ត្រូវបានគាត់រិះគន់ក្នុងន័យអវិជ្ជមានដែរ ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ខ្ញុំមានសេចក្តីសោមនស្សនឹងគោរពចំពោះលោក ព្រីងឃ្លី ចំពោះកិច្ចប្រឹងប្រែងនិងចំណង់នៃការសរសេរសៀវភៅនេះ ។

សៀវភៅនេះមានលក្ខណៈវែងនិងត្រូវបានរៀបរៀងជា១៧ជំពូក ។ ជំពូកនីមួយៗត្រូវបានរៀបរៀងទៅតាមដំណាក់កាលនៃពេលវេលា ។ ប៉ុន្តែគ្រប់ជំពូកនីមួយៗមិនមានចំណងជើងដែលបកស្រាយពីខ្លឹមសារចម្បងរបស់ជំពូកនោះទេ ។ លោក ព្រីងឃ្លី ព្យាយាមលើកឡើងពីគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃប្រទេសកម្ពុជាក្រោយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ក្រោយពីមានអាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជា (អ៊ុនតាក់) ។

ជំពូកដំបូងបានចាប់ផ្តើមដោយពាក្យសម្តីរបស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហរដ្ឋអាមេរិកលោក ចូសេប មូសូមេលី ដែលធ្លាប់និយាយថា “អ្នកត្រូវប្រយ័ត្នប្រយ័ត្នពីព្រោះប្រទេសកម្ពុជាគឺកន្លែងដែលគ្រោះថ្នាក់បំផុតក្នុងចំណោមប្រទេសដែលអ្នកនឹងទៅទស្សនា ។ អ្នកនឹងស្រឡាញ់ប្រទេសនេះ ប៉ុន្តែនៅទីបញ្ចប់ប្រទេសនេះនឹងធ្វើឲ្យអ្នកខូចចិត្ត” ។ ខ្ញុំបានជួបលោក ចូសេប មូសូមេលីដោយផ្ទាល់ ។ លោកគឺជាមនុស្សដែលស្រឡាញ់ប្រទេសកម្ពុជាខ្លាំង ហើយក៏ជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សដែរ ។ នៅពេលដែលលោកធ្វើជាឯកអគ្គរដ្ឋទូត ស្ថានទូតអាមេរិកបានផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់និងមានលក្ខណៈរួសរាយរាក់ទាក់ចំពោះប្រជាជនកម្ពុជាច្រើនជាងមុន ។ ខ្ញុំមិនគិតថាសម្តីរបស់ ចូសេប មូសូមេលី ជាការរិះគន់ប្រទេសកម្ពុជាទេ ប៉ុន្តែគឺជាការសរសើរទៅវិញទេ ។ យ៉ាងណាមិញ

វាហាក់ដូចជាជាលោក ព្រីងឃី ប្រហែលជាធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ អាក្រក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលធ្វើឲ្យលោកមានអារម្មណ៍ ខឹងនៅឡើយ ។

សេចក្តីសន្យាបញ្ចប់ការជំពាក់ និងអនុសាសន៍

នៅក្នុងជំពូកទីមួយ អ្នកនិពន្ធបានពិភាក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រ របស់កម្ពុជាពីសម័យអារ្យធម៌អង្គររហូតដល់ការធ្វើរដ្ឋប្រហារ របស់សេនាប្រមុខ លន់ នល់ ទម្លាក់សម្តេច សីហនុ នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ។ ហេតុការណ៍ជាច្រើននៃសម័យកាលនោះដែលមាន រៀបរាប់នៅក្នុងសៀវភៅនេះត្រូវបានគេដឹងឮគ្រប់គ្នាទៅហើយ ។ នៅក្នុងជំពូកផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំយល់ឃើញថា អ្នកនិពន្ធបានចាប់យកចំណុចអវិជ្ជមានពីអតីតកាលមកធ្វើសេចក្តី សន្និដ្ឋានទៅលើបច្ចុប្បន្នកាល ។ ពេលខ្លះ អ្នកនិពន្ធបានដកស្រង់ ពាក្យសម្តីរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលបង្ហាញពីអំពើព្រៃផ្សៃដូចជា ការលើកឡើងរបស់លោក ព្រីងឃី ពីវិធីសាស្ត្រដែលស្តេចខ្មែរ ដាក់ទណ្ឌកម្មអ្នកទោស ។ ទោះបីជានៅក្នុងសម័យដើមក៏ដោយ តើមានអ្នកណាអាចរំពឹងពីការដាក់ទណ្ឌកម្មឲ្យមានលក្ខណៈស្រាល មនុស្សធម៌ជាងមុន?

អ្នកនិពន្ធក៏បានពិភាក្សាពីអំពើព្រៃផ្សៃនៃការលួចយក ថង់ប្រមាត់ដើម្បីពង្រីកអំណាចរបស់ខ្លួន (ទោះបីជាមានតែសេនា ប្រមុខ លន់ នល់ ហើយ លន់ នល់ ត្រូវបានគេដឹងថាជាអ្នកដែល ជឿលើជំនឿបែបនេះ) និងចំណុចមួយចំនួនដែលសន្មតថាប្រជាជន កម្ពុជាខ្លះភាគរយគ្នា ខ្ជិលប្រអូស ព្រងើយកន្តើយ ល្ងង់ខ្លៅ ស្តីកន្តើយប្រកាន់យកអំពើពុករលួយបន្ទាល់ទុកពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ការអះអាងបែបនេះត្រូវបានដកស្រង់តាមពាក្យសម្តីអ្នកស្រាវជ្រាវ ជនជាតិថៃ វៀតណាម និងបារាំង ខណៈពេលដែលវៀតណាម ថៃ និងកម្ពុជាធ្លាប់មានជម្លោះប្រកាន់ជាតិសាសន៍ជាមួយកម្ពុជា ជាយូរណាស់មកហើយក៏ដោយ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាក៏មានរឿងរ៉ាវ ជាច្រើនដែលត្រូវនិយាយពីប្រទេសវៀតណាមដែរ ។ ត្រង់ចំណុច មួយអ្នកនិពន្ធក៏បានលើកឡើងថាភាពខ្វះខាតមហិច្ឆតានិងការ តស៊ូរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរបានចាក់ បូសយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងសាសនារបស់ខ្លួនគឺព្រះពុទ្ធសាសនាហិនយាន្ត ដែលលោក ព្រីងឃី យល់ឃើញថាមានលក្ខណៈអសកម្មនិងខ្វះ

ខាតក្នុងការគាំទ្រចិត្តប្រឆាំង ។

ជំពូកទីពីរពិភាក្សាពីការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហមនៅ កម្ពុជាដែលមិនមែនចេញពីទស្សនៈខាងក្នុងរបស់ប្រទេសកម្ពុជាទេ ប៉ុន្តែចេញពីសកម្មភាពរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ ដាក់ស្តែងតឹមត្រី សហរដ្ឋអាមេរិក ។ ខ្ញុំគិតថា សៀវភៅស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាគួរ តែដាក់បញ្ចូលចំណុចលក្ខណៈរបស់កម្ពុជាឲ្យបានច្រើន ។ ជំពូកនេះ ផ្តើមដោយខ្លឹមសារទាក់ទងនឹងការរកឃើញរបស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋ ទូត ខេនិត ហ្វីន ពីការដុតកូមិករបស់ប្រជាជនដែលប្រព្រឹត្តឡើង ដោយខ្មែរក្រហម ។ លោក ខេនិត ហ្វីន បានឃើញព្រឹត្តិការណ៍នោះ ពីទទួលមួយនៅព្រំដែនកម្ពុជាវៀតណាមកាលពីដើមទសវត្សរ៍៧០ ។

បន្ទាប់មក លោក ហ្វីន បានសរសេររបាយការណ៍ ស្រាវជ្រាវមួយនៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៤ អំពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននា ពេលនោះនិងអនាគតរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ប៉ុន្តែលោក ព្រីងឃី នៅតែជឿថា លោក ហ្វីន បានអះអាងខុសនៅក្នុងអត្ថបទស្រាវជ្រាវ របស់លោកដែលយល់ឃើញថាជនកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទាំងអស់គឺជា ក្រុមកុម្មុយនីស្តប្រឆាំងវៀតណាមតែមិនមែនសុទ្ធតែជាខ្មែរក្រហម នៅភូមិភាគនិរតី ។ តាមពិត ការអះអាងរបស់លោក ហ្វីន មិន ខុសទេ ។

អ្នកនិពន្ធក៏បានពិភាក្សាពីគោលនយោបាយរបស់ អាមេរិកជាមួយនឹងកម្ពុជាគឺសំដៅលើការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅ កម្ពុជា ។ ជំពូកនេះបញ្ចប់ដោយការរៀបរាប់ពីការចូលមកដល់ ភ្នំពេញរបស់យោធាខ្មែរក្រហមនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ អ្នក និពន្ធបានលើកឡើងពីបទពិសោធន៍របស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហរដ្ឋ អាមេរិកប្រចាំនៅកម្ពុជាម្នាក់ទៀតគឺលោក ឆាល អ៊ិននី ដែល លោកបានមកដល់បាត់កនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដើម្បីអង្កេត មើលស្ថានភាពប្រទេសកម្ពុជានៅពេលដែលការតាបសង្កត់របស់ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ។ លោក ព្រីងឃី ក៏ បានរួមបញ្ចូលការពិភាក្សាមួយថាតើស្ថានភាពនៅកម្ពុជាដែលត្រួត ពិនិត្យពីព្រំដែនមានការកាប់សម្លាប់ដែរឬទេ? ការចែករំលែក មួយដែលត្រូវឲ្យចាប់អារម្មណ៍របស់ ព្រីងឃី គឺការរៀបរាប់ពីក្រុម មន្ត្រីរបស់សេនាប្រមុខ លន់ នល់ ចំនួន៨១នាក់ដែលបានព្យាយាម ត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ និងខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅហើយ

ប៉ុន្តែហេតុអ្វីបានជាអ្នកទាំង៨១ នាក់ត្រូវសម្លាប់នៅក្នុងល្វែងទៅវិញ ។ ជំពូកនេះបានបន្តរៀបរាប់ពីការអង្កេតរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅលើខ្មែរក្រហមនិងភាពសាហាវយោធន៍របស់ខ្មែរក្រហមនៅប្រទេសកម្ពុជា ហើយជំពូកនេះក៏បញ្ចប់ដោយការរៀបរាប់ស្តីពីការមកដល់របស់វៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។

ជំពូកទីបីបន្តរៀបរាប់ពីការដួលរលំនៃរបបខ្មែរក្រហមនិងការធ្វើដំណើររបស់ប្រជាជនកម្ពុជាទៅព្រំដែនថៃ ។ ជំពូកនេះក៏បានរៀបរាប់ពីការអង្កេតការណ៍ពីស្ថានភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជានៅព្រំដែនថៃដោយមន្ត្រីសហរដ្ឋអាមេរិកដូចជាលោកស៊ីហ្គីន សូឡាហ្ស, ស៊ីនឌី ខូលមេន ដែលចង់ដឹងពីបុព្វហេតុនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានធ្វើកំណត់សម្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវថាទោះបីជាមានភស្តុតាងជាច្រើនបង្ហាញពីទម្រង់កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិរបស់ខ្មែរក្រហម “ក៏មន្ត្រីអាមេរិកហាក់ដូចជាត្រឹមតែដឹងថាវៀតណាមដែលជាសត្រូវដ៏ដូចគ្នារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកបានគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា” ។

បន្ទាប់ពីពិភាក្សាពីសម័យកាលក្រោយរបបខ្មែរក្រហមមក ជំពូកនេះក៏បានពិភាក្សាពីការដកដេញដោលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការធ្វើជាតំណាងឲ្យប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងមហាសន្និបាត ។ ដូចដែលបានដឹងគ្រប់គ្នានៅទីបញ្ចប់ខ្មែរក្រហមនៅតែបន្តធ្វើជាតំណាងឲ្យប្រទេសកម្ពុជា ។ លោក ព្រីនឃី បាននិយាយយ៉ាងត្រឹមត្រូវថាជម្រើសនៅពេលនោះគឺអតីតរដ្ឋាភិបាលប្រល័យពូជសាសន៍និងរដ្ឋាភិបាលដែលមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយសហភាពសូវៀត ។ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងចំណុចដែល ព្រីនឃី បាននិយាយពីចំណាប់អារម្មណ៍របស់លោកមេធាវីអាមេរិក រ៉ូប៊ីត រ៉ូសេនស្តុក ដែលថាបន្ទាប់ពីជួបជាមួយ អៀង សារី “ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ច្បាស់ថាមានអ្វីក្លាយឡើងនៅពេលដែលខ្ញុំចាប់ដៃ អៀង សារី” ។

ជំពូកនេះក៏បានពិភាក្សាយ៉ាងសង្ខេបទៅលើរបបប្រជាមានិតកម្ពុជាដែលផ្ដើមដោយការរៀបរាប់ស្តីពីការតែងតាំងសមមិត្តហេង សំរិន ដោយវៀតណាម ការមកដល់របស់សមមិត្ត ហ៊ុន សែន នៅឆ្នាំ១៩៨៥ ក្នុងសមាសធាតុជាធាតុដើមនៃការដកទ័ពរបស់វៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៨៩ ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានព្យាយាមលើកឡើងពីគ្រប់ភាគីនៅក្នុងជម្លោះកម្ពុជាដោយនិយាយពី ប៉ុល

ពត តាមរយៈការយល់ឃើញរបស់អតីតលេខាធិការ ប៉ុល ពត ឈ្មោះ ម៉ី មាត និងរបាយការណ៍របស់អ្នកយកការណ៍កាសែតព្យាបាល ថៃមស៍ លោក ហេនរី ខេម ។ ជំពូកនេះពិភាក្សាពីការបង្កើតសន្និសីទសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីសថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ។ នយោបាយពិតលោកបានផ្លាស់ប្តូរ ។ ចិននិងវៀតណាមបានចងសម្ព័ន្ធភាពនឹងគ្នាវិញ ។ ហើយចិនក៏បានធ្វើឲ្យទំនាក់ទំនងរបស់ខ្លួនជាមួយវៀតណាមវិលទៅរកភាពធម្មតា ។ បន្ទាប់មកចិនក៏ចាប់ផ្តើមកាត់ផ្តាច់ជំនួយឲ្យខ្មែរក្រហម ។ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩០ សហរដ្ឋអាមេរិកបានបញ្ឈប់ផ្តល់ជំនួយឲ្យខ្មែរក្រហម ។ ដោយគ្មានជំនួយ ខ្មែរក្រហមបានកាប់ព្រៃនិងរកស្វ័យដើម្បីមកទ្រទ្រង់ទ័ពរបស់ខ្លួន ។ ផ្លូវបានបើកសម្រាប់ការមកដល់របស់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជា ។ ខ្ញុំពេញចិត្តផ្នែកនៃជំពូកនេះពីព្រោះវាបានក្តោបក្តាប់ចំណុចសំខាន់ៗនិងព្រឹត្តិការណ៍កាលពីសម័យនោះ ។

ជំពូកទីបួនពិភាក្សាពីការមកដល់របស់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជា និងប្រធានបេសកកម្មលោក យ៉ាហ្ស៊ីហ្ស៊ី អាកាហ្ស៊ី នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩២ ។ អ្នកនិពន្ធបន្តរៀបរាប់ពីការជួបដោយចៃដន្យរបស់ អាកាហ្ស៊ីជាមួយកុមារយោធាខ្មែរក្រហមនៅកន្លែងត្រួតពិនិត្យនៅជិតព្រំដែន ។ លោក ព្រីនឃី បានលើកឡើងថា អាកាហ្ស៊ី មានភាពខឹងសម្បាញនៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានកុមារយោធាម្នាក់នោះឲ្យគាត់ត្រឡប់មកវិញ ។ ខ្ញុំមិនគិតថារឿងនោះមានលក្ខណៈសាមញ្ញដូច្នោះទេ ហើយក៏មិនគិតថាកុមារយោធានោះមានតែម្នាក់ឯងដែរ ។ ជាក់ស្តែងលោក ព្រីនឃី លើកឡើងតែពីចំណុចមួយនេះដើម្បីបង្ហាញពីភាពគ្មានច្បាប់ទម្លាប់និងការខូចខាតការសហការរបស់ខ្មែរក្រហមដែលធ្វើឲ្យ អាកាហ្ស៊ី ខឹងនឹងខ្មែរក្រហមព្រមទាំងការដែលធ្វើឲ្យខ្មែរក្រហមយល់ថាអាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាក៏ជាខ្មែរក្រហម ។

តាមរយៈពាក្យសម្តីរបស់លោកអគ្គរដ្ឋទូតសហរដ្ឋអាមេរិកប្រចាំអង្គការសហប្រជាជាតិ ចន ប៊ិលតុន លោកអគ្គរដ្ឋលេខាធិការ រ៉ាហ្វីឌីន អាម៉េត និងបុគ្គលមួយចំនួនទៀត ជំពូកនេះពិភាក្សាពីការដកដេញដោលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីជំនួយជា

ទឹកប្រាក់ចំនួន «បីពាន់លានដុល្លារ» ដល់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្ន អង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាដែលអ្នកនិពន្ធអះអាងថា ត្រូវបានចំណាយទៅលើប្រាក់បៀវត្សរ៍ដ៏ច្រើនហួស មានការ ចំណាយខ្លះខាយ ការកម្សាន្តស្រីញី និងគ្រឿងស្រវឹង ។ ហើយ ប្រាក់មួយចំនួនក៏ត្រូវបានបាត់បង់ដោយសារការចោលច្រឡំផង ។ លោក ព្រីងឃី បានបន្ថែមទៀតថា នៅអំឡុងពេលដែលមាន អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជា សេរីភាពថ្មីបានកើតមាននៅកម្ពុជា ។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនិងសង្គម ស៊ីវិលចាប់ផ្តើមលេចរូបរាង ។ ជំពូកនេះក៏បានបង្ហាញពីអ្នក នយោបាយកម្ពុជាថ្មីដែលរួមមានព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម រណប្បទិ និង ស៊ីន សាន ។ ស៊ីន សាន មិនមែនជាអ្នកនយោបាយថ្មីទេ ប៉ុន្តែ គាត់ទើបតែមានឈ្មោះបោះសំឡេងនៅក្នុងសង្គមនយោបាយ កម្ពុជានៅអំឡុងពេលនោះដែរ ។

ជំពូកនេះបានបន្តរៀបរាប់ពីការបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី២៣ ខសភា ឆ្នាំ១៩៩៣ដែលមានរយៈពេលប្រាំថ្ងៃ ហើយដែលមាន បេក្ខជនគ្រប់វណ្ណៈបោះឆ្នោតចំនួន៩០ ភាគរយ ។ គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជាឈ្នះ៥១ កៅអី ចំណែកគណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៉ូច ទទួលបាន៥៨កៅអី ។ ជំពូកនេះបានបញ្ចប់ដោយមានការពិភាក្សា ទៅលើការរៀបចំអំណាចរបស់រាជគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានិង គណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៉ូច ។ នេះគឺជាជំពូកដែលមានការបក ស្រាយផ្ដោតសំខាន់ទៅលើគ្រប់ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងអស់ ។

ជំពូកទី៥ ចាប់ផ្តើមរិះគន់ទៅលើនយោបាយក្នុងស្រុក របស់កម្ពុជានយោបាយរបស់ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយរបស់កម្ពុជា និងដង្ហែរនយោបាយ ។ ជំពូកនេះបានបង្ហាញពីអង្គថ្មីគឺ មេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំងរបស់ សម រង្ស៊ី ។ យោងទៅតាមលោក ព្រីងឃី លោក សម រង្ស៊ី មានភាពក្លាហាន និងសប្បុរសដែលគាត់ បានចាកចេញពីតំណែងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីទៅ បង្កើតគណបក្សថ្មី និងលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ ។

ជំពូកនេះបានលើកឡើងពីការវាយប្រយុទ្ធគ្នារវាងគណ បក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៉ូច នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧ ដោយព្រឹត្តិការក្រើនរំពួករបស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូត ឆាល ផ្លិននីន ដែលថាការវាយប្រយុទ្ធបែបនេះអាចនឹងកើតមាន

ឡើង ។ ជំពូកនេះក៏បានចាប់ផ្តើមលើកឡើងដោយការអះអាង របស់អ្នកនិពន្ធដែលថាសហគមន៍ម្ចាស់ជំនួយនៅកម្ពុជាមិនមាន អំណាចជំរុញឲ្យរដ្ឋាភិបាលដឹកនាំកម្ពុជាធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទេ ។ ជំពូក នេះបានដកស្រង់ពីគូលេខដែលបង្ហាញថាជំនួយបរទេសមានជា មធ្យមគឺប្រហែល៥០០ លានដុល្លារក្នុងមួយឆ្នាំ។ នៅក្នុងទសវត្សរ៍៩០ ហើយវាបានកើនដល់ប្រហែល១ពាន់លានដុល្លារនៅចុងទសវត្សរ៍ ២០០០ ។ ជាមួយគ្នានោះក៏មានការរៀបរាប់ស្តីពីបញ្ហាសង្គម ដែលកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់ដែលក្នុងនោះបញ្ហាធំជាងគេគឺបញ្ហា អំពើពុករលួយ ។

ទោះបីជាវាមានការលំបាកក្នុងការកំណត់ពីការផ្ដោត សំខាន់របស់ជំពូកនីមួយៗក៏ដោយ ក៏ជំពូកទី៦ បានផ្ដោតទៅលើ ការវាយប្រយុទ្ធគ្នានៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧រវាងគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជានិងគណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៉ូច ។ ទោះបីជាចំណងជើងសៀវភៅ នេះសរសេរថានេះជាសៀវភៅអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏សៀវភៅនេះពោរពេញទៅដោយខ្លឹមសារស្តីពីចរិតលក្ខណៈ បរទេសនិងជារឿយៗពីគោលនយោបាយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក មកលើកកម្ពស់ ។ ជំពូកនេះចាប់ផ្តើមដោយការរៀបរាប់ពីការចាក ចេញរបស់ឯកអគ្គរដ្ឋទូត ឆាល ផ្លិននីន និងការមកដល់របស់ឯក អគ្គរដ្ឋទូត ខេនីត ហ្វីន ដែលជាអ្នកទាំងពីរជាមនុស្សស្រឡាញ់ចូល ចិត្តកម្ពុជា ។ អ្នកទាំងពីរបានទស្សន៍ទាយថា គណបក្សគ្រប់គ្រង អំណាចទាំងពីរនឹងមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នា ។

លោក ព្រីងឃី បានលើកឡើងពីការវាយប្រហារដោយ គ្រាប់បែកដៃនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៧ទៅលើការធ្វើបាតុកម្ម នយោបាយរបស់គណបក្ស សម រង្ស៊ី ដែលបាន «សម្លាប់មនុស្ស ចំនួន១៦ នាក់និងរបួស១៥០ នាក់» ។ ការបកស្រាយពីការវាយ ប្រហារផ្ដោតទៅលើមន្ត្រីសហរដ្ឋអាមេរិកម្នាក់ដែលមានឈ្មោះថា រ៉ែន អេបនី ដែលជាប្រធានវិទ្យាស្ថានសាធារណរដ្ឋអន្តរជាតិ ។ ការ រងរបួសរបស់លោក រ៉ែន អេបនី ដោយការវាយប្រហារនេះបានធ្វើ ឲ្យការិយាល័យសហព័ន្ធស៊ើបអង្កេត (FBI) ចាប់ផ្តើមធ្វើការ ស៊ើបអង្កេតទៅលើទីបង្កហេតុនេះ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការិយាល័យសហព័ន្ធស៊ើបអង្កេតមិនបានបោះពុម្ពផ្សាយរបាយ ការណ៍ស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនឡើយ ។ អ្នកនិពន្ធក៏មិនបានធ្វើ

សេចក្តីសន្និដ្ឋានទៅលើអ្នកដែលនៅពីក្រោយខ្នងការវាយប្រហារនេះដែរ ។

អ្នកនិពន្ធបកស្រាយថា សម រង្ស៊ី គឺជាមនុស្សពូកែកុហកម្នាក់ និងជាបុរសដែលចូលចិត្តធ្វើដំណើរទៅបរទេសដូចជាទៅប្រទេសអូស្ត្រាលី បារាំង និងសហរដ្ឋអាមេរិក ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលមេដឹកនាំប្រទេសទាំងនោះឲ្យគាំទ្រខ្លួន ។ ប៉ុន្តែតាមពិត សម រង្ស៊ី មិនមែនជាបុរសដែលតស៊ូ និងមានឆន្ទៈខ្ពស់ដើម្បីប្រជាជនឡើយ ។ អ្នកនិពន្ធបានសរសេរថា សម រង្ស៊ី មិនបានលះបង់គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គណបក្សរបស់ខ្លួនឡើយ ។

ក្រុមយោធាខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលវិញ ហើយនៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៦ អៀង សារី ក៏បានចុះចូលដែរ ។ ភាគីទាំងពីរបានប្រមូលកងកម្លាំងយោធានិងអាវុធ ។ អ្នកនិពន្ធបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាគណបក្សហ៊ុនស៊ីនប៉ូចបានបង្កការប្រយុទ្ធនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧ ប៉ុន្តែវាមិនមែនជាការធ្វើរដ្ឋប្រហារដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាឡើយ ។ ជំពូកនេះក៏បានរៀបរាប់ពីការឆ្លើយតបរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកទៅលើការប្រយុទ្ធគ្នាដែរ ។ នេះគឺជាជំពូកល្អ ប៉ុន្តែខ្ញុំសង្ឃឹមថាវាត្រូវបានរៀបរៀងដោយមានភាពស្មុគស្មាញតិចជាងនេះ ។

ជំពូក៧លើកឡើងពីបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលបណ្តាលមកពីរបបខ្មែរក្រហមនិងជម្លោះអូសបន្លាយជាបន្តបន្ទាប់ ។ អ្នកនិពន្ធបានដកស្រង់អត្ថបទមួយរបស់លោកសេដ ម៉ង់ន អ្នករាយការណ៍ឲ្យកាសែត ញូវយ៉កថៃមស៍ ដើម្បីមកគាំទ្រសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដែលថាករណីជំងឺបាក់ស្បាតនិងបញ្ហាផ្លូវចិត្តផ្សេងទៀតកើតឡើងជាទូទៅចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា ។ ដើម្បីគាំទ្រអំណះអំណាងរបស់ខ្លួនបន្ថែមទៀតអ្នកនិពន្ធក៏បានលើកឡើងពីព្រឹត្តិការណ៍បន្ទុះគ្រាប់មីនទាន់ដុះដែលធ្វើឡើងដោយអង្គការស៊ីម៉ាក់ (CMAC) នៅចុងទសវត្សរ៍៩០ និងការជ្រួលច្របល់របស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលអ្នកនិពន្ធបានចាត់ទុកថាជាសញ្ញាណនៃបញ្ហាផ្លូវចិត្តសង្គម ។ នៅក្នុងសៀវភៅនេះ អ្នកនិពន្ធមិនបានបែងចែកឲ្យច្បាស់ពីឥរិយាបថធម្មតារបស់ប្រជាជននិងរោគសញ្ញានៃជំងឺបាក់ស្បាតទេ ។ ប្រតិកម្មរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាអាចកើតឡើងដោយសារការខ្វះខាតព័ត៌មានក្នុងប្រទេសដែល

ពោរពេញដោយសង្គ្រាមនិងសំឡេងកាំភ្លើងតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហើយប្រសិនបើប្រជាជនកម្ពុជាមិនបានបញ្ចេញប្រតិកម្មអ្វីនោះ អ្នកនិពន្ធប្រហែលជាអះអាងថាបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តបានបង្កឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាក្លាយជាមនុស្សយឺតយ៉ាវក្នុងការបញ្ចេញប្រតិកម្មនឹងគ្រោះថ្នាក់ ។

ខ្ញុំជឿថា ការពិភាក្សាពីបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តគួរតែជាកិច្ចការរបស់អ្នកចិត្តសាស្ត្រដែលផ្អែកអំណះអំណាងរបស់ខ្លួនដោយការសិក្សាស្រាវជ្រាវវិជ្ជាសាស្ត្រលាស់ជាជាន់ការគ្រាន់តែដកស្រង់ពាក្យសម្តីនិងអារម្មណ៍របស់អ្នកដែលមិនមែនជាអ្នកចិត្តវិទូ ។

លោក ព្រីងឃី បានកូសបង្ហាញថា ជំនឿអរូបិយរបស់កម្ពុជាគឺជាកត្តាដែលអាចបង្កើនស្ថានភាពបញ្ហាជំងឺបាក់ស្បាត ។ ខ្ញុំគិតថាវាមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ ការដេកដោយមិនកម្រើកខ្លួនបានមិនមែនជារោគសញ្ញាមួយនៃជំងឺបាក់ស្បាតទេ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាបានដាក់ឈ្មោះសម្រាប់ហៅករណីនេះថា «ខ្មោចស្អាត» ។ វាមិនមែនជារឿងអ្វីដែលថ្មីឡើយ ។ អ្នកទាំងអស់គ្នាដឹងពីបញ្ហានេះតាំងពីមុនខ្មែរក្រហមមកម្ល៉េះ ។ វាកើតឡើងនៅពេលដែលអ្នកដេកយូរពេកហើយមិនអាចងើបឡើងបានទោះបីជាអ្នកចង់ងើបក៏ដោយ ។

ប្រជាជនកម្ពុជាមានជំនឿច្រើន ហើយជឿទៅលើព្រលឹងវិញ្ញាណ ។ ពេលខ្លះអ្នកទាំងនោះយល់សប្តិឃើញខ្មោច ។ ហើយខ្មោចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានបកស្រាយថាជាស្រមោលធំខ្មៅ ។ រឿងរ៉ាវនេះបានកើតមានឡើងនៅមុនពេលខ្មែរក្រហមទៅទៀត ។ វាគឺជាផ្នែកមួយនៃប្រពៃណីខ្មែរ ។ វាគឺជាការពិតដែលថាជំងឺបាក់ស្បាតបានកើតមានឡើងនៅក្រោយការសម្លាប់និងជម្លោះដ៏យូរអង្វែង ប៉ុន្តែខ្មែរបង្ហាញពីរោគសញ្ញារបស់ខ្លួនតាមរយៈមធ្យោបាយនិងទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា ។

លោក ព្រីងឃី បានបន្តពិភាក្សាពីដំណោះស្រាយនយោបាយបន្ទាប់ពីការប្រយុទ្ធគ្នានៅខែកក្កដាឆ្នាំ១៩៩៧គឺការរៀបចំសម្រាប់ការបោះឆ្នោតដោយប្រជាធិបតេយ្យលើកទីពីរនៅឆ្នាំ១៩៩៨និងដំណើរការបោះឆ្នោតនោះ ។ ជំពូកនេះបានបញ្ចប់ដោយការរៀបរាប់ពីការចូលមកដល់របស់លោកអតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូត ខេន រៀងមេន នៅខែសីហាឆ្នាំ១៩៩៩ ។

នៅក្នុងជំពូកទី៨ លោក ព្រីងឃី បានបកស្រាយពីការ

គ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ។ វាក៏ជារឿងល្អមួយដែលអ្នកនិពន្ធចាប់ផ្ដើម ជំពូកនេះដោយការពិភាក្សាទៅលើការពិតដែលថាប្រជាជនកម្ពុជា គឺជាអ្នកស្រឡាញ់ព្រៃឈើ ពីព្រោះមានតែចំណុចល្អបន្តិចបន្តួច ប៉ុណ្ណោះត្រូវបានរៀបរាប់នៅក្នុងសៀវភៅនេះ ។ អ្នកនិពន្ធបាន ផ្ដើមដោយរៀបរាប់ពីការបំផ្លិចបំផ្លាញព្រៃឈើដោយខ្មែរក្រហម នៅចុងនិងដើមទសវត្សរ៍៩០ និងការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយភាគីដទៃ ទៀត ។ ធនាគារពិភពលោកបានមកធ្វើការជួយសង្គ្រោះបញ្ហា ព្រៃឈើនៅកម្ពុជានៅដើមទសវត្សរ៍២០០០ ដោយធ្វើការត្រួត ពិនិត្យទៅលើសកម្មភាពការបំផ្លិចបំផ្លាញការកាប់ព្រៃឈើ ។ ដូចដែលអ្នកនិពន្ធបាននិយាយ ទោះបីជាមានការចូលរួមពីធនាគារ ពិភពលោកក៏ដោយ ក៏ព្រៃឈើភាគច្រើនបានបាត់បង់ ហើយអ្នក មានជាច្រើនបានលេចមុខមាត់ឡើង ។ ជំពូកនេះក៏បានពិភាក្សា ពីការជួញដូរមនុស្សសម្រាប់អ្នករកស៊ីដូរភេទនិងទារកសម្រាប់ យកទៅចិញ្ចឹមនៅប្រទេសផ្សេង ។ ជំពូកនេះក៏មានរួមបញ្ចូល ការបោះឆ្នោតឃុំសង្កាត់នៅខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ ដែលនៅពេល នោះកណ្តាប់ក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានឈ្នះឆ្នោតនៅឃុំចំនួន១៦០០ ឃុំ ។ ត្រង់ចំណុចនេះ លោក ព្រីងឃី ចាប់ផ្ដើមការពិភាក្សាអំពី ការដាក់សម្ពាធរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិទៅលើរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីឲ្យអនុវត្តច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ។ នេះគឺជាជំពូកល្អដែល មានផ្តល់ព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ទៅលើបញ្ហារបស់កម្ពុជានិងការរៀបរាប់ ពីស្ថានភាពនីមួយៗ ដោយមិនលម្អៀង ។

ជំពូកទី៩ចាប់ផ្ដើមដោយការរឹបអូសយកដីធ្លី ការកាប់ ព្រៃឈើនិងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ។ សៀវភៅនេះ ពិភាក្សាពីការកាប់ព្រៃឈើនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ដោយក្រុមហ៊ុនភាព ភីម៉ិច របស់ទីកញ្ជា ឡោ ម៉ែនយ៉ិន ។ អ្នកនិពន្ធបានបកស្រាយពី អត្ថន័យនៃពាក្យទុកញ៉ាំពីប្រភពនៃពាក្យនេះនិងថាតើអ្នកទាំងនោះ អាចទទួលបានផលជាទុកញ៉ាំបានដោយទប់ទល់កម្លាំងមួយសែន ដុល្លារសម្រាប់គម្រោងសាធារណៈដោយរបៀបណា ។ អ្នកនិពន្ធក៏ បានពិភាក្សាពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ក្នុងការ សាងសង់សាលារៀននិងផ្លូវនៅក្នុងភូមិដាច់ស្រយាលដោយប្រើ ប្រាស់ប្រាក់ទប់ទល់ពីទីកញ្ជា ។ ជំពូកនេះក៏បានពិភាក្សាពីការបូម យកខ្សាច់ពីសមុទ្រ ដើម្បីប្រយោជន៍របស់អ្នកកំណែសាងស្រូវ

ដែលមានក្រុមហ៊ុនឯកជននិងការបោះឆ្នោតជាតិឆ្នាំ២០០៣ បន្ទាប់ពីកណ្តាប់ក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានចាប់ផ្ដើមមានប្រជាប្រិយ ភាពជាងមុន ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានពិភាក្សាពីយុត្តិសាស្ត្រនយោបាយ របស់កណ្តាប់ក្សប្រឆាំងហើយវិធីសាស្ត្រថាតើនៅទីបញ្ចប់ព្រះអង្គ ម្ចាស់ នរោត្តម រណបូទី ដោះស្រាយជាមួយកណ្តាប់ក្សប្រជាជន កម្ពុជាដោយរបៀបណា ។

ជំពូកទី១០ចាប់ផ្ដើមដោយការពិភាក្សាពីស្រូវដែល ទប់ទល់ដោយរដ្ឋាភិបាលនិងបញ្ចប់ដោយដលិតកម្មស្រូវនិងការខ្វះ ខាតស្រូវ ។ ជំពូកនេះក៏បានបកស្រាយពីកម្មវិធីរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការកសាងសាលាខេត្តដោយប្រើប្រាស់សម្ភារបរិក្ខារប្រជុំទំនើប ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានជួបនិយាយជាមួយនឹងមន្ត្រីនៅខេត្តបាត់ដំបង ពោធិ៍សាត់ ប៉ៃលិន កំពង់ធំ និងសៀមរាបដើម្បីស្វែងយល់ពី ទស្សនៈរបស់អ្នកទាំងនោះទៅលើការទប់ទល់អាហារដីវាសនារបស់ ប្រជាជននៅជនបទនិងទស្សនៈវិស័យរបស់អ្នកទាំងនោះទៅលើខេត្ត របស់ខ្លួនបន្ទាប់ពីមានការអនុវត្តវិមជ្ឈការរដ្ឋាភិបាលនៅឆ្នាំ ២០០៩ ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានអះអាងថាវ៉ៃនតាដែលពាក់ដោយ មន្ត្រីទាំងនោះគឺជាការបង្កាញពីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អ្នកទាំងនោះ ។ ខ្ញុំមិនច្បាស់ថាការអះអាងនេះជាពិតនៅពេលបច្ចុប្បន្នទេ ។ សិស្ស ក្មេងៗនៅភ្នំពេញនិងនៅតាមទីរួមខេត្តដែលមានបញ្ហាភ្នែកក៏អាច មានវ៉ៃនតាសម្រាប់ពាក់ដែរ ។ នេះគឺជាទុក្ខបារម្ភនៃការបក ស្រាយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើទប់ករណ៍ ។ អ្នកនិពន្ធក៏ពិភាក្សាពី វិស័យរោងចក្រសម្លៀកបំពាក់ ការងារដែលវិស័យនោះបង្កើតឡើង និងការគ្រប់គ្រងទៅលើវិស័យនោះដោយរដ្ឋាភិបាល ។ លោក បានសម្ភាសជាមួយលោកនាយកប្រតិបត្តិធនាគារអេស៊ីលីដា អ៊ិន ចាន់នី ពីទស្សនៈរបស់លោកទៅលើវិស័យសេដ្ឋកិច្ចនិងការអភិវឌ្ឍ ពាណិជ្ជកម្ម ។

ជំពូកទី១១ពិភាក្សាពីប្រព័ន្ធអប់រំនិងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹង ប្រព័ន្ធអប់រំនេះ ។ អ្នកនិពន្ធបានដកស្រង់ការចោទប្រកាន់ពីការ ស៊ីសំណូកនៅសាលារៀន ប្រាក់ខែទាបរបស់គ្រូការខ្វះខាត ថ្នាក់ រៀន និងការខ្វះខាតការអប់រំដែលប្រជាជនកម្ពុជាក្មេងៗ ។ លោក ព្រីងឃី ក៏និយាយពីការអប់រំនៅតាមទីភ្នាក់ងារដែលជាការអប់រំ បន្ថែមសម្រាប់ការអប់រំជាដូចការនៅដើមសតវត្សរ៍ទី២០ ។

ចំណុចមួយដែលខ្ញុំមិនពេញចិត្តនៅក្នុងជំពូកនេះគឺការវាយប្រហារមួយទៀតទៅលើប្រពៃណីដែលខ្ញុំគិតថាគឺជាការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវ។ អ្នកនិពន្ធសរសេរថា “តាំងពីដើមមក ក្មេងៗកម្ពុជាបានយល់ថាភាពលោភលន់និងចំណង់ផ្ទាល់ខ្លួនមិនគួរប្រមាទជាដែកមួយនៃអត្តចរិតរបស់ខ្លួនឡើយ”។ ព្រះសង្ឃបានទទួលថាត្រូវពេញចិត្តនឹងជីវិតដែលអ្នកមាន ទោះបីជាអ្នកក្រ ឬជាខ្ញុំបម្រើគេក្តី”។ ដូចនឹងការអប់រំជាច្រើនផ្សេងទៀតដែរ ប្រសិនបើយើងបកស្រាយការទទួលនេះខុសវានឹងខុស។ ព្រះសង្ឃបានផ្ដោតទៅលើតណ្ហានិងការលោភលន់ជ្រុលដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា។ ព្រះសង្ឃលើកឡើងពីដំណោះស្រាយដើម្បីឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាព។ ព្រះសង្ឃក៏បានប្រាប់ឲ្យប្រជាជនខំប្រឹងប្រែងធ្វើការនិងធ្វើបុណ្យទានដើម្បីទទួលបានអ្វីដែលខ្លួនគួរតែទទួលដោយមិនទៅលួចឬប្លន់ពីអ្នកដទៃដោយកំហឹងទេ។ ទោះបីជាអ្នកដែលដើរលើផ្លូវនយោបាយក៏គេត្រូវតែប្រកាន់ខ្ជាប់សកម្មភាពអហិង្សាដែរ។ នេះគឺជាអ្វីដែលព្រះសង្ឃទទួលបានប្រៀបប្រដៅប្រជាជនកម្ពុជា ប្រសិនបើលោក ព្រីងឃី នៅស្តាប់យូរជាងនេះគាត់នឹងបានយល់ច្បាស់។

ជំពូកទី១២បកស្រាយពីប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលនរណាក៏ដឹងថាវាដំណើរការមិនប្រក្រតី។ អ្វីដែលខ្ញុំមិនពេញចិត្តនៅក្នុងជំពូកនេះគឺការយល់ឃើញទូទៅរបស់អ្នកនិពន្ធមកលើប្រជាជនកម្ពុជាដូចជាការនិយាយថា “ប្រជាជនកម្ពុជាគឺមនុស្សចូលចិត្តជម្លោះជាទូទៅស្តីក ស្លាត់ស្លៀម មិនតំរាមកំហែង ប៉ុន្តែមានលទ្ធភាពអាចបង្កហិង្សាដ៏ចម្លែកនិងព្រៃផ្សៃ”។ “ដំណោះស្រាយដោះស្រាយគឺមិនអាចកើតមាននៅក្នុងវប្បធម៌កម្ពុជាឡើយ”។ “មិនមានប្រពៃណីវប្បធម៌សម្រាប់ផ្សះផ្សាទស្សនៈពីរខុសគ្នាទេ សូម្បីតែការទទួលស្គាល់ទស្សនៈផ្ទុយនោះក៏មិនមានដែរ”។ ហើយ “នៅក្នុងករណីភាគច្រើនការប្រព្រឹត្តសកម្មភាពហិង្សាគឺជាបាត់មុខមួយ”។ ទាំងនេះសុទ្ធតែមិនត្រឹមត្រូវ។ ប្រទេសកម្ពុជាក៏មានបញ្ហាសង្គមដូចជាប្រទេសដទៃទៀតដែរ។ ប្រជាជនកម្ពុជាក៏មានភាពវៃឆ្លាតគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការយល់ឃើញថាមានការដោះស្រាយដោះស្រាយតាមមធ្យោបាយច្រើន។ មេដឹកនាំសហគមន៍ មេដឹកនាំសាសនានិងអ្នកចេះដឹងគឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកលើការឆ្លើយតបទាំងនេះ។

កម្រិតនៃដំណោះស្រាយដោះស្រាយមានលក្ខណៈខុសគ្នាពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់។

ជំពូកទី១៣ផ្ដោតទៅលើការថែទាំសុខភាព។ ជំពូកនេះមានរួមបញ្ចូលរឿងរ៉ាវដែលគ្រូពេទ្យទាមទារសំណូក លក់សម្ភារនិងថ្នាំពេទ្យនិងការខូចខាតឧបករណ៍ពេទ្យទូទៅ។ អ្នកនិពន្ធក៏បានចង្អុលបង្ហាញពីបញ្ហាផ្លូវចិត្តរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលធ្វើបាបបុគ្គលិកជំនួយនៅក្នុងវិស័យសុខាភិបាល។ នៅចំណុចនេះ អ្នកនិពន្ធបានគ្រឡប់ទៅដកស្រង់ពាក្យសម្តីរបស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូត ចូសេបមូសូមេលី ដែលនិយាយថាប្រជាជនកម្ពុជាបានធ្វើឲ្យអ្នកខូចចិត្តនៅទីបំផុត។ ខ្ញុំគិតថា អ្នកនិពន្ធគួរតែដកស្រង់ពាក្យសម្តីអ្នកដែលមានទស្សនៈវិជ្ជមានមកលើប្រទេសកម្ពុជាផង។

ជំពូកទី១៤ បានពិភាក្សាពីបញ្ហាប្រជាជនកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការរឹបអូសដី។ លោក ព្រីងឃី បានលើកឡើងពីករណីនៅសហគមន៍បឹងកក់ ក្រុម៧៨ ដីក្រហម អណ្តូង សំបុកចាប និងកន្លែងផ្សេងទៀត។ លោកបានស្ទាបស្ទង់ពីជីវភាពរបស់ប្រជាជនដែលត្រូវបានគេរឹបអូសដីធ្លីនិងលើកឡើងពីរបាយការណ៍សក្តិកម្មពិភពលោកស្តីពី “មែកធាងគ្រួសាររបស់ប្រទេសកម្ពុជា” ដែលរដ្ឋាភិបាលស្តាប់។ ចំណុចនេះគួរតែយកទៅដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងជំពូកស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ។ ជំពូកនេះក៏មានរួមបញ្ចូលកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់ធនាគារពិភពលោកក្នុងការជួយប្រជាជនឲ្យទទួលបានដីដែរ។

ជំពូក១៥ បានបកទៅនិយាយពីច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយនិងទំនាក់ទំនងរបស់ម្ចាស់ជំនួយជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ អ្នកនិពន្ធចាប់ផ្តើមដោយដកស្រង់ពាក្យសម្តីរបស់អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូត មូសូមេលី នៅក្នុងអង្គប្រជុំជាមួយម្ចាស់ជំនួយនៅខែមិនា ឆ្នាំ២០០៨។ យោងទៅតាមសៀវភៅនេះការចេញច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយគឺជាការព្រួយបារម្ភធំមួយរបស់ម្ចាស់ជំនួយហើយវាត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាគ្រាប់កាំភ្លើងវែងទម្ងន់មួយសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ វានឹងលុបបំបាត់ “ភាពគ្មានច្បាប់ ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ភាពក្រីក្រដែលមិនដែលមានភាពប្រសើរឡើង អំពើពុករលួយ កម្លាំងសន្តិសុខដែលច្រើនហួសនិងសេដ្ឋកិច្ចដែលបានមកពីពេស្យាបារ ការជួញ

ដូច្នេះ ណាកូទិក ការរឹបអូសដី និងការកាប់ព្រៃខុសច្បាប់។ ខ្ញុំ ពេញចិត្តនឹងការដែលអ្នកនិពន្ធអាចរាយបញ្ជាជាច្រើននៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជាទោះបីជាផ្នែកខ្លះខ្ញុំបានអានត្រួតស្រាវរកតែពាក្យសំខាន់ដែល ជាប់ពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ។

នៅក្នុងជំពូកដដែល អ្នកនិពន្ធប្រឹងប្រែងបង្ហាញថា ទោះបីជាជួរភិក្ខុមិនអាចឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់ម្ចាស់ ជំនួយក៏ដោយ ក៏ម្ចាស់ជំនួយនៅតែផ្តល់ថវិកាដល់រដ្ឋាភិបាល ច្រើនឡើងៗពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំដែរ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ព័ត៌មានដែលគាត់ប្រើប្រាស់ដើម្បីប្រៀបធៀបពីសកម្មភាពរដ្ឋាភិបាល និងជំនួយថវិកាមានតិចតួច។

គាត់ក៏បានព្យាយាមបកស្រាយថាហេតុអ្វីបានជាម្ចាស់ ជំនួយចង់បន្តធ្វើការនៅកម្ពុជាទោះបីជារដ្ឋាភិបាលធ្វើដាច់ស្រាប់ ដោយ។ លោក ព្រីនឃី បានរៀបរាប់ពីកត្តាមួយចំនួនដូចជា ជីវភាពសុខស្រួលការកើតឡើងនូវភាពជឿជាក់ បា និងហានិ ការហ្ម ការសាងសង់អគ្គិសនីដែលល្អជាងគេ (គឺខីខែមហា ដេលី និង ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍) ប្រាក់ខែច្រើនជ្រុល អ្នកបម្រើ និងផ្ទះ ដែលមានសុខភាព។ អ្នកនិពន្ធក៏បានលើកឡើងថា នៅកម្ពុជា មិនតម្រូវឲ្យមានពន្ធលើប្រាក់ចំណូលទេ។ ខ្ញុំគិតថាស្ថានភាព នេះកំពុងតែផ្លាស់ប្តូរហើយ។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលជាច្រើន ត្រូវតម្រូវឲ្យបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូលលើកលែងតែអង្គការអន្តរជាតិ ខ្លះដែលមានអនុស្សរណៈយោគយល់គ្នាជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ប៉ុណ្ណោះ។ ការក្តោបក្តៅលើបញ្ហាដែលលើកឡើងនៅក្នុងជំពូកនេះ គឺមិនមានរបៀបរៀបរយប៉ុន្មានទេ។

នៅក្នុងជំពូកទី១៦ អ្នកនិពន្ធក៏បានវិភាគពីសាលាក្តីខ្មែរ ក្រហមថាតើសាលាក្តីនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនិងដំណើរការដោយ របៀបណា? និងពិភាក្សាពីបញ្ហាតានតឹងផ្លូវចិត្តដែលកើតមាន ចំពោះជនរងគ្រោះនៅពេលនិយាយរៀបរាប់អំពីអតីតកាលរបស់ ខ្លួននិងសកម្មភាពផ្សេងៗតាមមូលដ្ឋានរបស់សង្គមស៊ីវិល។ ជំពូកនេះក៏បានពិនិត្យទៅលើនយោបាយពុករលួយនៅសាលាក្តី ខ្មែរក្រហមនិងថាតើ លោក ស៊ាន វិសុទ្ធ ត្រូវបានរួចខ្លួនពីការចោទ ប្រកាន់ពីអំពើពុករលួយដោយរបៀបណា?

ខ្ញុំគិតថាអ្នកនិពន្ធយល់ខុសទៅលើជំនិតគិតដែល

ប្រហែលជាជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការដែលឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ព័ត៌មានពីខ្មែរក្រហម។ មិនដូចជាប្រជាជនកម្ពុជាដែលបច្ចុប្បន្ន រស់នៅកន្លែងផ្សេងទេ ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងស្រុកបានបង្កើតមធ្យោបាយ ជាច្រើនដើម្បីមើលទៅខ្មែរក្រហម។ អ្នកទាំងនោះបានពិភាក្សា ពីអតីតកាលកាលពីជាង៣០ឆ្នាំមុនជាមួយកូនចៅរបស់ខ្លួននិង សាច់ញាតិនិងជារៀងរាល់ឆ្នាំនៅក្នុងពេលប្រារព្ធទិវាចងកំហឹងនិង ថ្ងៃ៧មករា។ អ្នកទាំងនោះបានដោះស្រាយជាមួយនឹងអតីតកាល នៅក្នុងវត្តនិងនៅក្នុងសហគមន៍។ គោលបំណងមួយរបស់សាលាក្តី ខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជាគឺចង់ឲ្យប្រជាជនចូលរួមក្នុងដំណើរការកាត់ ទោសរបស់តុលាការ។ តើយើងអាចឲ្យគាំទ្រលើចំណុចនេះ ប្រឆាំងនឹងការប្រឈមរបស់អ្នកនិពន្ធដែលថាវាអាចបណ្តាលឲ្យមាន បញ្ហាផ្លូវចិត្តផ្សេងទៀតដោយរបៀបណា? ចុះចំណែកដែលប្រយោជន៍ ដែលបានមកពីការនិយាយចេញជាជាងនៅស្ងៀមវិញ? នៅក្នុង សហគមន៍ខ្លះ ប្រជាជនបានដើរទៅមុខដោយការអភ័យទោសនិង ការផ្សះផ្សាតាមរយៈមធ្យោបាយដោះស្រាយបញ្ហាតានតឹងក្នុង ស្រុកនិងតាមបែបទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី។ អង្គការចិត្តសង្គម អន្តរវប្បធម៌បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ ប៉ុន្តែអង្គការនេះក៏ត្រូវបានរិះគន់ចំពោះការដែលមិនបានរួម បញ្ចូលវិធីសាស្ត្រព្យាបាលក្នុងស្រុកដ៏មានប្រសិទ្ធភាពទៅវិញ។

នៅជំពូកចុងក្រោយ អ្នកនិពន្ធបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានតាម ការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន។ អ្នកនិពន្ធចាប់ផ្តើមដោយត្រឡប់ទៅ លើកឡើងពីការខូចខាតការអប់រំនៅកម្ពុជាដោយដកស្រង់ពាក្យ សម្តីអ្នកដាក់អាណាធិកម្មបារាំងម្នាក់ដែលនិយាយពីការធ្វើតាមគេ និងភាពខ្ជិលប្រមូសរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា។ អ្នកនិពន្ធក៏បាន និយាយថាប្រជាជនកម្ពុជាមានភាពល្ងង់ខ្លៅ។ នៅពេលមើលបន្ត នៅក្នុងជំពូកនេះវាមានអារម្មណ៍ថាអ្នកនិពន្ធកំពុងតែបង្ហាញពីទស្សនៈ របស់អឺរ៉ុបនៅសតវត្សរ៍ទី១៩ដែលគ្រោតគ្រាត ប្រកាន់ពូជសាសន៍ មកលើប្រទេសខាងបូព៌ា។ គាត់បានដកស្រង់ពាក្យរបស់អ្នកនិពន្ធ មែឃើល វីកទីវី នៅឆ្នាំ១៩៦២ ដែលនិយាយថា «មានក្មេងប្រុស ព្រៃដែលកាន់បន្ទួយចង់ជាខ្សែដូចគ្រឿងដែលទើបតែចាប់បាន» ដែល មានឪពុកម្តាយជាមនុស្សកាច និងខ្វះភាពឆ្លាតវៃក្នុងការលក់ទំនិញ និងទំនិញធ្វើដោយដៃរបស់ខ្លួនដើម្បីបានលុយច្រើន។

អ្នកនិពន្ធក៏និយាយថា ប្រជាជនកម្ពុជាបានសារភាពថាខ្លួន មិនមានអត្តសញ្ញាណជាតិមួយទេ ។ នេះគឺមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ ប្រទេសកម្ពុជាមិនមែនជាប្រទេសអាហ្វហ្កានីស្ថានដែលមានក្រុម ជនជាតិភាគតិចជាង៣០ ក្រុមនោះទេ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាដឹងច្បាស់ ថាខ្លួនឯងជាអ្នកណា ពីព្រោះប្រជាជនកម្ពុជាក្រោយច្រើនមាន សាសនាដូចគ្នា លើកលែងតែចាមមូស្លីម ។ ហើយប្រជាជនភាគ ច្រើនបានសម្គាល់យកសម័យអង្គរថាជាអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន និងនិយាយភាសាដូចគ្នា ។ ទោះបីជាចាមមូស្លីមក៏ដោយ ក៏ គេយកភាសាខ្មែរជាអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួនដែរ ។

ជាន់នេះទៅទៀត នៅប្រទេសកម្ពុជាករណីដូច្នេះសាសនា ឬជម្លោះជាតិពន្ធនាគារក៏មានតិចតួចណាស់ ។ លើកលែងតែនៅ ក្នុងរបប លន់ នល់ នៅពេលដែលជនជាតិភាគតិចរៀកណាមត្រូវ បានសម្លាប់ ការសម្លាប់ដោយមូលហេតុសាសនាមិនដែលឃើញ កើតមានក្នុងកម្រិតច្រើនទេ ។ សូម្បីតែនៅក្នុងការសម្លាប់នៅក្នុង របបខ្មែរក្រហម ក៏ហេតុផលនយោបាយគឺជាកត្តាជំរុញខ្លាំងដែរ ។

ប៉ុន្តែចំពោះអ្នកនិពន្ធវិញ ប្រជាជនកម្ពុជាមានជម្លោះផ្ទៃ ក្នុងធ្ងន់ធ្ងរជាងប្រជាជន ប៊ុលហ្គារី ឥណ្ឌា ម៉ាឡេស៊ី បូលីវី ឬប្រូញ ភូមា និងអ៊ីរ៉ង់ទៅទៀត ។ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អត្ថបទខ្មែរចុង ក្រោយដែលខ្ញុំបានឃើញថាសរសេរឡើងប្រៀបធៀបប្រជាជន ប្រឆាំងគ្នាដូចនេះគឺសរសេរឡើងដោយខ្មែរក្រហម ។

អនុសាសន៍ចុងក្រោយ

ពេញចិត្ត : លោក ព្រីងឃី បានសរសេរសៀវភៅ ដោយការពេញចិត្តនិងមានរួមបញ្ចូលចំណុចគួរឲ្យចង់សើចមួយ ចំនួន ។ វាជាសៀវភៅសម្រាប់អានកំសាន្ត ។ ពេលខ្លះអ្នកអាន យល់ពីអារម្មណ៍ខឹងរបស់គាត់ទៅលើបញ្ហា ។ ដោយសរសេរឡើង ជាសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅនេះមានរួមបញ្ចូលពេល វេលាជាច្រើន ហើយប្រធានបទជាច្រើនក៏ត្រូវបានដោះស្រាយ ដែរ ។ លោក ព្រីងឃី មិនមានអារម្មណ៍ស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការរិះគន់ នរណាម្នាក់ឡើយនៅពេលដែលគាត់គិតថាវាចាំបាច់ ។

ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងការសិក្សាល្អិតល្អនៃប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គម និងនយោបាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅក្នុងជំពូកខ្លះ ការ វិភាគរបស់អ្នកនិពន្ធទៅលើសកម្មភាពពុករលួយរបស់រដ្ឋាភិបាល

កម្ពុជាគឺជាជឿនគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលមួយ ។ ការសិក្សារបស់គាត់ទៅ លើគោលនយោបាយបរទេសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅប្រទេស កម្ពុជាគឺមានសារប្រយោជន៍ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងសៀវភៅ នេះរួមមានប្រវត្តិសាស្ត្រ ប្រព័ន្ធអប់រំ ការថែទាំសុខភាព ការរឹប អូសដី ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ សហគមន៍អន្តរជាតិ ប្រព័ន្ធតុលាការ យុត្តិធម៌សម្រាប់ខ្មែរក្រហម សុខភាពផ្លូវចិត្ត កំណែទម្រង់ រដ្ឋាភិបាល សង្គម និងវប្បធម៌ ។ ទោះបីជាប្រធានបទជាច្រើននៅ ក្នុងសៀវភៅនេះត្រូវបានរៀបរាប់ត្រួសៗក៏ដោយ ក៏ជំពូកខ្លះមាន រួមបញ្ចូលព័ត៌មានលម្អិតស្តីពីព្រឹត្តិការណ៍និងប្រវត្តិរបស់អ្នកដែល ជាប់ពាក់ព័ន្ធ ។

មិនពេញចិត្ត : ទោះបីជាជំពូកនីមួយៗត្រូវបានបង្ហាញដោយមាន ការផ្ដោតដាក់លាក់ក៏ដោយ ក៏អ្នកនិពន្ធបានផ្លាស់ប្តូរពេលវេលា និងប្រធានបទខ្លះៗនៅក្នុងជំពូកដដែលនោះ ។ មានការដកស្រង់ ពាក្យជាច្រើនហើយកាកច្រើនខ្លះសារពើពន្ធនេះចាកក្រៅពីប្រធានបទ ។

សៀវភៅនេះពោរពេញដោយកំហុសមិនថាជាអត្តហេតុ ការវិភាគ ឬសេចក្តីសន្និដ្ឋានឡើយ ។ ដោយសារតែអ្នកនិពន្ធ បានព្យាយាមរិះគន់មនុស្សគ្រប់គ្នាដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ ហើយសៀវ ភៅនេះប្រហែលជាត្រូវបានសរសេរឡើងដាច់ពេកនិងមានការផ្ទៀង ផ្ទាត់តិចតួចជាមួយនឹងឯកសារដើម នោះការរិះគន់និងអំណះអំណាង កាំទ្រមិនមានខ្លឹមសាររឹងមាំឡើយ និងពេលខ្លះខុសទៀតផង ។ ទស្សនៈរបស់អ្នកនិពន្ធទៅលើសង្គមកម្ពុជានិងវប្បធម៌ភាគច្រើនគឺ ខុស ។ ចំណុចដែលគាត់ថាប្រជាជនកម្ពុជាខូចប្រមូស អសកម្មនិង ល្ងង់បានធ្វើឲ្យសៀវភៅនេះក្លាយជាសៀវភៅប្រភេទបែបប្រកាន់ ពូជសាសន៍ ។

បញ្ហាសង្គមនិងនយោបាយនៅកម្ពុជាគឺជាបញ្ហាធម្មតា សម្រាប់ប្រទេសក្រោយជម្លោះ ។ ដូចដែលអ្នកនិពន្ធបាននិយាយ នៅទំព័រចុងក្រោយអ្វីៗទាំងអស់កំពុងតែផ្លាស់ប្តូរហើយវាបាន ផ្លាស់ប្តូរតាំងពីដប់ឆ្នាំមុនឬតាំងពីប្រទេសកម្ពុជាចូលដល់សម័យ សន្តិភាព ។ ជាលទ្ធផល បញ្ហាសង្គមនិងនយោបាយគួរតែត្រូវបាន យកមកមើលដោយបណ្តោះអាសន្នមិនមែនដូចអ្នកនិពន្ធអះអាងថា ប្រជាជនកម្ពុជាមាននិន្នាការពុករលួយនោះទេ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវ ជាច្រើនបាននិយាយថានយោបាយភូមិសាស្ត្រជាពិសេសសង្គ្រាម

នៅប្រទេសវៀតណាមក៏ដាក់ក្តាចម្យងមួយដែលរុញច្រានឲ្យកម្ពុជា ធ្លាក់ទៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងជម្លោះក្រោយសង្គ្រាមដ៏ រ៉ាំរ៉ៃ។ នៅបរិបទនេះ លោក ចូអេល ព្រីងឃី កំពុងតែដាក់ បណ្តាសាកម្ពុជាចំពោះបញ្ហាទាំងនេះ មិនមែនកំពុងតែបង្ហាញថា កម្ពុជាក៏ជាទីកន្លែងដែលទទួលនូវបណ្តាសានោះទេ។

វាហាក់ដូចជាជាក្របការណ៍ទាំងអស់នៅក្នុងនយោបាយ អភិវឌ្ឍសង្គមទទួលបានការស្តីបន្ទោសពីសៀវភៅនេះដែលរួមមាន គំនិតប្រជាជនកម្ពុជាសាមញ្ញត្រូវបានស្តីបន្ទោសថាខ្វិល មិនមាន ភាពគ្រប់គ្រាន់ ល្ងង់ និងសាហាវ រហូតដល់រដ្ឋាភិបាលត្រូវបានស្តី បន្ទោសថាដឹកនាំដោយប្រើបណ្តាញបក្សពួកនិយម មិនទទួលខុសត្រូវ និងពុករលួយ និងសហគមន៍ដ៏រង់ចាំយូរថាគិតតែខ្លួនឯង និងមិន អាចបន្តឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅកម្ពុជាបាន។ គ្មាននរណាម្នាក់ល្អ ឡើយ។ គ្មាននរណាម្នាក់សមនឹងទទួលបានការកោតសរសើរ ចំពោះអ្វីដែលខ្លួនបានធ្វើ និងតស៊ូមកឡើយ។ ដូច្នេះ តើអ្នកនិពន្ធ មានដំណោះស្រាយអ្វី? តើអ្នកនិពន្ធអាចដើរឲ្យហួសពីការរិះគន់ ដើម្បីចាត់វិធានការបានដែរឬទេ? ប៉ុន្តែមុនពេលដែលគាត់អាច ធ្វើដូច្នេះបាន គាត់គួរតែចំណាយពេលវេលាច្រើននៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជាចូលរួមជាមួយប្រជាជនក្នុងតំបន់ឲ្យបានច្រើនសិក្សាពី វប្បធម៌និងប្រពៃណីសិក្សាពីដូចត្រូវរបស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលស្វែងរក ហេតុការណ៍ជាក់ស្តែងឲ្យបានច្រើននិងជួបជាមួយសមាជិកសង្គម ស៊ីវិលឲ្យបានច្រើនជាងនេះ។

ទោះបីជាសៀវភៅនេះសរសេរពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ក៏ដោយ ក៏ជំពូកភាគច្រើនបែរជាពិភាក្សាពីគោលនយោបាយ បរទេសរបស់អាមេរិក និងការពាក់ព័ន្ធរបស់អាមេរិកនៅក្នុង នយោបាយកម្ពុជាជាពិសេសគំនិតទស្សនៈ៩០ ។ តើលោក ព្រីងឃី ហៅសៀវភៅនេះថាជាសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រដោយ របៀបណា ប្រសិនបើគាត់ក៏ទទួលស្គាល់ថា អាជ្ញាធរបណ្តោះ អាសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជាត្រូវបានកាត់ត្រានៅ ក្នុងសៀវភៅនេះឈ្លឺនពេក? សៀវភៅនេះ គួរតែមានចំណងជើង ព្រឹត្តិបត្ររបស់លោក ចូអេល ព្រីងឃី (A Journal of Joel Brinkley) ។ ពេលខ្លះសៀវភៅនេះហាក់ដូចជាសៀវភៅរៀប រាប់ពីអត្ថបទព័ត៌មានទៅវិញទៅមក។ ឧទាហរណ៍ដ៏ល្អមួយគឺនៅទំព័រ ២០៨ដែលលោក ព្រីងឃី បានសរសេរថា “ក្រុមម្នាក់មកពី សាលាបឋមសិក្សាអនុវត្តន៍នៃទីក្រុងភ្នំពេញដែលបានបដិសេធមិន បញ្ចេញឈ្មោះបាននិយាយថ្ងៃច័ន្ទថា...” លោក ចូអេល ព្រីងឃី ភ្លេចលុបពាក្យថ្ងៃច័ន្ទពីអត្ថបទមុនរបស់គាត់។

អនុសាសន៍ : ខ្ញុំសង្ឃឹមថាសៀវភៅនេះត្រូវបានសរសេរដោយ យកចិត្តទុកដាក់ជាងនេះ។ អង្គហេតុរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងបញ្ហាវប្បធម៌ គួរតែត្រូវបានពិនិត្យមើលកែសម្រួលនិងរៀបចំសាជាថ្មី។ ខ្ញុំពេញ ចិត្តការរិះគន់របស់សៀវភៅនេះប៉ុន្តែប្រសិនបើមិនមានព័ត៌មាន ច្បាស់លាស់និងការវិភាគគ្មាននរណាម្នាក់ស្តាប់ទៅលើការរិះគន់ ទាំងនេះទេ សៀវភៅនេះនឹងក្លាយជាអត់បានការ។ **អេង កុកថាយ**

ស្វែងរកស្វាមីឈ្មោះ មូល វង្សបណ្ឌិត ហៅ ណេង

មាន គុណ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ មាន គុណ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិព្រែកទំលាប់ ឃុំព្រែកទំលាប់ ស្រុកលើកដែក ខេត្តកណ្តាល។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ យើងរស់នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ហើយពេលនោះក្រុម ប៉ុល ពត គម្រោងយើងបែកគ្នាដោយបញ្ជូនខ្ញុំនិងកូន ស្រីខ្ញុំឈ្មោះ ណេង ក្រវ៉ាន់ ទៅភ្នំត្នោត ចំណែកឯប្អូននៅភូមិព្រៃផ្លោប។ គំនិតពិពេលនោះមក នាងខ្ញុំមិនដែលបានជួបគាត់សោះ មិនដឹងថាគាត់នៅរស់ឬ ក៏ក្រុម ប៉ុល ពត យកគាត់ទៅឯណាទេ។ ប្រសិនបើប្អូនឃើញឬស្គាល់ប្អូននាង ខ្ញុំឈ្មោះ មូល វង្សបណ្ឌិត ហៅ ណេង។ សូមទំនាក់ទំនងមកនាងខ្ញុំតាមទូរស័ព្ទ លេខ ០១១ ៦២០ ៧៩៩ ឬផ្ទះលេខ១ ផ្លូវ៥៤២ សង្កាត់ទួលគោក១ ខណ្ឌទួលគោក ក្រុងភ្នំពេញ។

ចំណុចរបស់ដំបូងក្នុងចម្រុះចម្រាសថាការបង្កើត

ដំណើរការទៅមុខរបស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហម

ប្រហែលជាត្រូវការពេលវេលាត្រឹមតែ១៣ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីរំលាយចោលកិច្ចការដែលបានធ្វើរាប់ទសវត្សរ៍មកហើយ ដើម្បីដាក់ទោសជនដែលទទួលខុសត្រូវពីបទឧក្រិដ្ឋនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ ចាប់ពីថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ដល់ថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១នេះ ដីកាមួយពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានិងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានដ៏ចម្រុះចម្រាសគ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ អនុក្រឹត្យ ខេលី និងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង និងដំណឹងមរណភាពរបស់ប្រធានកិច្ចការសធារណៈ រាជសម្បត្តិ បានឲ្យមានការផ្ដោតយ៉ាងម៉ោងមុតទៅលើភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៃដំណើរការតុលាការដែលត្រូវបានរំពឹងទុកថានឹងនាំមកនូវជោគជ័យដ៏សំខាន់មួយ បើទោះបីជាកិច្ចការមួយចំនួនរបស់សាលាក្តីនេះមានបញ្ហាខ្លះៗក៏ដោយ ។ ឥឡូវនេះ ដោយសារតែការផ្លាស់ប្តូរដ៏ឆាប់រហ័សមួយនេះ ក្តីសង្ឃឹមថានឹងនាំទៅរកភាពរីកចម្រើនទៀតនៅលើវិថីដ៏លំបាកនោះអាចនឹងមានភាពលំបាកលំបិន ។

កាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កន្លងទៅ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ យូ ប៊ុនឡេង និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដង់ដាតិអាឡិម៉ង់ សៀកហ្សាយ បានបិទការស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿង០០៣ (០០៤កំពុងធ្វើការស៊ើបអង្កេត) ខណៈពេលមានការបោះប្រកាន់ថាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានធ្វើបទសម្ភាសសាក្សីដោយអន្តរសា ទស្សនាទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មភ្លាមៗ ស្រាវជ្រាវនៅការិយាល័យរបស់ខ្លួនដោយមិនសូវមានភាពច្បាស់លាស់ និងឥទ្ធិពលនៃសម្ភាសនាបាយផង ។

កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា កន្លងទៅថ្មីៗនេះ លោក អនុក្រឹត្យ ខេលី បានចេញសេចក្តីប្រកាសមួយដោយគាំទ្រឲ្យមានការបោះប្រកាន់ទៅលើសំណុំរឿងថ្មីៗទាំងអស់នោះដោយបញ្ជាក់ថាភស្តុតាងនៃឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបន្ថែមទៀតអាចនឹងកើតឡើង ហើយត្រូវ

ទាមទារឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតនៃទីតាំងដែលបទឧក្រិដ្ឋបានកើតឡើង និងការសម្ភាសសាក្សី ។ ក្នុងរយៈពេល២៤ម៉ោងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង បានចេញសេចក្តីប្រកាសមួយផ្សេងទៀតដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អនុក្រឹត្យ ខេលី ដោយគ្មានជម្រាបជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិជាមុនឡើយ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង បានគាំទ្រសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមដែលថាការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតអាចនឹងលើសពីយុត្តាធិការច្បាប់របស់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមដោយបញ្ជាក់តែពីករណី “មេដឹកនាំខ្ពស់” និង “ជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ប៉ុណ្ណោះ ។

មួយថ្ងៃក្រោយមក រាជ សម្បត្តិ ទទួលមរណភាពភ្លាមៗ ដោយជំងឺទាក់ទងនឹងការដាច់សរសៃឈាមខួរក្បាលធ្ងន់ធ្ងរ ។ អ្នកសង្កេតការណ៍មួយចំនួនបានអះអាងថា សម្ពាធពីតុលាការអាចរួមចំណែកធ្វើឲ្យ រាជ សម្បត្តិ ដែលទទួលបានការគោរពនិងជាអតីតនិស្សិតពីសាកលវិទ្យាល័យកូឡុំបៀ និងជាអតីតអ្នកសារព័ត៌មានរូបនេះទទួលគ្រោះថ្នាក់ដល់ជីវិតបែបនេះ ។

លទ្ធផលនៃព្រឹត្តិការណ៍ដែលគួរឲ្យសោកសង្រេងទាំងអស់នេះត្រូវមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត ។ ឥរិយាបថរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិរួមបញ្ចូលទាំងឥរិយាបថរបស់ចៅក្រមគឺជាសញ្ញាណមិនល្អមួយដល់អនាគតរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមនេះ ។ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់តុលាការគឺជាភាពស្មុគស្មាញ និងជាលទ្ធផលនៃការសម្ភាសនាបាយផង ។ អ្វីដែលអាចជះឥទ្ធិពលដល់សាលាក្តីខ្មែរក្រហមពីសម្ភាសនាបាយនេះគឺទាក់ទងទៅនឹងដំណើរការសម្រេចចិត្តដែលអាចរំលងស្ទុះមិនឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតចំពោះករណី០០៣ និង០០៤ និងករណីផ្សេងទៀត ។

ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រាកដមានការបើកសិទ្ធិឲ្យចូលរួមពីសំណាក់ភាគីរដ្ឋប្បវេណីដែលមាននៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ

កម្ពុជានេះដែលជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យសុំដើម្បីក្លាយជាភាគី រដ្ឋប្បវេណីក្នុងដំណើរការកាត់ទោស ។ ប៉ុន្តែអ្នកទាំងនោះត្រូវតែ ដាក់ពាក្យសុំឲ្យបានក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃដែលសហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតជម្រាបមកសហព្រះរាជអាជ្ញា ។ ថ្ងៃកំណត់នេះគឺថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភានេះ ។ ទោះបីជាមិនអាចមានថ្ងៃនោះឬក៏ថ្ងៃនោះបានកន្លង ផុតទៅហើយក្តី ពេលដឹកចិត្តដើម្បីទុកឱកាសឲ្យជនរងគ្រោះដាក់ ពាក្យសុំ ព័ត៌មានដឹកចិត្តដែលបានប្រកាសជាសាធារណៈអំពីករណី ០០៣និង០០៤ ហើយនិងដល់លំបាកនៃការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីឲ្យប្រជាជនទូទៅអាចទទួលបានព័ត៌មាន ទាំងនោះរឹតតែធ្វើឲ្យពេលវេលា១៥ថ្ងៃនោះកាន់តែខ្វះខាតទៅទៀត ដើម្បីទទួលបានការឆ្លើយតបពីអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ។ បន្ថែមទៅនឹង អង្គហេតុពិតទាំងអស់នោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបាន ផ្តល់សិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសម្រេចយ៉ាងទូលំទូលាយមួយដើម្បីបញ្ជាក់ ថាតើភាគីបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចធ្វើអន្តរាគមន៍ ហើយជាលទ្ធផល នៃការដាក់ពាក្យសុំដូច្នេះគឺទំនងជាប្រកាសមុនសេចក្តីប្រកាសបិទ ការស៊ើបអង្កេតរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែមេសាទៅទៀត ។ លើសពីនេះទៅទៀត សិទ្ធិក្នុងបណ្តឹងទទួលបាន ទៅកាន់អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចកែប្រែលទ្ធផលនៃការធ្វើសេចក្តី សម្រេចដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្តល់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

ដោយក្តី ជារួម ព្រឹត្តិការណ៍កាលពីខែមុនកំពុងតែផ្តល់ លទ្ធផលដ៏ចម្លែក ។ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា (ថ្ងៃតែមួយ ដែលកំណត់ថាពេលវេលាសម្រាប់ជនរងគ្រោះធ្វើអន្តរាគមន៍ ដោយដាក់ពាក្យសុំជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផុតកំណត់) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាបន្ទាបដើម្បីបញ្ជាក់ទៅ លើព័ត៌មានដែលភ្នាក់ងារការស៊ើបអង្កេតកម្ពុជាថាសហព្រះរាជអាជ្ញា អន្តរជាតិប្រហែលជាត្រូវទទួលសកម្មភាពប្រមាថដោយការបន្ត ស្នើឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង០០៣និង០០៤ ។ នៅក្នុង សេចក្តីប្រកាសមួយកាលពីថ្ងៃទី១៨ ឧសភា កន្លងទៅ សហចៅក្រម បានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សហព្រះរាជ អាជ្ញាអន្តរជាតិ អេនឌ្រូ ខេលី “បានរំលោភទៅលើវិធាន រក្សាការសម្ងាត់របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” និង “ខូចខាតមូលដ្ឋានច្បាប់” ។ សហចៅក្រមបានចេញដីកា

ឲ្យលោក អេនឌ្រូ ខេលី “ដកផ្នែកខ្លះនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍” ដែលរំលោភទៅលើវិធានច្បាប់ ។ តើនេះអាចជាដីកាប្រមាថ ឬទេ? ប្រសិនបើវាគឺជាការពិតនោះ រឿងរ៉ាវដែលស្ថានមិនដល់ ប្រហែលជានឹងកើតមានគឺថា តុលាការដែលត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បី ដាក់ឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះទុក្ខដង្ហើមសាហាវព្រៃផ្សៃរបស់ ខ្មែរក្រហមបែរជាកែប្រែដំណើរការនីតិវិធីទៅប្រឆាំងនឹងសហ

លោក អេនឌ្រូ ខេលី និងលោក ឆាន់ យូ

ព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្វែងរកការស៊ើបអង្កេតទៅលើទុក្ខដង្ហើមនោះ ។ តើវាអាចនឹងបណ្តាលឲ្យមានលទ្ធផលដែលមិនអាចស្មានដល់និង អាក្រក់ជាងនេះឬទេ?

អ្នកដែលមិនដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការនិងដំណើរ ការរបស់តុលាការរហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្នយល់ដឹងតិចតួចពីប្រព័ន្ធ ដ៏ស្មុគស្មាញនៃដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង តុលាការកម្ពុជា ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្វីដែលសំខាន់គឺអ្នក

ដែលនៅក្រៅប្រទេសកម្ពុជាចាំបាច់ត្រូវតែយល់ដឹងពីការពិតមួយ គឺ : សំឡេងរបស់ជនរងគ្រោះប្រហែលជានៅស្ងាត់ស្ងៀមជារៀងរហូត ហើយកិច្ចខំប្រឹងប្រែងដ៏យឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវប្រហែលជាត្រូវការគ្រប់គ្រងរបស់ចៅក្រមធ្វើឱ្យខូចរហូត ។ ការចោទប្រកាន់ ខូច និងការចោទប្រកាន់ផ្សេងទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២គឺជាលទ្ធផលចម្បងតែមួយនៃកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់

រដ្ឋប្បវេណីក៏ នៅរវល់ម៉ោង៤ល្ងាច ថ្ងៃពុធ ទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១១ ។

អនុប្រធាន ខេលី បានលើកឡើងថា មានតែយើងដែលជាមេធាវីទើបអាចកាត់បន្ថយជនរងគ្រោះនៃទម្រង់កម្មវិធីក្របមាតិកាស្ថិតនៅក្នុងនិយមន័យច្បាស់មួយ ។ ខេលី បានបកស្រាយនិយមន័យនោះនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ខ្លួនថាជា “មនុស្សម្នាក់ ឬអង្គភាពច្បាប់មួយដែលទទួលបាននូវរបបស្ម័គ្រចិត្តសម្ភារឬផ្លូវចិត្តដែលបណ្តាលមកដោយផ្ទាល់ពីទម្រង់កម្មវិធីយ៉ាងហោចណាស់” ។ តើមានជនរងគ្រោះប៉ុន្មាននាក់ដែលយើងមិនដឹងថាស្ថិតនៅក្នុងក្រុមនោះពីព្រោះច្បាប់បានធ្វើឱ្យអ្នកដែលទទួលបានការឈឺចាប់ដោយផ្ទាល់ពីកណ្តាប់ដៃខ្មែរក្រហម : មិនដឹងពីថ្ងៃដុតកំណត់ប្តឹងឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមដែលទំនងជាអាចបណ្តាលឱ្យរកឃើញជនរងគ្រោះដែលតុលាការនឹងជួយរកយុត្តិធម៌ឱ្យ ។ មានតែអ្នកដែលមិនយល់ពីតម្លៃទើបគាំទ្រលទ្ធផលដែលមិនសមរម្យបែបនេះឬអះអាងថាវាស្របនឹងគោលដៅនៃការបង្កើតតុលាការនេះឡើង ។ ជនរងគ្រោះនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ប៉ុន្មានសប្តាហ៍មុនស្ថិតនៅឆ្ងាយពីអ្នកដែលត្រូវបានកំណត់ដោយលក្ខន្តិកៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ អ្នកទាំងនោះក៏រួមមានអ្នកដែលគាំទ្រវិធានច្បាប់និងជឿថាការដាក់ឱ្យមានអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរគឺជាជម្រើសត្រឹមត្រូវមួយ ។

អ្វីដែលធ្វើឱ្យយើងមិនរីករាយគឺការស្ទាបយ៉ាងឆាប់រហ័សរបស់ រាជ សម្បត្តិ ។ អ្វីដែលកើតឡើងប៉ុន្មានសប្តាហ៍មុនគឺជារឿងមិនល្អសម្រាប់តុលាការ ។ ជាសរុប រាជ សម្បត្តិគឺជាអ្នកក្លាហានក្នុងការអប់រំ និងផ្តល់ព័ត៌មានដល់សាធារណជន ។ មួយសប្តាហ៍មុនមរណភាពរបស់លោក រាជ សម្បត្តិ តុលាការបានដំណើរការដោយបំបិទសំឡេងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងជនរងគ្រោះ ។ ជាមួយគ្នានោះដែរ សំឡេងសំខាន់បំផុតនៅតុលាការដែលកន្លងមក រាជ សម្បត្តិ ជាអ្នកផ្តល់កម្រិតប្រែជាស្វាត់ស្វៀមដែរនាពេលឥឡូវនេះ ។ យើងទាំងអស់គ្នាមានទុក្ខកម្រិតណាទៅ!

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាគឺជាលទ្ធផលដែលសំខាន់ ប៉ុន្តែវាក៏ជាលទ្ធផលដែលស្ថិតនៅឆ្ងាយពីអ្វីដែលគួរតែកើតឡើង ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុប្រធាន ខេលី យល់ពីការពិតនៃភាពអាក្រក់នេះដែលគាត់បានបង្ហាញនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់ខ្លួនថា “ស្នើឱ្យមានការពន្យារពេលថ្ងៃដុតកំណត់” ហើយក៏ព្យាយាមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានសក្តានុពលថាគាមច្បាប់ “ថ្ងៃដុតកំណត់សម្រាប់ទទួលពាក្យបណ្តឹងដើមបណ្តឹង

ខ្មែរក្រហមឆ្លៀតខ្ញុំ

ខ្ញុំសុំឃុំសំបួរ ស្រុកប្រសូតិ ស្ថិតក្នុងតំបន់សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបានបួសជាសង្ឃ ស្របពេលដែលខ្មែរក្រហមបានចូលមកគ្រប់គ្រងដឹកនាំនិងយោសនាឈោបាយក្នុងមូលដ្ឋានខ្ញុំដែរ ។ ខ្ញុំបានឃើញក្មេងជាច្រើនដែលរស់នៅក្នុងភូមិបោះបង់ការសិក្សារៀនសូត្រ ដោយសារតំបន់ខ្ញុំជាសមរភូមិប្រឆាំងប្រឆាំងរវាងរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ និងចលនាបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហម ។

នៅតំបន់រំដោះ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រ លេខនព្វន្តដែលខ្ញុំបានចេះចាំខ្លះៗពីសាលាដល់ក្មេងៗនិងព្រះសង្ឃមួយចំនួននៅក្នុងវត្តសំបួរ ។ ប៉ុន្តែពេលនោះ ខ្ញុំ និងព្រះសង្ឃមួយចំនួនក៏ជួបការលំបាកច្រើនណាស់ដែរ ព្រោះមានកម្មាភិបាលយោសនាស្រុក កម្មាភិបាលសេដ្ឋកិច្ចឃុំ ឈ្មួញមួយចំនួនតែងតែមាក់ឆាយ និងជេរប្រមាថដល់ព្រះសង្ឃ និងព្រះពុទ្ធសាសនាដោយប្រើពាក្យធ្ងន់ៗថា “សាសនាព្រះពុទ្ធក៏ជាសាសនារបស់របបមូលធន ។ ព្រះសង្ឃមិនបានធ្វើពលកម្មទេ ហើយរស់នៅស្រួលក្នុងកុដិ សាលា (ផ្ទះក្បឿង) ឬ ជាជ្រូករង់ចាំតែអាហារដែលផ្តល់ពីប្រជាជន ឬជាឈ្មួញជញ្ជក់ឈាមប្រជាជន ជាព្រះសង្ឃដូចពួកនាយទុនដែរ” ។

ទោះបីមានការរើសអើងយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏គណៈស្រុកប្រសូតិឈ្មោះ ចាន់ សាម៉ែន ចេញជាលិខិតបណ្តោះអាសន្នមួយទទួលស្គាល់ខ្ញុំជាបុគ្គលិកសិក្សាដែរ ។ ចាប់ពីពេលនោះមក ខ្ញុំសង្កេតឃើញខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមអប់រំប្រជាពលរដ្ឋអំពីការដោះដានវណ្ណៈរហូតដល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ។ នៅពេលជាមួយគ្នានោះ ខ្ញុំធ្វើជាបុគ្គលិកសិក្សាបណ្តោះអាសន្នក៏ត្រូវខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឲ្យចូលរួមរៀនវគ្គនយោបាយខ្លីៗទាក់ទងនឹងរបបកុម្មុយនីស្តដែរ ។ ដំបូងខ្ញុំត្រូវរៀនពីការឆ្លើយសតិអារម្មណ៍ នយោបាយ បដិវត្តន៍ បន្ទាប់មករៀនពីឯកសារលោក ទស្សនៈបដិវត្តន៍ដែលបែងចែកជាប្រាំវណ្ណៈនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាគឺវណ្ណៈសត្វភូមិ នាយទុន អធន កសិករ

និងវណ្ណៈកម្មករ ។ នៅក្នុងវណ្ណៈនីមួយៗ អ្នកឡើងខ្ពស់នៃកញ្ចក់ឲ្យយើងឃើញច្បាស់លាស់ថា វណ្ណៈកម្មករ កសិករ សត្វនៅក្រោមការដឹកនាំពីវណ្ណៈលើ ។

ពេលនោះ ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមបណ្តុះឲ្យយើងចងកំហឹងទៅលើវណ្ណៈដែលដឹកនាំ រួមជាមួយសាសនាក្នុងសង្គមកម្ពុជាដែរ ដោយលើកឡើងថា សាសនាឥតបានការ និងគ្មានប្រយោជន៍សម្រាប់សង្គមទេ ។ ក្រោយមក គណៈបម្រើប្រជាជនឃុំ ឈ្មោះ

រូបថតរាប់ពីក្មេង ភិក្ខុ អ៊ុម ពិសិដ្ឋ ៥នាក់នៅទីក្រុងបាត់ដំបងឆ្នាំ១៩៧១
ពេលរៀននៅវត្តព្រហ្មវិន ហៅវត្តកកោ

ដល់ (មិនចាំបាច់) ដែលចូលចិត្តដឹកស្រា តែងតែចោទអ្នកស្រុកថា ជានាយទុន និងនិយាយវាយប្រហារលើព្រះសង្ឃកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ ។

ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមពង្រឹងជំហរដល់អ្នកដឹកនាំនិងអ្នកគ្រប់គ្រងភូមិឃុំស្រុកជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងតំបន់ដែលរំដោះបាន ។ ដោយឡែកខ្ញុំជាបុគ្គលិកបណ្តោះអាសន្នក៏ខ្មែរក្រហមបំពាក់បំប៉នឲ្យយល់ពីមាតិកាសំបង់ដីវត្តន៍ដែលត្រូវយកទៅបង្ហាត់បង្រៀនដល់កុមារៗដែរ ។ ប៉ុន្តែ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៤ កងទ័ព លន់ នល់ បើកយុទ្ធនាការវាយមកដល់វត្តខ្ញុំ ហើយបានកៀរខ្ញុំ និងប្រជាជនទៅនៅតំបន់របស់ លន់ នល់ គ្រប់គ្រងវិញ។ ពេលនោះ ខ្ញុំឃើញបណ្តាភារមួយចំនួនបានដាក់លក់សៀវភៅកាន់តែច្រើនទាក់ទងរបបកុម្មុយនីស្ត ដោយខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ទៅលើសៀវភៅមួយក្បាលមានចំណងជើងថា «លទ្ធិព្រះពុទ្ធសាសនា និងរបបលទ្ធិកុម្មុយនីស្តនិយមនៅប្រទេសចិន» និងសៀវភៅមួយចំនួនទៀត ។ ខ្ញុំនៅចងចាំថា សៀវភៅទាំងនេះសរសេរទាក់ទងនឹងគណៈប្រតិភូចំនួនប្រាំមួយរូបដែលបានទៅទស្សនកិច្ចប្រទេសចិន ។

ខ្ញុំនៅក្នុងតំបន់ លន់ នល់ គ្រប់គ្រងរហូតដល់ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលពេលនោះខ្ញុំនៅជាសមាជិកស្នាក់នៅសិក្សារៀនសូត្រនៅសាលាពុទ្ធិកសិក្សានៅឆ្នើយ ។ សភាពការណ៍ចាប់ផ្តើមជ្រួលប្របល់ និងពុំមានពុទ្ធបរិស័ទ ឬអ្នកស្រុកយកចង្កាន់ទៅប្រគេនព្រះសង្ឃទេ ដូច្នេះព្រះសង្ឃត្រូវរកចង្កាន់ដោយខ្លួនឯងម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំមានក្មេងបីនាក់កំពុងសិក្សានៅបឋមសិក្សា និងវិទ្យាល័យ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និងឧបត្ថម្ភពីខ្ញុំទៀត ។ ខ្ញុំបានមកទៅលើដីវត្តរស់នៅរបស់យើងដែលជួបការលំបាក ដូច្នេះខ្ញុំត្រូវស្វែងប្រមូលយកអង្ករនៅក្នុងវត្តទាំងអស់មកផ្គត់ផ្គង់ក្មេងទាំងនោះ ប៉ុន្តែ យើងពុំមានអាហារគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ហូបប្រចាំថ្ងៃទេ រហូតដល់ថ្ងៃ១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ។

នៅថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ក្មេងៗមានបាយតែមួយបានសម្រាប់ហូប ចំណែកខ្ញុំត្រូវអត់អាហារពេញមួយថ្ងៃ ។ យើងទាំងអស់គ្នាស្ថិតនៅក្នុងភាពចលាចល ដូច្នេះយើងមិនអាចដាំបាយហូបបានទេ ។ យើងចាកចេញពីវត្តទាំងអស់គ្នា ។ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរទៅក្រុងស្វាយរៀង ស្រាប់តែមកដល់ឃ្លាំងស្តុកគ្រឿងយុទ្ធភ័ណ្ឌ

យោធាមួយកន្លែងរបស់កងទ័ព លន់ នល់ ត្រូវអ្នកគ្រប់គ្រងនៅទីនោះដាក់មិនបំផ្លាញគ្រាប់ទាំងនោះចោល ។ ខ្ញុំរួមជាមួយនឹងមិត្តភក្តិបួននាក់ទៀត ចាប់ផ្តើមភ័យស្ទន់ស្ទាបព្រោះឃ្លាំងនោះមានចម្ងាយប្រមាណតែ២០០ ម៉ែត្រប៉ុណ្ណោះពីខ្ញុំ ។ ខ្ញុំក្រឡេកឃើញលូទឹកមួយមានទឹកដក់ពេញព្រៀប ហើយមានថ្នល់ខ្ពស់អាចការពារខ្លួនបាន ខ្ញុំក៏នាំគ្នាលោតចុះទៅក្នុងទឹកនោះ ។ ប៉ុន្តែពេលចុះដល់ក្នុងទឹកភ្លាម ធ្វើឲ្យយើងកាន់តែភ័យខ្លាចថែមទៀតព្រោះខ្ញុំឃើញកាំភ្លើង គ្រាប់បែក សម្លៀកបំពាក់របស់ទាហាន លន់ នល់ នៅរាយប៉ាយពាសពេញទីនោះ ។ បន្ទាប់ពីស្ទូរដុះស្លាប់ស្លាត់ ខ្ញុំក៏បន្តដំណើរទៅមុខទៀត ។ ស្របពេលនោះ យោធាខ្មែរក្រហមក៏បញ្ជាឲ្យអ្នកស្រុកអ្នកភូមិជម្លៀសចេញពីក្នុងផ្ទះដែរ ដោយបានប្រាប់ថា មិនបាច់យកអីវ៉ាន់ទៅជាមួយច្រើនទេ ព្រោះចេញទៅរយៈពេលខ្លីប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រជាជនមួយចំនួនដែលជឿការឃោសនានោះយកតែសម្លៀកបំពាក់ចាស់ៗ និងអង្ករបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះដាក់ក្នុងកាវ៉ិន ។ ចំណែកខ្ញុំដែលបានជួបប្រទះព្រឹត្តិការណ៍ដុះឃ្លាំងគ្រាប់នោះ ក៏បានបោះចោលសម្ភារដែលសេសសល់នៅក្នុងខ្លួនទាំងអស់ចោលដែរ ។ ដោយឡែកកុមារពីរនាក់និងយុវជនម្នាក់រើសយកសម្លៀកបំពាក់ដែលគេបោះបង់ចោលតាមដូរមកទុក ខ្ញុំក៏ណែនាំឲ្យគេបោះចោលទាំងអស់ដែរ ។

ខ្ញុំមានបំណងធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតវិញ ប៉ុន្តែយោធាខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាឲ្យយើងទៅត្រង់ និងហាមបត់ឆ្វេងឬស្តាំ ។ ពេលនោះខ្ញុំគិតថាបើទៅត្រង់តាមបញ្ជាយោធាខ្មែរក្រហមនោះខ្ញុំនឹងទៅកាន់តែឆ្ងាយពីផ្ទះ ។ ម្យ៉ាងខ្ញុំនឹងទៅរស់នៅតំបន់ដែលមានខ្មែរក្រហមមកពីតំបន់ផ្សេងគ្រប់គ្រង ដែលអាចមានដល់វិបាកទៅថ្ងៃមុខ ព្រោះអង្គការចាប់ផ្តើមស្រាវជ្រាវ និងសម្លាប់ចោលអ្នករស់នៅក្នុងតំបន់ខ្លាំង (តំបន់ លន់ នល់) ជាបន្តបន្ទាប់ ។ ឆ្លៀតទឹកសាសនាមនុស្ស ខ្ញុំក៏ដើរវាងតាមផ្លូវកាត់ត្រឡប់មករកផ្ទះវិញ ស្រាប់តែយោធាខ្មែរក្រហមក្រឡេកឃើញក៏បាញ់មកលើយើងទាំងប្រាំនាក់ ។ ខ្ញុំមានការភ័យខ្លាចយ៉ាងខ្លាំង រួចហើយក៏ឡើងមកដើរលើផ្លូវធំតាមបញ្ជារបស់គេវិញ ស្រាប់តែយោធាខ្មែរក្រហមដោតគ្រាប់កាំភ្លើង M៧៩ ស្តាត់ផ្លូវយើងបន្ថែមទៀត ។ ខ្ញុំក៏នាំគ្នាទៅលាក់ខ្លួននៅក្នុងអូរមួយដែលមានចម្ងាយ

ប្រហែលជាច្រើនរយម៉ែត្រពីយោធានោះ ។ ក្រោយមក យើងនាំគ្នា ក្រាបក្រោមដើមគ្រែដើម្បីគេចចេញពីកន្លែងនោះ ។

នៅតាមផ្លូវខ្ញុំបានឃើញសាកសពមានសភាពហើម រលួយ (ប្រហែលជាស្លាប់នៅថ្ងៃ១៣-១៤ ខែមេសា) និង សាកសពខ្លះទៀតក្រៀមស្លុតនៅនឹងដី ។ ចាប់តាំងពីពេលនេះមក ខ្ញុំឈប់ខ្លាចខ្លាចបិសាចរហូត ។ ខ្ញុំធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ទន្លេវ៉ែក ដែលយើងមិនធ្លាប់ស្គាល់ និងមិនធ្លាប់ដឹងពីភូមិសាស្ត្រ ដែល សម្បូរដោយជប់ (ជាល្បាប់លាយជាមួយទឹកហូរចេញពីក្នុងដី ដែលអាចបណ្តាលឲ្យយើងផុស ឬលង់ស្លាប់នៅពេលយើងដើរ លើវា) ។ ខ្ញុំចុះដើរលើដីនោះភ្លាមៗស្រាប់តែផុតចុះក្រោម ពេល នោះ មិត្តភក្តិខ្ញុំម្នាក់ (បច្ចុប្បន្នធ្វើជាទាហាននៅទីក្រុងភ្នំពេញ) បានប្រញាប់ប្រញាល់ហុចឈើឲ្យខ្ញុំគោរ ។ ខ្ញុំប្រែប្រួលទីតាំងខ្លួន កុំឲ្យស្រុកខ្លួនចុះទៅក្រោមទៀត រួចហើយផ្អាកខ្លួនលើកកំហុតដល់ មាត់ច្រាំង ។ បន្ទាប់មក យើងក៏ដើរទៅរកកន្លែងដែលមានដីរឹង ដើម្បីឆ្លងវិញ ប៉ុន្តែយើងដើរមិនបានឈ្ងៃទេ ព្រោះយើងអស់ កម្លាំងណាស់ហើយ ។ យើងបន្តចិត្តអង្គុយតាមមាត់ច្រាំងនៃ ទន្លេវ៉ែកទាំងអស់អាហារ និងនៅក្រោមកម្តៅថ្ងៃក្តៅហែន និងមាន ដីហុយសំពោង ។ យើងមានអារម្មណ៍ម្នាស់យ៉ាងខ្លាំង ព្រោះដូច ជាម្ចាស់ប្រមាណតែបួនគីឡូម៉ែត្រប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែយើងធ្វើដំណើរ រហូតដល់ពេលព្រលប់ទើបទៅដល់ផ្ទះអ្នកភូមិ ។

ពេលនោះនៅជាប់នឹងខ្លួនខ្ញុំមានថ្នាំពេទ្យពីរប្រអប់ ដែល ខ្ញុំទិញគ្រឿងទុកនៅពេលមានជំងឺ ឬមានរបួសដែលបង្កឡើង ដោយសង្គ្រាម ព្រោះខ្ញុំចេះព្យាបាលខ្លះដែរ ។ ប៉ុន្តែ ពេលជម្ងឺស ចេញដំបូង ខ្មែរក្រហមរឹបអូសយកថ្នាំព្រមទាំងឆែកឆេរកសម្ភារ និងប្រាក់ដែលនៅជាប់ក្នុងខ្លួនថែមទៀត ។ ខ្ញុំជាសមណសិស្ស ខ្ញុំអត់មានយកអ្វីតាមជាមួយទេ គឺមានតែថ្នាំ ស្បែកកៅស៊ូសរសេរ វ៉ែនតាក្រមររបស់សម្តេចសង្ឃរាជ ជួន ណាត ទាំងពីរភាគ និងសម្ភារសិក្សាបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ។ ប៉ុន្តែខ្មែរក្រហមបាន ឆែកឆេរឃើញប្រជាជនខ្លះមានសេសសល់លុយ (លុយរូបកោ ឬទូលខ្ពស់) ធ្វើឲ្យខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមរឹតបន្តឹងប្រជាជនតាំងពី ពេលនោះមក ។

យើងបានមកដល់វត្តសុខាម ដែលជាមូលដ្ឋានបន្តែក

របស់បដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហមតាំងពីសង្គ្រាម ។ ពេលខ្មែរក្រហមបានឲ្យ យើងចូលទៅក្នុងវត្តនោះ ខ្ញុំឃើញទីធ្លាវត្តពោរពេញដោយនាយ ទាហាន ពលទាហាន សិល្បករ តន្ត្រីករ មន្ត្រីរាជការរបប សាធារណរដ្ឋខ្មែរដែលខ្មែរក្រហមហៅទៅរៀនសូត្រ ។ ប៉ុន្តែ ការរៀនសូត្ររបស់ខ្មែរក្រហមមិនមានអ្វីក្រៅតែពីរកទសរក អង្ករបូបប្រចាំថ្ងៃទេ ។ ខ្ញុំស្នាក់នៅក្នុងវត្តបានរយៈពេលប្រហែល មួយសប្តាហ៍ ឃើញស្ថានភាពរស់នៅកាន់តែលំបាកវេទនា ព្រោះ ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលនិស្សិត សិស្ស ពីរបបសាធារណរដ្ឋ ឬ (តំបន់ខ្លាំង) ចូលមកនៅក្នុងវត្តថែមទៀត ដូច្នេះកំណើនមនុស្ស និងអ្នកក្របក្រងសន្តិសុខកាន់តែច្រើនឡើងដែរ ។ ចំណែកព្រះ សង្ឃនៅវត្តនោះ ខ្មែរក្រហមបញ្ជាឲ្យចេញពីកុដិសាលាដើម្បីយក កន្លែងសម្រាប់ផ្ទុកសម្ភារនិងមន្ទីរសន្តិសុខវិញ ។

នៅទីនោះ ការផ្គត់ផ្គង់អាហារចំពោះប្រជាជនកាន់តែ ខ្វះខាត ចំណែកស្ថានភាពរស់នៅក៏កាន់តែលំបាកឡើងៗដែរ ។ រហូតដល់ក្រោយមក មានតែរបបបបរាវៗប៉ុណ្ណោះសម្រាប់ ប្រជាជន និងគ្រូដេកលើស្លឹកឈើ ឬដេកផ្ទាល់នៅនឹងដីតែម្តង មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះខ្មែរក្រហមថែមទាំងហាមដាច់ខាតមិនឲ្យចេញ ក្រៅវត្តទៀត ។ ប្រជាជនណានៅកន្លែងណាគ្រូប្រើសំរៅ នៅ កន្លែងហ្នឹង ប្រសិនបើមានហានិភ័យចេញពីបរិវេណវត្តគ្រូ ទទួលខុសត្រូវខ្លួនឯង ឬគ្រូបាញ់សម្លាប់ចោលតែម្តង ។ ខ្ញុំឃើញ ទិដ្ឋភាពមួយចំនួនដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំសោកស្តាយនៅពេលខ្មែរក្រហមឲ្យ ខ្ញុំចេញពីវត្តសុខាមមកនៅវត្តសំបួរដែលខ្ញុំធ្លាប់បួសរៀន ព្រោះពេលនៅដល់វត្តសំបួរភ្លាម ខ្ញុំឃើញមានយោធាខ្មែរក្រហម រស់នៅពាសពេញ ចំណែកកុដិ សាលា កម្ពីរក្បួន ខ្នាត សាស្ត្រា បាលី គ្រូបានបំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីអស់ ។

ខ្ញុំរស់នៅវត្តសំបួររហូតដល់ខែកក្កដា ទើបកម្មាភិបាល ខ្មែរក្រហមម្នាក់ឈ្មោះ សម្បត្តិ (មកពីតំបន់ផ្សេង) បញ្ជាឲ្យព្រះសង្ឃ សឹក និងចេញពីវត្តទាំងអស់ ។ សម្បត្តិ លើកឡើងថា «យើង មានការនឿយណាយ និងឆ្កែតឆ្កន់នឹងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ ដូច្នេះ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គចេញទៅធ្វើការងារខាងវិស័យកសិកម្ម ដើម្បីកសាងជាតិ» វិញ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំមិនមានទោអារទេ គឺមានតែក្រណាត់សប្រវែងពីរម៉ែត្រប៉ុណ្ណោះ ចំណែកប្រជាជន

រស់នៅមូលដ្ឋានក៏ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យដើរចេញចូលដោយសេរីដែរព្រោះខ្លាចកេងឆៀងផ្សិតព្រះសង្ឃ។ ប៉ុន្តែមានបងប្អូននៅជិតវត្តម្នាក់បានដឹងពីការផ្សិតនេះរួចហើយគាត់រត់ទៅយកខោអាវរបស់ឪពុកគាត់មកឲ្យខ្ញុំស្លៀកពាក់។

ស្របពេលខ្មែរក្រហមរៀបចំផ្សិតនោះ ក៏មានព្រះសង្ឃជាន់ខ្ពស់ព្រះនាមថា ធន់ វ៉ាន់ គង់នៅវត្តទួលពោធិ៍សាត់ដែរ។ ខ្មែរក្រហមយកលោក ធន់ វ៉ាន់ មកជាគំរូឲ្យយើងធ្វើតាម ព្រោះលោកជាប្រសិទ្ធិសង្ឃជាន់ខ្ពស់ ប៉ុន្តែតាមពិត លោក ធន់ វ៉ាន់ ក៏ត្រូវខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យស៊ីកែវដែរ។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ ព្រះសង្ឃប្រមាណ ៣០-៤០ អង្គគង់នៅក្នុងវត្តសំបួរត្រូវបានផ្សិត និងចាក់ចេញពីវត្តហើយកងឈូបចាប់ផ្តើមធ្វើរបបការពារមិនឲ្យមនុស្សចេញចូលទៀតឡើយ។ ពេលនោះខ្ញុំយកបានសៀវភៅសរសេរតែប្រាំមួយក្បាលទេ។ ពេលខ្ញុំទៅដល់ផ្ទះ អ្នកស្រុក-អ្នកភូមិយំសោកស្តាយខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំងព្រោះលែងឃើញខ្ញុំគង់នៅក្នុងវត្តដូចពីពេលមុនទៀត។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើម្នាក់ទៀតបានឃើញខ្ញុំនៅក្នុងវត្តនេះ គេនឹងតាមដានរកកំហុសយើង និងចោទយើងថាជាប់កម្រិតរបបចាស់មិនខាន។ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យចូលក្នុងកងចល័តយុវជនយុវសំបួរ ធ្វើការងាររុករានស្ទឹង និង ដេរខោអាវ។ ក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យចូលកងចល័ត ព្រោះខ្ញុំធ្វើការងារម៉ឺងម៉ាត់ និងមិនសូវនិយាយលេងសើចជាមួយនារី។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ ពេលខ្ញុំកើតជំងឺគ្រុនចាញ់ ពេទ្យស្រុកប្រសូតិព្យាបាលខ្ញុំដោយឲ្យលេបថ្នាំអាចម៍ទន្សាយ និងថ្នាំទឹកប៉ុន្តែពេលនោះពុំមានអគារ ឬបន្ទប់សម្រាកទេ ក៏ខ្ញុំត្រូវដេកក្រោមម្លប់ឈើ។ ដោយមានការលំបាកក្នុងការស្នាក់នៅនិងព្យាបាល ខ្ញុំក៏សុំពេទ្យស្រុកមកព្យាបាលនៅពេទ្យឃុំវិញ។ នៅទីនោះ ពេទ្យបានឲ្យថ្នាំផ្សំពីបុសឈើខ្ញុំដឹក ធ្វើឲ្យជំងឺខ្ញុំនៅឆ្លងធ្ងន់ដដែល។ ខ្ញុំរង់ចាំតែថ្ងៃស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែសំណាងមានប្រជាជនមកពីស្រុកផ្សេងបានប្រាប់ឈ្មោះថ្នាំឲ្យខ្ញុំទៅរកមកដឹក ទើបធ្វើឲ្យខ្ញុំជាសះស្បើយ។

ខ្ញុំមករស់នៅ និងធ្វើស្រែនៅសហករណ៍អូរក្តាម ប៉ុន្តែពេលនោះខ្មែរក្រហមចែកអង្គរឲ្យយើងដាំបាយហូបតាមផ្ទះរៀងៗខ្លួន។ ក្រោយមក ទើបខ្មែរក្រហមបានប្រមូលប្រជាជនមកហូប

រួម និងបង្កើតជាសហករណ៍ ដែលមានបីភូមិរួមបញ្ចូលគ្នា គឺភូមិថ្មី ភូមិអូរក្តាម និងភូមិត្រពាំង។ ប្រហែលក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ នៅក្នុងភូមិមានហេតុការណ៍ជួបប្រល័យកាន់តែខ្លាំងដោយសារខ្មែរក្រហម និងវៀតណាមមានជម្លោះលើបញ្ហាព្រំដែន ហើយខ្ញុំត្រូវបានជម្លៀសឲ្យទៅរស់នៅស្រុកស្វាយរៀងក្រោយមកទៅស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង។

នៅថ្ងៃទី៣០ កញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ ជាថ្ងៃបុណ្យកំណើតបក្សខ្មែរក្រហមខ្ញុំរៀបការដែលពេលនោះសរុបទាំងអស់មាន៧/២ គឺ ពិធីរៀបការខ្ញុំបានប្រារព្ធធ្វើនៅក្រោលគោ ភូមិព្រៃញាតិ ឃុំប្រធាតុ ស្រុកកំពង់ត្របែក។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានរៀបចំជម្លៀសខ្ញុំទៅរស់នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ និងខេត្តបាត់ដំបង ប៉ុន្តែដោយសារមានការបះបោរពី សោ ភឹម ទើបខ្មែរក្រហមបញ្ជូនប្រជាជនក្នុងខេត្តព្រៃវែងទៅតាមកំពង់ធំ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំត្រូវធ្វើដំណើរតាមទូកតូចៗមករស់នៅឃុំឈើទាល ស្រុកកៀនស្វាយវិញ។ នៅតាមផ្ទះម្តាយខ្ញុំបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ហើយគាត់បានស្លាប់នៅមន្ទីរពេទ្យគគីរ។

ថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំ និងគ្រួសារបានវិលត្រឡប់មករស់នៅភូមិកំណើតវិញ។ ពេលនោះ ដោយសារខ្ញុំចេះវិជ្ជាពេទ្យខ្លះៗ ទើបរដ្ឋអំណាចភូមិឃុំស្នើឲ្យធ្វើពេទ្យប្រចាំភូមិឃុំ ក្រោយមក ខ្ញុំបានផ្លាស់មកធ្វើជាស្បៀងឃុំវិញ។

អ៊ឹម ពិសិដ្ឋ

កម្មវិធីអប់រំអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

វិទ្យុផ្សាយសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកជាភាសាខ្មែរនឹងធ្វើការចាក់ផ្សាយកម្មវិធីអំពី “ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ” ដែលនិពន្ធដោយ ឌី ខាំបូលី ដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាអាចស្តាប់ថតចម្លងនិងអានសាច់រឿងដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះតាមរយៈគេហទំព័រ <http://www.voanews.com/khmer/democratic-kampuchea.cfm> របស់វិទ្យុផ្សាយសំឡេងសហរដ្ឋអាមេរិកជាភាសាខ្មែរ។ **បង្ហាញបណ្តាញកម្មវិធី**

ស្នងការកម្មាធិការកម្ពុជាមកពីជំងឺហ្គាឡង់

ពីឆ្នាំ១៩៨៧ដល់ឆ្នាំ១៩៩៣ លោក ម៉ូហាម៉ាត់ ប៊ូនដូរី ដែលជាក្រុមប្រឹក្សានៃគណៈកម្មាធិការស្រាវជ្រាវនៃការស្រាវជ្រាវអង្គការសហប្រជាជាតិស្រាវជ្រាវកម្ពុជាមួយក្រុមដោយទទួលបានជោគជ័យនិងជួយកុមារនៃក្រុមដើម្បីសង្គ្រោះកុមារសហព័ន្ធនិងក្រុមរៀនសាកលនៅក្នុងសាលារៀនមួយនៅជំងឺ ហ្គាឡង់ (សែតូ) ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ។ កុមារទាំងអស់នោះគឺជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម និងមួយចំនួនទៀតកើតនៅជំងឺហ្គាឡង់ ។

ជាអកុសល ភាគច្រើននៃកុមារទាំងនេះមិនត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិជាជនរៀនសូត្រទៅរស់នៅក្រៅប្រទេសឡើយ ដូច្នេះកុមារទាំងនេះត្រូវបានបញ្ជូនមកប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។ ឥឡូវនេះលោក ម៉ូហាម៉ាត់ ប៊ូនដូរី កំពុងតែព្យាយាមស្វែងរកកុមារទាំងនេះ ។ លោកមានបំណងចង់ចងក្រងរឿងរ៉ាវរបស់កុមារទាំងនេះដើម្បីបោះពុម្ពជាសៀវភៅមួយក្បាលដែលអាចបង្កើតឲ្យមានការព្យាបាលរបស់ផ្លូវចិត្តមួយនិងជួយឲ្យអ្នកដទៃយល់ដឹងអតីតកាលដ៏ឈឺចាប់របស់កុមារទាំងនោះ ។

ប្រសិនបើនរណាម្នាក់ដែលជាមនុស្សនៅក្នុងចំណោមកុមារដូចនៅក្នុងរូបថតនេះ ឬដឹងថាកុមារទាំងនេះរស់នៅទីណា សូមទំនាក់ទំនងមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាមទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬ ០១២ ៩០ ៥៥ ៩៥ ឬតាមអ៊ីមែល

carinahoang@gmail.com ។

ខាងក្រោមគឺជាឈ្មោះរបស់កុមារទាំងនោះនៅជំងឺ ហ្គាឡង់ ÷

- ១) បូក រដ្ឋា ភេទស្រី អាយុ៧ឆ្នាំ
- ២) បូក ធីតា ភេទស្រី អាយុ៩ឆ្នាំ
- ៣) ជា សោន ភេទស្រី អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៤) ឈ្មី នួនពិទ្ធ
- ៥) ហាក់ សេនលាង ភេទប្រុស អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៦) ហ៊ី ដូរ៉េត ភេទប្រុស អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៧) ហៀ ដូរ៉េត អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៨) ខូរ៉ា ជាន់ណែត ភេទស្រី អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៩) ខូរ៉ា ជាន់ណិត ភេទស្រី អាយុ៨ឆ្នាំ
- ១០) ក្រាត ចាន់នី ភេទប្រុស អាយុ៩ឆ្នាំ
- ១១) ឡាំ យ៉ា ភេទស្រី អាយុ១២ឆ្នាំ
- ១២) ឡាំ យ៉ង
- ១៣) ឡាន យ៉ា
- ១៤) ឡេង សៀវអ៊ុន ភេទស្រី អាយុ១០ឆ្នាំ
- ១៥) លីម រ័ត្ន ភេទប្រុស អាយុ៩ឆ្នាំ
- ១៦) ឡូរ៉ា ចាន់ម៉ារ៉ា

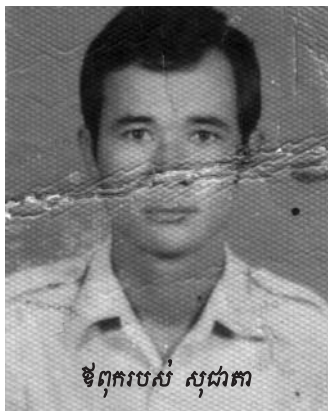
- ១៧) លី ចារី
- ១៨) ម៉ៅ បញ្ញា
- ១៩) នីសា ឈឹត អាយុ១២ឆ្នាំ
- ២០) ពិសុទ្ធ ណាន
- ២១) វ៉ែន សុម៉ាលីកា ភេទស្រី អាយុ១០ឆ្នាំ
- ២២) សរ បញ្ញា ភេទប្រុស អាយុ៩ឆ្នាំ
- ២៣) សរ បញ្ញា អាយុ១០ឆ្នាំ
- ២៤) សរ វិសាល អាយុ១១ឆ្នាំ

- ២៥) ស្វាយ សៀក ភេទប្រុស អាយុ១១ឆ្នាំ
- ២៦) ស៊ីន តូប៊ី
- ២៧) តាំង សុខកៀង ភេទស្រី អាយុ១១ឆ្នាំ
- ២៨) តេ អ៊ុយព័រ
- ២៩) អ៊ីង ឡែង ភេទប្រុស អាយុ១០ឆ្នាំ
- ៣០) យឹម ជីវ៉ាក ភេទប្រុស អាយុ១២ឆ្នាំ
- ៣១) យឹម ពលក្ស
- ៣២) អ៊ីង ឡាយហៀង

រួចជីវិតព្រោះមានជំនាញ

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ឪពុករបស់ខ្ញុំគឺ យុវជនម្នាក់រស់នៅក្នុងឃុំក្បាលកោះ ស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល និងកំពុងសិក្សានៅវិទ្យាល័យព្រែកឯង។ នៅថ្ងៃនោះ ឪពុកខ្ញុំត្រូវខ្មែរក្រហមជម្លៀសចេញពីផ្ទះរបស់គាត់ ហើយគាត់បានធ្វើដំណើរទៅស្រុកកំណើតនៅភូមិស្រះថ្នាំ ឃុំកំពង់សឹង ស្រុកព្រះស្តេច ខេត្តព្រៃវែង។ បន្ទាប់ពីឡើងកាន់អំណាច ខ្មែរក្រហមបានកែប្រែកន្លែងមួយចំនួនដូចជា សាលារៀន វត្តអារាម ទៅជាកុក ឬជាឃ្លាំងដាក់សម្ភារផ្សេងៗ។

ឪពុករបស់ សុជាតា

ឪពុករបស់ខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថា គាត់ត្រូវបានអង្គការបន្តិកធ្វើការងារធ្ងន់ដូចយុវជនដទៃទៀតដែរ។ ពេលមួយនៅឆ្នាំ១៩៧៧ គាត់ត្រូវបានអង្គការកោះហៅឲ្យទៅប្រជុំ តែតាមការពិត ខ្មែរក្រហមបញ្ជូនគាត់ទៅដាក់នៅមន្ទីរឃុំឃាំងនៅវិញ។ ថ្ងៃនោះ

នៅវេលាម៉ោងប្រមាណជាប្រាំពីរយប់ គាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅដល់មន្ទីរសន្តិសុខមួយឈ្មោះ «ពងទឹក»។ យប់នោះឪពុកខ្ញុំត្រូវបានបង្អត់អាហារនិងដាក់ខ្នោះជើងជាប់។ លុះព្រឹកឡើងគាត់និងអ្នកផ្សេងទៀតដែលមកជាមួយគាត់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅមន្ទីរសន្តិសុខពោធិ៍បុរី។ នៅទីនោះបានមួយថ្ងៃ ខ្មែរក្រហមបញ្ជូនអ្នកទោសដែលមកជាមួយគាត់ទាំងអស់ទៅធ្វើការនៅការដ្ឋានកំពង់ថ្មល។ ប៉ុន្តែឪពុកខ្ញុំមិនបានទៅនឹងគេទេ ព្រោះគាត់មិនមានឈ្មោះដែលត្រូវទៅ។

ឪពុករបស់ខ្ញុំមិនស្គាល់នរណាទាំងអស់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខនោះ។ ឃើញដូច្នេះ អ្នកទោសខ្លះបានសួរឪពុក ខ្ញុំថា «ហេតុអ្វីបានជាមិត្តឯងមិនចេញទៅនឹងគេ?» គាត់បានឆ្លើយតបវិញថា «ខ្ញុំគ្មានឈ្មោះទៅទេ»។ ឪពុកខ្ញុំក៏សួរទៅអ្នកទោសនោះ

វិញថា «បើក្រុមមកជាមួយគ្នាគេទៅអស់ហើយ នៅតែខ្ញុំម្នាក់ឯងអីចឹងយ៉ាងម៉េចដែរ?» អ្នកទោសនោះបានឆ្លើយថា «តាមទម្លាប់គឺអាចរួចខ្លួនឬទទួលទារុណកម្មបន្ថែមប្តីកម្ទេចចោលតែម្តង»។ ស្តាប់ព្រឹត្តិការណ៍នោះហើយ ឪពុករបស់ខ្ញុំក៏យកច្រើនជាងអរនិងនៅអង្គុយដោយភ្លឺព្រួយរហូតដល់ម៉ោង១១ព្រឹក ទើបដល់ពេលអ្នកទោសទាំងអស់ហូបបបរ។ ពេលនោះ អ្នកទោសទាំងអស់នាំគ្នាចូលជួរចាំទទួលបបរដោយឡែកឪពុករបស់ខ្ញុំមិនហ៊ានចូលរួមក្នុងជួរនឹងគេទេព្រោះមិនសូវស្គាល់គេ។ ពេលនោះ អ្នកយាមនោះបានសួរយ៉ាងព្រៃផ្សៃថា «មិត្តឯងម៉េចក៏មិនចូលជួរលើកបបរនឹងគេ?» ឪពុកខ្ញុំបានប្រាប់ទៅអ្នកយាមនោះវិញថា «ខ្ញុំមកថ្មី ចំណែកក្រុមដែលមកជាមួយគ្នាពួកគេទៅក្រៅអស់ហើយ នៅសល់តែខ្ញុំម្នាក់ឯងទេ»។

អ្នកយាមនោះក៏រត់ទៅរាយការណ៍ជូនប្រធានសន្តិសុខភ្លាម។ ភ្លាមនោះប្រធានសន្តិសុខក៏បានហៅគាត់ឲ្យទៅជួប។ ពេលនោះគាត់ភ័យណាស់ព្រមទាំងគិតក្នុងចិត្តថាមិនដឹងជាយ៉ាងណាទេ មិនដឹងជាត្រូវស្លាប់ឬក៏រស់។

ឪពុករបស់ខ្ញុំចាំថា ប្រធានសន្តិសុខនោះឈ្មោះ ឈឺន ហើយ ឈឺន មានកងការពារជំនិតម្នាក់ឈ្មោះ ហ៊ុត។ ឈឺនបានសួរខ្ញុំថា «ហេតុអ្វីបានគេបញ្ជូនមកទីនេះ? ធ្វើហាន លន់ ណុល ពាក់ស័ក្តិប៉ុន្មាន?» ឪពុកខ្ញុំឆ្លើយថា «ជំនាន់ លន់ លន់ ខ្ញុំនៅរៀនរៀនបន្ថែម រត់រឹមក៏ចិញ្ចឹមគ្រួសារ»។ ឈឺន ក៏សួរទៀតថា «អើ! បើឯងធ្លាប់រៀនបន្ថែមតាមយើង»។ ឪពុកខ្ញុំក៏ដើរតាម ឈឺន ទៅចម្ការខាងក្រោយកុក ហើយគាត់បានបញ្ជាឲ្យឪពុកខ្ញុំរៀនជាច្រើនរង។ ឈឺន បានប្រាប់ឪពុកខ្ញុំថា «ធ្វើការនេះឲ្យបានជោគជ័យជូនបក្ស»។

ឪពុកខ្ញុំហាក់ដូចជាបាត់ភ័យ ហើយចាប់ផ្តើមអរសន្តិចវិញ។ គាត់ខិតខំធ្វើការងាររៀនយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់។ នៅក្នុងកងរៀននោះមានសមាជិកប្រមាណជា១០ នាក់ផ្សេងទៀត។

ដោយម្នាក់ៗ សុទ្ធតែធ្វើការយ៉ាងឆ្លើយហត់ដើម្បីកុំឲ្យខ្មែរក្រហម
យកទៅសម្លាប់ ។

ឪពុកខ្ញុំបានរៀបរាប់ថា ក្នុងមួយខែៗ ក្រុមគាត់ត្រូវ
ប្រមូលផលបន្លែធម្មជាតិដើម្បីផ្គត់ផ្គង់មន្ទីរពេទ្យនិងកន្លែង
ផ្សេងៗទៀត ។

ក្រៅពីកិច្ចការដប់នៃ ឪពុករបស់ខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យ
ធ្វើរបាយការណ៍ជូនថ្នាក់លើរបស់គាត់ជារៀងរាល់ខែ ។ ប៉ុន្តែការ
ហូបចុកមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំបានលួចបាយជ្រូកដើម្បី
ហូបបន្ថែមទៀត ។

ពេលដែលគាត់កំពុងដប់នៃនៅក្នុងកុកនោះ មានថ្ងៃមួយ
នៅឆ្នាំ១៩៧៨ មានការរៀបចំកម្មវិធីវិញ្ញាបនបត្រដ៏ធំៗមួយ
មេសា ។ ក្នុងឱកាសនោះដែរ មន្ទីរសន្តិសុខពាណិជ្ជកម្មបានទប់ទល់
ស្ត្រីក្រោបប្រមាណជាតមួយគោនដល់កម្មវិធីនោះ ។ ការផ្គត់ផ្គង់
នេះធ្វើឲ្យថ្នាក់លើមានការពេញចិត្ត ហើយទទួលបាននូវការសរសើរ
ពីថ្នាក់លើ ។ ថ្នាក់លើបានលើកទឹកចិត្តឲ្យក្រុមរបស់ឪពុកខ្ញុំទិត
ខំដប់នៃបន្ថែមទៀត ហើយថ្នាក់លើបានផ្តល់ទោសប័ណ្ណប្រើប្រាស់
ដើម្បីហូប ។ មានតែថ្ងៃនោះទេដែលឪពុកខ្ញុំនិងអ្នកទោសទាំងអស់
បានហូបឆ្ងាញ់ម្តង ។ ពេលនោះគាត់បាយហូបជាច្រើនហើយ ប៉ុន្តែ
ក៏មានអ្នកទោសមួយចំនួនបានស្លាប់ដោយសារហូបច្រើនពេក ។
ដោយសារតែការទិតខំដប់នៃជូនបង្អួច ថ្នាក់លើបានឲ្យបារមី
ឪពុកខ្ញុំពីរពាន់រៀល ។

ក្រោយមកទៀត អ្នកទោសនៅតែជួបប្រទះភាពអត់ឃ្លាន
ដូចមុនដដែល ។ ឪពុកខ្ញុំបានបន្ថែមទៀតថា ដោយសារភាព
អត់ឃ្លានគាត់និងអ្នកផ្សេងទៀតហូបគ្រប់យ៉ាងនូវអ្វីដែលគាត់បានរក
បាន ។ មានយប់មួយមានក្លិនឈ្លៀមពេញរោងធ្វើឲ្យអ្នកទោស
និងអ្នកឈាមឆ្ងល់យ៉ាងខ្លាំងដោយមិនដឹងថាជាអ្វី ។ តាមពិត
អ្នកទោសម្នាក់ឈ្មោះ សារ៉ែន បានអាំងអ្នកសាច់ទោសដែលស្លាប់
ហើយដើម្បីហូបដោយសារគាត់ឃ្លានខ្លាំងពេក ។ ភ្លាមនោះ សារ៉ែន
នោះត្រូវអ្នកឈាមយកចេញទៅបាត់ទាំងយប់ ។ ឪពុកខ្ញុំត្រូវបាន
ជាប់ឃុំយ៉ាងអស់រយៈពេល២៩៧ថ្ងៃ ។ នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ
១៩៧៨មានការផ្ទុះអារុណមួយបង្កឡើងដោយកងទ័ពដែលស្មោះ
នឹង សោ ភឹម លេខាភូមិភាគបូព៌ា ។ នៅថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ
១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនអ្នកទោសប្រមាណ២០ នាក់មក
មន្ទីរពេទ្យក្រុងនោះមានឪពុករបស់ខ្ញុំដែរ ។ ពីរថ្ងៃក្រោយ
នៅវេលាម៉ោងប្រាំបួនព្រឹក ទើបខ្មែរក្រហមដោះលែងគាត់វិញ ។
ដោយសារតែរូបគាត់ស្គមពេក ឪពុករបស់ខ្ញុំមិនអាចដើរដល់ផ្ទះ
ទេក្នុងរយៈពេលមួយថ្ងៃ ។ គាត់បានកេងតាមផ្លូវមួយយប់ រួចបន្ត
ដំណើរទៅមុខទៀត ។ ពេលមកដល់ផ្ទះ ម្តាយរបស់ឪពុកខ្ញុំមើល
គាត់មិនស្គាល់ទេ ដោយសារតែគាត់ស្គមខ្លាំងពេក ។ ឪពុករបស់ខ្ញុំ
ក៏ហៅម្តាយគាត់ថា «ម៉ែ» ទើបគាត់ឱបឪពុកខ្ញុំ ហើយអ្នកទាំងពីរ
យំយ៉ាងខ្លាំងដោយក្តីសង្កេត ។ ឪពុកខ្ញុំបានបែកពីម្តាយគាត់យូរ
មកហើយ ហើយម្តាយរបស់គាត់ក៏មិននឹកស្មានថាឪពុករបស់ខ្ញុំ

អាចរស់រានមានជីវិតដែរ ។

រស់នៅមូលដ្ឋានបានមួយរយៈ
ប្រធានភូមិបានឲ្យឪពុកខ្ញុំរៀបការនៅ
ខែតុលាឆ្នាំ១៩៧៨ ។ ឪពុកខ្ញុំបានរៀប
រាប់ថា ពិធីរៀបការរបស់គាត់ធ្វើឡើង
ជាមួយ១២៩គូផ្សេងទៀត ។ ក្រោយ
ពេលរួចបន្ថែមខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅ
ដោយសារគាត់ធ្លាប់មានចំណេះដឹងគាត់
ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាគ្រូបង្រៀន ។
សព្វថ្ងៃនេះគាត់បានធ្វើការខាងការ
អប់រំ ។ ឪ សុដាតា

សុដាតា ក្នុងឆ្នាំ២០១០

សុដាតា ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤

សាសនាបង្កើនចិត្តជីវិត

វត្តមានរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាការបើកកកាយ នូវរឿងរ៉ាវដ៏លឿនលឿនបំផុតរបស់ជីវិតដែលប្រៀបបានទៅនឹងគេ យកម្តងរាប់រយដើមមកបាក់លើខ្លួនគាត់ដូច្នោះដែរ ។ ជីវិតរបស់ ខ្ញុំឈ្មោះ គឺ សុន អាយុ៦៦ឆ្នាំ ជាក្រុមស្រៀវដែលចូលនិវត្តន៍នៅ ក្នុងភូមិឈើទាលជ្រៃ ឃុំត្របែង ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត ។ នៅក្នុង របប លន់ នល់ ក្រុមគ្រួសាររបស់ជីវិតខ្ញុំជាអ្នករកស៊ីម្នាក់រស់នៅ ក្នុងភូមិត្របែង ឃុំត្របែង ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧២ ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់បានដាស់មកនៅក្នុងភូមិឈើទាលជ្រៃ ក្នុងឃុំត្របែងវិញ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលដែលរបបខ្មែរក្រហមបានមកដល់ ភូមិក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ត្រូវបំបែកឲ្យរស់នៅដាច់ដោយឡែកពី គ្នាដែលកាលនោះគាត់ត្រូវបានអង្គការបាត់ដំបងឲ្យឃ្លានគោនៅក្នុង ភូមិនិងធ្វើការក្នុងរោងបាយ ចំណែកប្រពន្ធគាត់ធ្វើកសិកម្ម និង លើកទំនប់នៅម្តុំលិច ។ នៅទីនោះ ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់កម្រ នឹងបានជួបគ្នាណាស់ ហើយមួយថ្ងៃក៏ដូចជាមួយឆ្នាំអីចឹងព្រោះ ការងារមានរហូតមិនចេះចប់ ។ ជីវិតខ្ញុំបាននិយាយទាំងទឹកមុខ ស្រឡាតស្រឡាតថា រឿងដែលធ្វើឲ្យគាត់ឈឺចាប់បំផុតគឺការបែក បាក់សាច់ញាតិ និងបងប្អូន ។ លើសពីនេះទៅទៀត នៅពេលដែល គាត់សុំអនុញ្ញាតពីប្រធានកងដើម្បីទៅមើលទីពុករបស់គាត់ដែល ឈឺ សំណើរបស់គាត់បែរជាត្រូវបដិសេធហើយប្រាប់គាត់ថា កុំ ប្រមូលព្រោះទីពុករបស់គាត់មានពេទ្យនៅថែទាំហើយ ។ មិនយូរ ប៉ុន្មានគាត់ក៏ទទួលដំណឹងថាទីពុកគាត់ស្លាប់ ។ ពេលនោះ គាត់ខឹង នឹងអង្គការយ៉ាងខ្លាំងពីព្រោះគ្មានពេទ្យមកថែទាំទីពុករបស់គាត់ ទេ បែរជាទុកឲ្យដឹងគាត់កាន់តែធ្ងន់ធ្ងររហូតដល់ស្លាប់ ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់មិនហ៊ានតវ៉ាឬបង្ហាញសកម្មភាព មិនពេញចិត្តនឹងអង្គការទេ ព្រោះខ្លាចមានទោស ។

ធ្វើការបានមួយរយៈ បងប្រុសរបស់គាត់ពីរនាក់ឈ្មោះ គឺ ហេន និង គឺ សេរី ស្រាប់តែត្រូវអង្គការហៅទៅរៀនសូត្រ ដោយសារតែស៊ើបដឹងថា អ្នកទាំងពីរធ្លាប់ជាក្រុមស្រៀវនក្រុងរបប

លន់ នល់ ។ ដូច្នេះហើយដើម្បីរក្សាជីវិត ជីវិតរបស់ខ្ញុំខិតខំធ្វើការ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃដើម្បីឲ្យអង្គការមើលឃើញពីកំណសម្បត្តិរបស់គាត់ ។ ដោយសារតែការទស្សនាព្យាយាមធ្វើការបម្រើអង្គការនិងស្មោះ ត្រង់ចំពោះអង្គការទើបគាត់ត្រូវបានលើកលែងទោស ។ ប៉ុន្តែ គាត់នៅតែមានការប្រមូលក្រុមគ្រួសារដែលរស់នៅឆ្ងាយពីគ្នា ដដែល ។

ថ្ងៃមួយចុងឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលដែលគាត់កំពុងតែពុះ ខសចម្ងាយប្រហែល១៥០ ម៉ែត្រពីរោងបាយ ស្រាប់តែគាត់បាន ឮសូរកាំភ្លើងបណ្តាក់គ្នានិងឃើញប្រជាជនរត់ស្ទុះស្មៅនាំគ្នាលិ អីវ៉ាន់រត់សំដៅទៅទិសខាងលិច ។ ឃើញព្រឹត្តិការណ៍បែបនោះ គាត់ក៏បានទម្លាក់ពូថៅចុះ រួចរត់សំដៅទៅរោងបាយរួមជាមួយ នឹងអារម្មណ៍ព្រួយពីប្រពន្ធនិងកូន ។ ប៉ុន្តែសំណាងដែលប្រពន្ធ និងកូនរបស់គាត់បានរត់មកជួបគ្នានៅទីនោះដែរ ហើយក៏ប្រមូល របស់របរស្រាលៗ ដែលអាចយកទៅតាមខ្លួនបានដូចជា បាវ ឆ្នាំង និងអង្ករបន្តិចបន្តួចរត់ទៅតាមគេ ។ គ្រួសារគាត់និងអ្នកដទៃទៀត បានធ្វើដំណើរទាំងថ្ងៃទាំងយប់ដោយមិនដឹងថាត្រូវរលប់នៅទីណា ។ នៅពេលដល់ព្រៃភ្នំដែលជាកន្លែងស្ងាត់ គាត់ក៏ឲ្យប្រពន្ធគាត់និង កូនៗ បានសម្រាកបន្តិច ចំណែកគាត់វិញដើររកមើលស្រូវបាត ជង្រកដែលអ្នករត់ទៅមុនៗ ប្រមូលមិនអស់ ។

ពេលបានស្រូវមកហើយ ប្រពន្ធគាត់យកទៅដង្ហែកកន្លែង ទាល់តែរលកសំបកអស់ បន្ទាប់មកយកទៅដង្ហែកកន្លែងកំបង្ហែងឲ្យអស់ អង្គុយ រួចយកអង្ករនោះទៅបបរឲ្យកូនៗ ហូបដើម្បីកុំឲ្យឃ្លានពេក ។ សម្រាកបានបន្តិច គាត់ក៏បន្តដំណើរទៅមុខទៀតដោយប្រពន្ធ និងកូនច្បងពីរនាក់ទៀតជាអ្នកកាន់របស់របរដែលយកតាមខ្លួន ចំណែកគាត់រែកកូនក្នុងព្រៃនាក់ទៀតរហូតទៅដល់វត្តមួយឈ្មោះថា វត្តបាឡាតដែលស្ថិតនៅក្នុងស្រុកជុំគីរី ។ នៅទីនោះ កូនទីពីរ របស់គាត់ឈ្មោះ សេង ធ្វើន ក៏បានស្លាប់ដោយសារលាប់ កញ្ជ្រលិល ។ ធ្វើដំណើរអស់រយៈពេលប្រហែលជា២០ ថ្ងៃបន្ទាប់ ពីរតំបែងពីភូមិ គ្រួសាររបស់គាត់ក៏បានមកដល់ស្ថិតមួយឈ្មោះថា

ស្ទឹងឃ្លៀងដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិត្រពាំងចូរ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលនៅទីនោះគាត់បានឃើញកងទ័ពមួយក្រុមដែលប្រដាប់ដោយអាវុធគ្រប់ដៃ។ ពេលនោះ គាត់មានការភិតភ័យយ៉ាងខ្លាំង ហើយក៏នាំគ្នារត់ទៅពួននៅតាមគល់ឈើនិងថ្មដែលនៅក្បែរមាត់ស្ទឹង។ បន្តដំណើរជាច្រើនខែក្រោយមក គ្រួសាររបស់គាត់ក៏បានត្រឡប់មករស់នៅក្នុងភូមិឈើទាលជ្រៃដែលជាស្រុកកំណើតវិញ។

សព្វថ្ងៃនេះ ជីវិតរបស់ខ្ញុំបានរស់នៅកំហុសទាំងនេះអស់ហើយ ទោះបីជាខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តនូវកំហុសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើក្រុមគ្រួសារគាត់និងប្រជាជនរាប់លាននាក់ទៀតក៏ដោយ ព្រោះមេដឹកនាំទាំងនេះកំពុងតែត្រូវបានកាត់ទោសពីបទឧក្រិដ្ឋដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តហើយ។ ចុងក្រោយ គាត់សំណូមពរឲ្យកុំឲ្យមេដឹកនាំក្រោយៗយកកំហុសក្រុមគាត់ទៅប្រៀបធៀបនឹងទីនោះ ធ្វើឲ្យប្រទេសជាតិចលាចលនិងបន្ទុកទុកនូវកេរ្តិ៍ឈ្មោះអាក្រក់ដល់ប្រវត្តិសាស្ត្រប្តីឈ្មោះ។

លន់ ជាតិ

ដំណឹងស្នេហាសាច់ញាតិ

នាងខ្ញុំឈ្មោះ កង ឃិន អាយុ ៧០ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិអន្លង់ជ្រៃ ឃុំអំពើន ស្រុកបន្ទាយមាន ស្រុកពត៌។ សូមប្រកាសសួររកកូននិងប្តីដែលបាត់ខ្លួនកាលពីជំនាន់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ កូនរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ហួម ហើយប្តីឈ្មោះ ពីន។ អ្នកទាំងពីរត្រូវខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឲ្យទៅធ្វើស្រែអំបិលនៅកែប ហើយមិនឃើញត្រឡប់មកវិញរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

ប្រសិនបើបងប្អូនណាបានស្គាល់ឈ្មោះ ឬឮដំណឹងនេះ សូមមេត្តាទាក់ទងមកអាសយដ្ឋានរបស់នាងខ្ញុំដូចបានរៀបរាប់ខាងលើឬមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ផ្ទះលេខ៦៦ ផ្លូវព្រះសីហនុ ឬទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥។

សូមអរគុណ

ប្រកាសរកស្វាមីដែលបាត់ខ្លួន

លោកយាយ ប៉ុល កាឡាន សព្វថ្ងៃអាយុ៧០ឆ្នាំរស់នៅផ្ទះលេខ៦B ផ្លូវ២៩៦ សង្កាត់ទួលស្វាយព្រៃ២ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ សូមស្វែងរកស្វាមីឈ្មោះ ខុល តៀ ហៅ នូវ ដែលបានបែកគ្នាតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧០។ ខុល តៀ គឺជាអតីតគ្រូបង្រៀននៅសាលាអនុវិទ្យាល័យបាដូងនៅឃុំព្រៃឈរស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ ដោយ ខុល តៀ ជាប់លេខមួយក្នុងការប្រកួតកីឡាបាល់ទះ សម្តេច នរោត្តមសីហនុ បានហៅគាត់មកភ្នំពេញ បន្ទាប់មកក៏បញ្ជូនគាត់ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក។ រយៈពេលប្រហែលមួយខែក្រោយមកក៏មានរដ្ឋប្រហារទម្លាក់ សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ហើយ ខុល តៀ ក៏បាត់ដំណឹងគាត់សូន្យឈឹងរហូតមក។ បីឆ្នាំមុន ប៉ុល កាឡាន ឮដំណឹងថា ខុល តៀ បានមកលេងស្រុកខ្មែរហើយបានមករកគាត់នៅឯស្រុកកំណើតនៅខេត្តព្រៃវែង។ បើបងប្អូនណាដឹងដំណឹងពី ខុល តៀ ឬដឹងថាគាត់រស់នៅទីណាសូមទំនាក់ទំនងលោកយាយ ប៉ុល កាឡាន តាមអាសយដ្ឋានខាងលើ ឬតាមទូរស័ព្ទលេខ ០៧៨ ៩០៦ ២៩៦ ឬ ០១៧ ៨៧៦ ៥០៩ ឬតាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥។ រូបថតដែលភ្ជាប់ជាមួយនេះគឺជារូបរបស់ ខុល តៀ ដែលថតនៅឆ្នាំ១៩៧០ ពេលគាត់នៅលេងខេត្តសៀមរាប។

រហូតមក។ បីឆ្នាំមុន ប៉ុល កាឡាន ឮដំណឹងថា ខុល តៀ បានមកលេងស្រុកខ្មែរហើយបានមករកគាត់នៅឯស្រុកកំណើតនៅខេត្តព្រៃវែង។ បើបងប្អូនណាដឹងដំណឹងពី ខុល តៀ ឬដឹងថាគាត់រស់នៅទីណាសូមទំនាក់ទំនងលោកយាយ ប៉ុល កាឡាន តាមអាសយដ្ឋានខាងលើ ឬតាមទូរស័ព្ទលេខ ០៧៨ ៩០៦ ២៩៦ ឬ ០១៧ ៨៧៦ ៥០៩ ឬតាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥។ រូបថតដែលភ្ជាប់ជាមួយនេះគឺជារូបរបស់ ខុល តៀ ដែលថតនៅឆ្នាំ១៩៧០ ពេលគាត់នៅលេងខេត្តសៀមរាប។

សូមអរគុណ

សង្ខេបការព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងអំឡុងពេលប្រឆាំងនឹងការបង្ខំប្រកបដោយឥរិយាបថ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្បឿងរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាធម្មតាមានរាប់រយមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ី ពូ មីន ប្រាជ្ញាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឌី កុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៥៥ ៨៥៨ ឬអ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់ ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់ ៤) ភេទអ្នកស្លាប់ ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន) ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍ : ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី) ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?) ៨) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍ : លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើបងស្វែងរកអ្នកដែលបាត់បង់សូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន ២) ភេទ ៣) អាយុ ៤) ត្រូវជាអ្វី ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា ៦) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍ : រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

១៧ មេសា ១៩៧៥ អំពីប្រលយពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា

កាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមសង្គ្រាមក្នុងស្រុក ដើម្បីដណ្តើមយកអំណាចស្ថាបនាជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ ខ្មែរក្រហមបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធនៃការប្រកាសស្លាប់ ដើម្បីបង្កើនការប្រកាសស្លាប់ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះ ខ្មែរក្រហមបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធនៃការប្រកាសស្លាប់ ដើម្បីបង្កើនការប្រកាសស្លាប់ ។

ប្រភព៖ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការប្រកាសស្លាប់
ប្រភព៖ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការប្រកាសស្លាប់
ប្រភព៖ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការប្រកាសស្លាប់

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ♦ DCCAM.ORG
ស្វែងរកការពិត : ការបង្កើន និង យុត្តិធម៌

ទប់ទល់ការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីការពារ និងសហការជាមួយ

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសដ្ឋាននៃក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ ពម/៩៩ ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨